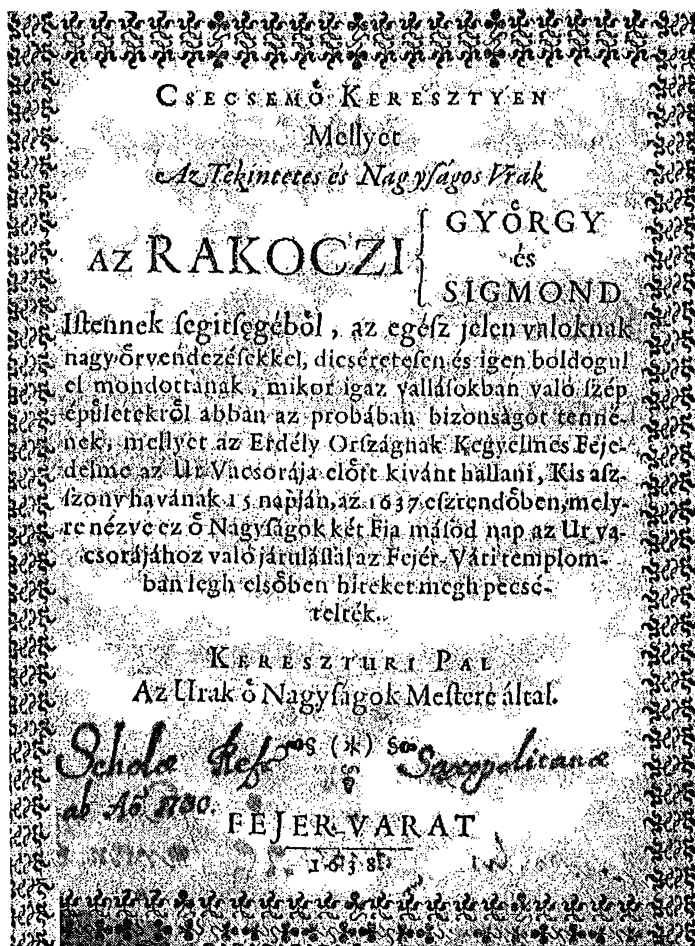

IGEHIRDETŐ

Az Erdélyi Református Egyházkerület folyóirata

Keresztúri Bíró Pál (1594–1655): református lelkész, nagy hírtű pedagógus, jeles egyházi író, heves hitvitázó. Tanult Sárospatakon, Heidelbergben, Odera-Frankfurtban, Leidenben és Angliában. Később gyulafehérvári tanár, I. Rákóczi György udvari iskolájának a vezetője, aztán II. Rákóczi György alatt udvari pap. Művei: Csecsemő keresztyén (Ursinus nyomán), Felserdült keresztyén, Talio, Lelki legeltetés, Mennyei társalkodás, Egyenes ösvény.

1999. január

X. évf. 1. sz.

Tartalom

Tanulmány

Makay Miklós: Ökumenikus Kiskaté (Részlet).....	3
---	---

Újévi prédikációk

Darányi Lajos: Az újév homiletikuma.....	5
Móra László Tibor: Szántsatok új ugart. Jeremiás 4,1-3.....	5
Dobri András: Újévi útravaló. Nehémiás 4,17-20.....	8

Vasárnapi prédikációk

Demeter József: Az év ajtajában. Jelenések 3,20.....	10
Visky János: Új kezdet. Máté 4,18-22.....	12

Egyetemes imahét

Az egyetemes imahét témája és programja.....	16
--	----

Prédikációk és prédikációvázlatok

Első nap. Új világ a mennyből. Lukács 11,2-4.....	17
1Mózes 1,1-10.....	20
Zsoltárok 104,24-35.....	21
2Péter 3,10-13.....	22
Második nap. Bustya Dezső: Isten igazi imádása. János 4,20-24.....	24
Ézsaiás 65,17-25.....	26
Zsoltárok 122,1-9.....	27
Jelenések 21,9-10.22-27.....	28
Harmadik nap. Visky S. Béla: Nem vagyunk már jövevények. Efézus 2,19-22.....	29
Pályiné Simon Anna: 2Kronika 6,12-21.....	32
Visky S. Béla: Zsoltárok 145,8-18.....	33
Pályiné Simon Anna: János 1,1-14.....	34
Negyedik nap. Adorjáni Zoltán: Ne félj, csak higgy! Lukács 8,49-56.....	34
1János 3,16-18.....	37
Zsoltárok 126.....	39
Ézsaiás 25,6-10.....	40
Ötödik nap. „Én vagyok a feltámadás és az élet...” János 11,17-27.....	42
5Mózes 30,15-20.....	44
Zsoltárok 16.....	44
Kolossé 3,1-10.....	45
Hatodik nap. Csernák Béla: A szemlélődés titka. Zsoltárok 8.....	46
1Mózes 2,7-9.....	48
Lukács 9,28-36.....	49
1Korinthus 15,45-50.....	50
Hetedik nap. Áron is megvegyétek az alkalmat. Efézus 5,15-21.....	51
Prédikátor 3,1-11.....	53
Zsoltárok 90,1-17.....	54
Máté 5,25-34.....	55
Nyolcadik nap. Molnár János: Istennek kedves böjt. Ézsaiás 58,6-11.....	56
Páll Éva: Zsoltárok 42.....	58
Szilágyi Sándor: János 7,37-39.....	61
Csákvári Dániel: 1János 5,5-12.....	62

Gyülekezeti énekiskola

Berkesi Sándor: Jer, Krisztus népe, nagy vígan (429. dicséret).....	65
---	----

Alkalmi prédikációk és vázlatok

Ifjúsági bibliára

Dérer Zsolt Attila: Az Úr hadakozik értetek. 2Mózes 14,5-14.....	67
--	----

Nőszövetségi bibliára

Makkai Sándor: A káránita nő. Máté 15,21-28.....	68
--	----

Temetési beszéd

Balogh Béla: Szent Lélek temploma. 1Korinthus 6,19-20.....	69
--	----

Vallásos versek

Fejlesztés András: „Hogy egyik legyenek!”.....	71
Dobos Hajnal: Úgy hinni.....	71

Tanulmány

Makay Miklós

Ökumenikus Kiskaté

(Részlet)

Bevezetés

Mit jelent eredetileg az „ökumenikus” szó?

Az „ökumenikus” szó görög eredetű és az „oikumené” szóból származik, amely „lakott hely”-et (Lk 2,1), „földkerekség”-et jelent. A keresztyénség első századaiban azokat a zsinatokat jelölték ezzel a szóval, amelyekre az egész világ, az akkor ismert földkerekség összes keresztyén közösségei elküldték képviselőiket.

Mi az ökumenikus gondolat?

Keresztyén lelkeknek az a törekvése, amellyel – Isten Szent Lelkének engedelmességgel – a különböző keresztyén egyházak között igyekeznek kidomborítani az Apostoli Hitvallásban megvallott egységet.

Megegyezik-e ez a törekvés Jézus Krisztus akaratával?

Kétségtelenül, hiszen ő maga főpapi imájában így könyörög: „Hogy mindnyájan egyek legyenek; amint te énbennem, Atyám, és én tebenned, hogy ők is egyek legyenek, hogy ők is egyek legyenek mibennünk; hogy elhiggye a világ, hogy te küldtél engem” (Jn 17,21).

Miért kéri tehát Jézus híveinek egységét?

Azért, mert tudatában van annak, hogy 1. csak hívei egysége által valósulhat meg a misszió nagy parancsa, a világ evangelizálása; 2. csakis híveinek hit- és szeretetbeli egysége győzheti meg a világot arról, hogy őt valóban az Atya küldötte.

Milyen más jelentősége van még az egységnek?

Az egység általában nagyobb erőt, közös teherviselést, munkamegosztást és végül az evangélium színeinek gazdagabb kifejezését jelenti.

Miként tanít Pál apostol az egységről?

Legjellemzőbb az, amit az Efézusi levél 4. részének 4–6. verseiben mond: „Egy a test és egy a Lélek, miképpen elhivatástoknak egy reménységében hívattatok el is: egy az Úr, egy a hit, egy a keresztség; egy az Isten és mindeneknek Atyja, aki mindeneknek felette van és mindenek által és mindnyájatokban munkálkodik.”

Mit tanít az Apostoli Hitvallás az Anyaszentegyház egységéről és mi hogyan magyarázzuk azt?

Hiszek egy, közönséges, keresztyén Anyaszentegyházat. Egy az Egyház, mert egy a Feje: Jézus Krisztus. Közönséges, azaz egyetemes (idegen szóval: katolikus), mert az egész emberiségre kiterjed, faji, nemzeti és más emberi megkülönböztetések nélkül.

Mit mond még az Apostoli Hitvallás a keresztyének egyivé tartozásáról?

„Hiszem a szentek egyességét.”

Az „egyesség” itt közösséget jelent, vagyis azt, hogy az igazán hívők, a szentek, mint Krisztus testének tagjai egymással is közösségben élnek.

Van-e valamilyen egység ma a különböző keresztyének között?

Mindig megvan a láthatatlan egység azok között, akik Jézus Krisztusban mint Megváltóban hisznek.

Bizonyos dologban látható ez az egység. Például közös az Apostoli Hitvallás, az Úri imádság, a Szentháromság, Jézus Krisztus Úrnak vallása az ókori közös keresztyén (ún. ökumenikus) zsinatok hitvallásai alapján.

Mire törekszik az ökumenikus mozgalom?

Arra, hogy a láthatatlan egységet láthatóbbá tegye. Azt akarja, hogy az egyházak azt jobban átérizzék és különösen a gyakorlati élet területén egyre inkább megbizonyítsák.

(Részlet Makay Miklós könyvéből. Bp. 1941.)

Újévi prédikációk

Darányi Lajos

Az újév homiletikuma

Előző este a már-már kétségbeesett lélek boldog örömmel hallotta végül, hogy van menekvés és Krisztus az út. Általa van üdvösségünk. Ennek még teljesebb meglátására és a mindennapi gyakorlására adja Isten az újévet.

Az újév tehát mindig kegyelmi idő. Időt ad Isten a megtérésre. Módot ad arra, hogy ne csak a mennyei életet nyerjük meg, hanem még ezt a földi életet is. Alkalmat ad Isten arra, hogy neki szenteljük egész életünket.

A hit önmagában halott. Az a hit, amely által Isten előtt kedvességet találhatunk, nemcsak az ítéletkor termi a felmentés gyümölcsét, hanem ebben a földi életben is teremni akarja a jó cselekedetek gyümölcsét. Időt ad Isten, mint a terméketlen fügefának a gazda, hogy teremjen. Mutassa meg, hogy nem múlt hangulat a megtérés, hanem komoly életfolytatás.

Rá kell mutatni az újakezdés csodájára. Fáradtan is lehet, öregen is lehet, bűnösen is lehet mindent előlről kezdeni. Azért ad Isten a földi életben kisebb részeket, hogy ezek elmúlásával számoljunk fel az addigi észleletet és kezdjük az újat, az igazit.

Új évet a régi lélekkel, a régi bűnökkel, a régi önmagunkkal nem lehet eredményesen kezdeni. Hiába lesz minden új, ha mi csak a régiek maradunk. Ezért szükséges az újjászületés. Ezért kell a mindent újjászülő Lélek. Jövel Szentlélek Úristen, hogy Krisztusban legyünk és általa múljon el minden régi és legyen minden új. Először bennünk, aztán körülöttünk.

(Darányi Lajos: *Mezőben elrejtett kincs.*)

Móra László Tibor

Szántsatok új ugart

Alapige: Jeremiás 4,1–3

Bibliaolvasás: Hóseás 10,1–12

Esztendő fordulóján mindig két dolog foglalkoztatja az embert. Mi történt az elmúlt évben, milyen volt az, mennyi volt benne az öröm vagy a bánat, kiket veszítettünk el, hány kedves ismerős nincs többé közöttünk, és milyen kevés az újszülött a családokban, a gyülekezetben. A másik dolog – ami kimondva vagy kimondatlanul ott van életünkben – az, hogy milyen lesz ez az esztendő. Közeledünk 2000 felé: lesz-e valami változás a családomban anyagi téren, a gyülekezetben lelkiekben, az országban politikai síkon? Ezek alól a gondolatok alól még mi keresztyének sem vagyunk kivételek. Hátratekintünk és előrenézünk, talán kicsit félve, kicsit reménykedve, bízva abban, hogy Isten meghallgatja az elkövetkező évben is imádságunkat, nem próbál erőnk felett, és ígéretéhez híven velünk lesz minden napon.

A mai felolvasott Ige azonban el akarja terelni gondolatainkat ezekről a dolgokról és felfelmekről, a visszatekintésről. Nem hátra vagy előre kell néznünk, hanem felfelé, a megszólító Isten felé. Mit mond az Úr most, esztendő első napján? Két dolgot: forduljunk hozzá, térjünk vissza hozzá, vagyis hagyjunk el mindent, ami elszakíthatna tőle, és kezdjünk új életet. Aztán pedig azt, hogy szántsunk új ugart, munkálkodjunk, ne legyen hiábavaló az életünk!

Vegyük sorra az Igének ezen üzeneteit, és vizsgáljuk meg közelebbről őket.

I.

A Jeremiás által Izrael népéhez eljuttatott isteni üzenet egy nagyon válságos időben hangzott el. Az országban viszonylagos nyugalom és jólét volt. De mindez egy megromlott, csak külsőségekben élő lelkivilágot takart. Ott volt a külső vallásosság, megtartották az ünnepeket, ezzel mintegy „kifizetve” Istent, és ezek mellett ott volt az önzés, a bűnök sokasága, a „csak nekem legyen jó minden” jelszó, de ott voltak az innen-onnan behozott, mai szóval élve, importált bálványok is. Ebbe a világba szól bele a prófétai szó, az intelem szava: „ezt mondja az Úr – hozzám térj vissza”!

Mi ez a visszatérés, megtérés? Eltávolítani az utálatosságot, szilárdan megállni, Isten nevére esküdni.

Izrael népének olyan királyai voltak, akik megtúrták a környező népek bálványait, sőt ők maguk is áldoztak azoknak. Ez a bálványimádás nem volt más, mint megcsalása Istennek, erkölcsi szenny, amely állandó kísértésként ott volt azok előtt, akik nem estek bele ebbe a bűnbe. Akik megfertőzték magukat a bálványimádással, akik elhagyták az élő vizek forrását, a halál felé tartottak.

Egy pillanatra jöjjünk vissza a jelenbe, és nézzük meg, hogy ez az isteni intés nekünk mit mond. Vissza kell térnünk nekünk is Istenhez. El kell hagynunk az „ünnepi” reformátusságot, és helyette lényegileg kell megélnünk azt! Ha megnézzük az elmúlt esztendő templomlátogatási statisztikáját, akkor abból az derül ki, hogy ünnepek alkalmával kétszer annyian voltak templomban, mint egy közönséges vasárnapi istentiszteleten, és még így is a gyülekezetnek elenyésző része volt csupán templomban. Mi ez, ha nem „ünnepi” reformátusság, a hitünknek külsőségekben való megélése? Ebből kell nekünk „visszatérnünk” oda, amit konfirmálásunk alkalmával megfogadtunk: ígérjük, hogy Krisztus igaz követői, református anyaszentegyházunk holtig hűséges, engedelmes és áldozatra kész hívei leszünk. Ezt az erkölcsi fordulatot kell megtenni, mert nem lehet, hogy adunk egy kicsit Istennek, és adunk egy kicsit a világnak is, annak a világnak, amely tele van modern bálványokkal és kísértésekkel. Gondoljunk csak a szektákra, az alkoholfogyasztásra, a kábítószer-fogyasztásra, amit mi is „importáltunk” már Nyugatról, a kívülről manipulált nemiségre, a pénzimádatra, az irigységre, és lehetne folytatni a felsorolást. Ezekből a „betegségekből” kell mindannyian meggyógyuljunk, az „áldott orvos” segítségével. Ezt várja tőlünk most, új esztendő első napján az Úr! Hogyan kell ezt a lépést megtenni? Nem ingadozva, halogatva, majd holnap elkezdem alapon, hanem most, ma, ebben a pillanatban! Gondoljuk csak el, hogy mi lett volna az első pünkösdi gyülekezettel, ha azok Péter szavára nem válaszolnak azonnal, hanem azt mondják, hogy még alszanak rá egyet. Vajon a háromezerből hányan mentek vissza az apostolokhoz? Ingadozunk, nem tudunk vagy nem merünk dönteni? Kérjük most év elején Isten segítségét, hogy erősítsen meg minket és segítsen meg mindannyiunkat abban, hogy tudjunk hozzá visszatérni végérvényesen.

Az ilyen megújult ember hűséggel tud esküdni az élő Isten nevére. Ez az eskü nem más, mint hitvallás. Következetes vallástétel arról, hogy van egy élő Isten, aki több, mint a halott bálványok, aki életet és áldást tud adni azoknak, akik vállalják a vele való közösséget. Mi lehet a mi mai hitvallásunk? Az, hogy itt vagyunk a gyülekezet közösségében; az, hogy együtt énekelünk, imádkozunk azzal, aki mellettünk ül a padban; az, hogy nem csak „ünnepi” reformátusok vagyunk, hanem rendszeresen jelen vagyunk ebben a közösségben, Isten népe közösségében.

Aki szilárdan ott van az Úr mellett és következetesen megvallja az ő hitét, részesül az áldásban. Aki szolgálatra kész szívvel hallgatja az ő szavát, szintén megkapja az isteni áldás ajándékát! Ez lehet valamilyen segítség, valamilyen ajándék az Úrtól, amely materiálisan is meg tud jelenni az egyes ember életében, és lehet lelki ajándék is: Isten elveszi félelmeinket és betölti szívünket mennyei örömmel. Egy biztos: az életet érinti,

azt bőségesebbé teszi. Sokszor panaszkodunk, hogy mennyi gond van az életben. Anyagi nehézségek, családi problémák, munkahelyi konfliktusok, amelyek sokszor felőrölnék. Mindez miért? Mert nincs ott Isten áldása a családon, az életen, a munkán. Tudnunk kell azt, hogy mindezek a gondok csak az áldás elnyerésével szűnnek meg!

II.

Ezzel a megáldott új étellel valamit kezdenünk kell. Isten nem azért hív magához, nem azért áld meg, hogy azután semmit ne tegyünk. Az Ige második része konkrét feladattal bíz meg. Ezt mondja az Úr: szántatok új ugart, ne vessetek tövisek közé.

Az új élet, a megáldott élet munkálkodó élet is. Ezt mutatja az új ugar feltörésének a képe is. De ugyanakkor ez a munka nehéz, fáradságos, erőfeszítést és teljes odaadást igényel. Gondoljunk csak arra, hogy Isten a bűneset után kimondja, hogy átkozott a föld, töviset és bogáncsot teremjen, és az ember fáradságos munkával keresse kenyerét. Igaz, világunk tele van ilyen tövises szántóföldekkel, amelyek csak bogáncsot teremnek, tele van csödbe menő vállalkozásokkal.

Isten mégis arra biztat, merjünk újat kezdeni. Ne a régi tövises földet műveljük, amely alig terem mást, mint bogáncsot, hanem az ő nevében, az ő áldásával merjünk újat kezdeményezni. Még akkor is, ha az elején több munkával és több ráfordítással kell ezt elvégeznünk, szántunk magunknak új ugart. Csak az új területen elvégzett szántáson lesz rajta az ő áldása. Így is fogalmazhatnám: merjünk vállalkozni! Merjünk újra kezdeni! Ha van egy jó ötletünk, amellyel mind magunknak, mind embertársainknak, mind Isten ügyének használhatunk – ne tétovázzunk! Kezdjünk hozzá! Imádkozva és dolgozva páratlan sikereket lehet elérni! Isten mindig megáldja gyermekeinek a vállalkozását! Csak a hűtlen gyermekeinek a vállalkozása juthat csödbe. Hűséges és igaz gyermekeinek a vállalkozásán áldás van. Ezt az az Isten ígéri, aki eddig még minden ígéretét maradéktalanul megtartotta.

Van ennek a felszólításnak egy lelki szántásra vonatkozó üzenete, amit szintén nem szabad lebecsülnünk. Isten beküld a mi belső szobánkba, hogy ott szívünkben szántunk fel egy új részt, amelyet be tudunk vetni a hit és szent élet magvával. Úgy kell elképzelnünk ezt, hogy egy felszántott és évek óta használt föld elvesztette termőerejét. Azt hagyni kell, hogy pihenjen, hogy regenerálódjon. Másként csak gyenge termést lehet onnan betakarítani. Így van ez velünk is. A sok hiábavaló munkába, a sok küzdelemben belefásult a lelkünk, a szívünk, ezt a fásult szívet kell feltörni, jó szántófölddé tenni, hogy az Ige és a hit magva teremni tudjon benne, és ne „bálványok” tövisé legyen a munkánk gyümölcse, amely szűr, amely sebet ejt, hanem az igazi termés, az Istentől kapott termés, amely harminc-, hatvan- vagy százannyit tud teremni. Ebbe a felszántott lelki ugarba is az aratás reménységével kell vetni, bízva abban, hogy az Úr megáldja ezt a lelki megújulásra való törekvést.

Azt mondtam, hogy ilyenkor esztendő elején felfele kell tekintenünk a megszólító Isten felé. Ha ezt megtesszük, most azt mondja nekünk az Úr, hogy a hozzá térő embernek van jövője. Ezt a jövőt mi nem látjuk, nem tudjuk. Ezt csak Isten tudja, mert ez az ő kezében van. Ha nem lenne jövője népének, akkor nem adná ezt a parancsot nekünk. A szántóvető ember is úgy vet, hogy nem tudja, mit és mennyit fog betakarítani, de reménykedik. Előre csak Istenen keresztül tudunk tekinteni. Ha ott látjuk az ő gondviselő szeretetét a mi életünkben ebben az elkövetkező évben is.

Legyen ez a bizalom és reménység akkor is velünk, miután kiléptünk a templomból. Induljunk neki ennek az új évnek ezzel az Igével és ennek üzenetével: Forduljunk teljes életünkkel az Úrhoz, szakítsunk a rosszal, és lássuk meg, hogy van jövőnk, amit az Úr biztosít számunkra! Éppen ezért merjünk bátra vállalkozni a jövő építésére: szántunk magunknak új ugart, és ne vessünk többé a tövisek közé. Ámen.

Újévi útravaló

Alapige: Nehémiás 4,17–20
Bibliaolvasás: Zsoltárok 35,1–10

Földi vándorlásunk közben megint egy új évhez, az 1999-es esztendőhöz érkezünk. Mögöttünk van már egy próbákban és áldásokban gazdag esztendő. Sokféle érzéssel kezdjük az újat, hiszen az óévben átélt élmények hatása alatt vagyunk. Vannak, akik érzékeny veszteségeikről, áthúzott terveikről, gyászról szólhatnak. Panasszal, keserűséggel, zúgolódással. Vannak, akik túlélésnek tekintik az elmúlt időt, és a maguk ügyességéről beszélnek dicsekedve. Vannak, akik egykedvűen lépnek át az új évbe, és van, aki hálás mindazért, ami volt. Hadd tudjuk mondani most együtt Sámuellel: „Mindeddig megsegített minket az Úr.”

Most már itt van előttünk az új év a maga ismeretlenségével, titokzatosságával. Ilyenkor kérdések és célok egyaránt foglalkoztatnak. Ilyen kérdések vannak újra s újra: mi lesz a világgal, hiszen sok feszültség, megoldatlanság, nyomorúság árnyékolja be az emberiség jövőjét? Merre haladunk vajon ebben az évben? És mi lesz velünk anyagilag, egészségileg, a családjaink, a munkánk hogyan alakul? És céljaink is vannak: elvégezni feladatainkat, elérni vágyainkat, jót, hasznosat tenni családban, gyülekezetben, társadalomban. Kérdéseink és céljaink mellett legyen Isten Igéje útjelző tábla, hogy mit és hogyan kell cselekednünk.

Alapigénk azt az időt idézi fel, amikor a babiloni fogság már véget ért. Círus perzsa király engedélyt adott arra, hogy hazatérjenek a zsidók. Az első hazatért csapat hozzálátott a jeruzsálemi templom újjáépítéséhez. Rendkívül sok nehézség, gáncsoskodás között folyt a munka, de 515-ben felszentelték az új templomot. Azután megérkezett egy második nagy csapat Nehémiás próféta vezetésével. Nehémiás látta, hogy nagyon kiszolgáltatott így ez a kicsiny nép, amely hazament és hozzálátott Jeruzsálem falainak az újjáépítéséhez, amely 444-ben készül el. A munka azonban nem zavartalan. Állandóan ellenség leselkedik rájuk, ezért a vakolókanál mellett a fegyver is a kezükben van. Az igazi erőt azonban nem a fegyver, hanem az új kezdetben biztató, bátorító nehémiási szavak jelentették: „...oda gyűljetek hozzánk, hol a trombita szavát halljátok, a mi Istenünk hadakozik értünk!” Az új év kezdésekor útravalóképpen vigyünk magunkkal néhány, az Igéből nekünk is szóló intelmet.

1. Minden új év egy új kezdés, folytatással. Bárhová éréztél, bármit értél el, nem lehet megállni, a múlt kudarcain vagy sikerein töprengeni, tovább kell lépni. Isten, a történelem Ura, el akar vezetni bennünket egy teljesebb, gazdagabb életre, és ebben az év fordulója csupán egy rövid állomás, majd tovább kell lépni az úton. Ezt az utat a mi Urunk teleszórja ajándékokkal, amiket a rendelt időben megkapunk, de tesz az útra akadályokat is. Az út végén pedig ott vár minket a számunkra elkészített romolhatatlan koszorú. Legyen tehát új kezdés és legyen mindig továbblépés vele.

2. Minden új kezdés közben azonban kötelez a múlt. A zsidók az ősi, lerombolt falakat építették újra. Mindnyájunkat kötelez hittünk, templomunk, tradícionk, nyelvünk, történelmünk, kultúránk, szellemi örökségünk.

Minden új év kőfalépítés. Olyan lelki kőfalé, melybe beleépítjük, bele kell építenünk hittünket, igazságérzetünket, tudásunkat, szeretetünket, szolgálatunkat, egymás iránti irgalmunkat. Kérdés, hogy bele tudunk-e épülni ilyen értelemben a köszikla alapba, Jézus Krisztusba? Vagy inkább az jellemző reánk, hogy elméletben mindezek megvannak bennünk, ilyenkor újévkor is megnézzük magunkat az Ige tükrében, rádöbbenünk arra, hogy elszakadtak a gyökerek, melyek Krisztusba kapcsolnak, eltékoztunk sok mindent,

ám amikor a hétköznapiakban kellene teljessé váljon keresztyén életünk, azonnal elfelejtjük, hogy milyenek vagyunk. S mi építenénk egy boldogabb életet, de azt a házat az Úr nem építi, amelyik nem a kősziklára, nem Jézus Krisztusra épül.

3. Minden új évben készek kell hogy legyünk megvédeni értékeinket a külső és belső bomlasztó erőktől, mert bizonyos lesznek ilyenek. Életünk mindennapi tapasztalata, hogy a Sátán is veti az ő áldatlan vetését. A kísértő Jézust is le akarta téríteni Isten útjáról. Mennyivel inkább minket, gyarló embereket! Békétlenség, ellentét, széthúzás, rágalom, hűtlenség, anyagiasság, önzés, látszatkeresztyénség akarja kísérteni minden elindulásunkat mind egyéni, mind közösségi életünkben. De ne add fel soha a harcot! Isten azt akarja, hogy a jó és a gonosz, a búza és a konkoly együtt nőjön a nagy aratásig, a nagy ítéletig. De ne feledd, hogy ő mindig az ő igazainak az oldalán áll!

4. Minden új év új felhívás kell hogy legyen az összegyülekezésre, az együttlétre. Örhhelyen állókká kell lennünk, olyanokká, akik tudnak és akarnak hívni, figyelmeztetni. Ellenséges erők akarnak elhallgattatni, szétszórni, megláttatni velünk azt, ami elválaszt. Lássuk meg végre, ami összeköt! Igaz, mennyei Atyánknak vagyunk mind a tékozló és engedetlen gyermekei, de az övéi vagyunk és így általa testvérek. Nem engedhetjük meg, hogy egymás nélkül, magányosan hordjuk nyomorúságainkat, félelmeinket, keresztyénünket. Együtt kell lennünk! S ez vonatkozik a családra, a gyülekezetre, a népünkre egyaránt. Legyenek áldottak, megszenteltek ezek a közösségek ebben az esztendőben is! Legyenek, legyünk lelki hátterei egymásnak.

5. Végül minden új esztendő arra is alkalom, hogy hirdessük: „Bízzatok, ne féljete, velünk az Isten!” Ennek az esztendőnek a harcait nem egyedül kell megharcolnunk. Velünk az Isten! A mi Istenünk hadakozik értünk. Az ő kezében biztos és reményteljes a jövő. Bíz rá életedet, jövődet, házasságodat, családi életedet, munkádat, mindenedet!

A leomlott kőfal felépült Istén akaratával. Hiszem, hogy Istennel a mi reményünk, jövőnk kőfala is felépült és Jézus Krisztusban nyerünk áldást az 1999-es esztendőben is. Ámen.

Vasárnapi prédikációk

Demeter József

Az év ajtajában

Alapige: Jelenések 3,20

Bibliailvasás: János 10,1–9

Sok-sok olyan dolog vesz körül bennünket, amelyre oda sem figyelünk. Mindennapjaink tárgyaival úgy vagyunk, mint a levegővel. Jaj volna, ha egy percre is elfogyna számunkra. Ilyen például az ajtó is, melyen naponta többször be- és kimegyünk, oda sem figyelve annak fontosságára, hasznosságára. Ha olykor be kell vinnünk valamit és nem fér be, akkor tűnődünk el, hogy miért is nem szélesebb, vagy ha elveszítjük a kulcsát, akkor végképpen bosszankodni kezdünk.

Az ajtó pedig egyidős az emberi civilizációval. Még ház nem volt, csak barlang, vagy éppen sátorlakó lehetett az ősről, de már ajtóra szüksége volt. Miért is kell az ajtó, illetve milyen jelentést hordoz?

1. Kizárja a külső világot, a veszedelmet, az ellenséget, és így megvéd, megőrzi. Egykor természetesen zár sem volt, csupán valamiféle retesz, s különösen faluhelyen a seprű jelentette a háziak távollétét. Ahol az ajtóban keresztbe tették a seprűt, ott köztudott volt, hogy senki sincs otthon, nincs miért bemenni a házba. De hol vagyunk ma már ettől? Falun is, de városban még inkább, mindenféle biztonsági szerkezetet kitalálnak, és rácsokat szerelnek, és van, ahol dupla ajtókkal látnak el egy-egy fontos helyiséget. Ezek szerint az ajtó elsősorban a védelmet, a biztonságot jelenti. Ezt jelenti bibliai vonatkozásban is.

2. Ugyanakkor az ajtón át jön be a külvilág a mi életünkbe, családjunkba. Ha kitarjuk életünk ajtajait, ez azt jelenti, hogy befogadjuk, közösséget vállalunk azokkal, akiket beengedünk magunkhoz. Ilyen értelemben az ajtó mintegy összeköt a külvilággal. Ahol megnyitják a szívek ajtaját, ott barátság, közösség, testvériség születik.

A felolvasott bibliai részben, János evangéliumában Jézus magáról mondja, hogy ő az ajtó. Ezzel erre a kettős szerepére utal. Arra, hogy védelmez, megóv az ellenséggel szemben, és arra, hogy összeköt, közösséget teremt. Aki elfogadja Jézust élete ajtajának, az megtapasztalja Krisztus védelmező szeretetét, ugyanakkor pedig el kell fogadnia a feléje forduló, őt megközelítő embertársat is. És ez a szeretet.

Az emberi élet is úgy működik, mint az ajtó: kizár, kirekeszt, avagy befogad, megnyílik mások előtt. Ismertem olyan házastársakat, akik már régen nem beszéltek, egy házban laktak ugyan, de ott volt köztük egy láthatatlan ajtó: a harag, a gyűlölség sötét ajtaja. Vannak érdekből, számításból történő ajtónyitások is. Csak addig vagyok jó, míg haszna van abból annak, aki fölkeres és bejön házamba, de mihelyt már nem látja annak konkrét hasznát, többé ki sem nyitja ajtómat, s ezt még tudomásomra is hozza. Ilyenek az érdekemberek.

3. Jézus mai Igénkben úgy lép elénk, mint aki az ajtó előtt áll és zörget. Ez az ajtó előtt állás azt jelenti, hogy ő közel van hozzánk. Csaknem ott van a házunkban, szívünkben, életünkben. Itt áll melletted, nincs távol tőled, csak a kérdés az, hogy beengeded-e vagy nem. Gyakran vagyunk úgy, mint a Zsoltáros, aki így kiált fel: Uram, térj vissza! Meddig késelel? – sőt a 22. zsoltár 12. versében: „Ne légy messze tőlem, mert közel a nyomorúság és nincs aki segítsen.” Hányszor kiáltunk fel mi is, hiszen hasonló érzések között vagyunk, amikor golgotai szavak törnek fel szívünkéből: „Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engemet?!”

Pedig Isten éppen ezzel jött közénk és keresett meg minket, amikor egyszülött Fiát ide küldte. János 1,11-ben olvassuk: „Az övéi közé jött, és az övéi nem fogadták be őt.” Később, amikor Jézus tanítani kezdett, ezt mondotta: Közétek jött Isten országa. Itt van, a te életedben is, közel hozzád, egészen melletted. Most ebben az órában is, de amúgy mindenkor veled akar lenni, csak azt várja, hogy te miként viszonyulsz hozzá.

4. Nem csupán ott áll ajtód előtt, hanem zörget is, kopogtat. Tudja, az emberi szív sokszor bezárt mások előtt. De Jézus előtt is? Ő kopogtat, de vele egyszerre ott van a gonosz is. Gondoljunk csak Kain figyelmeztetésére (1Móz 4,9). A gonosz sokszor megtévesztően kopogtat, nagyon hasonlít Jézushoz. Sok mindent kínál és ígér. Különösen manapság. Pénzt, hatalmat, sikert, élvezetet, gyönyört és annyi mást. Nagyon nehéz meghallani az egyiket és kizárni a másikat: „...a maga juhait nevükön szólítja és a juhok követik, mert ismerik a hangját” – olvassuk János evangéliumának már említett helyén.

5. Isten többször adott jelt a te életedben is, zörgetett, kopogtatott, csak a te hallókészülékeddel volt talán baj. Mint a példázat szerint, ahol Isten egy hívő embert akart megmenteni árvíz idején. Amikor a vizek már-már a padlásig értek, jött a mentőcsónak, de az ember elküldte, mondván, őt az Isten úgyis kimentí. Amikor a vizek már-már a padlásig értek, jött egy másik csónak is, de a mi emberünk most sem mozdult. Utoljára még jött egy csónak, és nagyon kérték, hogy szálljon be, de ő hajthatatlan maradt. Végül összedőlt a ház, és az ember belefulladt az árba. A mennyben az Úr előtt elkezdett méltatlankodni, hogy ő annyira hitt, és Isten miért nem mentette ki a veszedelemből? Három csónakot is küldtem eléd – mondta az Úr –, és te egyiket sem akartad elfogadni. Hát így vagyunk sokszor mi is. Isten küldözgeti a menekülés eszközeit, közbelép embertársainkon keresztül, felkínál annyi és annyi esélyt, csak éppen élni kell velük. Gondolj életedre, vizsgáld meg a te múltadat, bizony számodra is felkínált Isten sokféle lehetőséget. Csak tenni kellett volna akkor valamit, cselekedni és nem tétlenül várakozni. Halld meg a te ajtódon zörgető Krisztust, és kövesd az ő szavát!

6. Jézus előtt megnyitni az ajtót annyit tesz, mint őt befogadni, mint őt életünk Urának vallani. Ez a belső döntés, személyes választás arra is utal, hogy én őt fogadom el példaképemnek. Az ifjúság egyik nagy veszélye ma éppen az, hogy kit tartanak példaképüknek, olyan embernek, akihez hasonlítani szeretnének, akinek a példáját érdemes követni. Ma egyszerűen sok ifjúnak nincs hiteles, tiszta emberi életet élő példaképe, akit érdemes lenne követni, akihez érdemes lenne hasonlítani. Jézusban állt helyre a megromlott istenarc. Isten az ő Fiában mutatta meg, hogy milyennek is teremtette az embert, nélküle mi csak ama romlott, összetört emberképet ismernők. Vele viszont közénk jött amaz igazi. Ha te ilyen szeretnél lenni – és ki nem szeretne! –, akkor fogadd be életedbe őt, Jézust!

7. Végül itt arról is beszél Jézus, hogy aki beengedi magához, azzal együtt vacsorázik, annak asztalához ül. Gondoljunk csak Zákheusra. Milyen ember volt és milyenné lett a Jézussal való együttlét után. Vagy feltámadása után is bemegy a tanítványokhoz és velük vacsorázik. Az asztalközösség egyben életközösséget is jelent. Az emmausi tanítványok is ott az asztal mellett ismerik fel a Feltámadottat, amikor megtöri a kenyeret. Ilyenkor mindig táplál is, táplál az ő Igéjével és úrasztali jegyeivel, Szentlelke által.

Az év elején tartunk. Még alig nyitottunk ajtót ennek az esztendőnek. Még ki tudja milyen lesz ennek az évszázadnak s egyben évezrednek utolsó ajtaja számunkra. Egy biztos: Jézus ebben az évben is ott áll és várja a bebocsátatást, miként az alábbi szép skót énekekben olvassuk:

Ó, Jézus, árva csendben az ajtón kívül állsz,
Bejőnnél már, de némán kulcsfordulásra vársz.
Mí mondjuk, hogy miénk vagy, te vagy a név, a jel:
Ó, szégyen, hogy te légy az, akinek várni kell.

Ó, Jézus, most kopogtatsz, sebhelyes még a kéz;
Könnymarta kedves arcod oly búsan intve néz.
Ó, áldott, drága jószág, mely annyit tűrve vár!
Ó, bűnök szörnyű bűne, mely téged így kizár!

Ne zárd ki őt, nyiss ajtót neki! Ámen.

Visky János

Új kezdet

Alapige: Máté 4,18–22

Bibliaolvasás: Máté 19,25–30

Isten különös kegyelméből egy új év kezdetén vagyunk. Felolvasott igéinkből Jézust földi szolgálata nyilvános kezdetén látjuk.

Az új kezdet mindig izgalommal jár. A váratlan meglepetések ott vannak elrejtve az új kezdetben. A Szentírásban gyakran olvasunk arról, hogy Isten a kezdet. Az Ószövetségben Isten fogalmaz így: Én vagyok a kezdet. Vagy Jézus Krisztus magáról beszélve mondja az Újszövetségben: „én vagyok a Kezdet és a Vég”, vagy jelképesen a görög ábécé betűit használva: „én vagyok az Alfa és az Ómega” Különös ez, mert ha Jézus a kezdet, akkor mi emberek vagyunk a folytatás.

Igénkben Jézus megjelenik a Galileai-tenger mellett, és vele megjelenik egy egészen új kezdet a régi halászok között, a régi halászmesterség színhelyén. Megjelenik Jézus úgy, hogy talán észre sem veszik sokan, úgy belemerülnek a munkájukba. Pedig Jézusban egy egészen új kezdet érkezett meg oda, a régi Galileai-tenger partjára, a régi halászfoglalkozást űzők körébe. Ők atyáiktól örökölték ezt a foglalkozást.

Ugyanazt a mesterséget folytatták ugyanúgy tovább. Ugyanúgy kellett kivetni a hálót, mint az elődeik idejében, és ugyanúgy kellett a halászat után a szakadozott hálókat kötözgetniük, amint az atyjuktól látták. Folytatódott minden tovább.

Pedig az új kezdet Krisztusban megjelent közöttük. A teljesen új, aki nem azért jött, hogy tovább foltozgassuk szakadozott életünk hálóját, hanem azért, hogy egy teljesen új hálóat adjon a kezünkbe. Csakhogy ezt nem vették bizonyára észre a régi foglalkozásukban elmerült halászok.

Valahogy így vagyunk mi is. Új esztendő értünk már nem egyet, nem kettőt. Sok új elhatározás született már bennünk. Volt már úgynevezett forradalomban is részünk nem-rég. Azt hittük, íme, mennyi újat hoz majd, aztán kiderült lassanként, hogy minden maradt a régi. Pedig az ember szereti az újat. Mindig hajszol valami rendkívülit, valami eddig még nem ismertet. Valami olyat, ami „feldobja” a hangulatát.

Ezért van az, hogy szilveszter táján valami új csillogásra, valami új ünnepi varázsra vár sok ember. De önmagától csak a régiek folytatásába merülhet bele, mert mindaz, amit az ember próbál a régiek helyébe tenni és ahogyan próbálja azt véghezvinni, akár egy szilveszter éjszakáján is, az sem új. Az is a bűnös régiek folytatása.

Ezért mondja Sükös Pál, A keskeny úton című könyv írója, hogy sok ember úgy felejt, hogy közben növeli a bűnt. Pedig felejtani nem lehet, mert jaj, Isten nem felejt. Nem felejtette el Isten azt sem, hogy az ember a maga erejéből, a maga képességei alapján képtelen valami új korszak megvalósítására.

Amikor Amerikát felfedezte Kolombusz, elnevezték Újvilágnak. Csakhogy abba az új világba is a régi ember érkezett meg. Vitte a maga önző régi természetét, és íme, a Föld Újvilágnak nevezett részén is ugyanolyan elesett az ember, még ha talán látszólag gazdagabb is. Ezért van szükség arra, hogy a régiek folytatása megszakadjon valahol. Mert az, amire az ember képes, noha újnak nevez is valamit, nem más, mint a régiek folytatása új név alatt. Erre a közelmúlt történelme nagyon világos példákat szolgáltat.

De ott jár a Kezdet, Jézus Krisztus a tenger mellett. Ő látja már a halászokat.

Eszünkbe jut az Ószövetségből egy kedves jelenet, amikor Jákób menekül, mert becsapta a testvérét. Fáradtan ledől az úton, egy köre hajtva a fejét, és különös álmot lát. Égig érő létrán angyalok le és fel járkálnak. Felretten álmából és azt mondja: Isten van ezen a helyen és én nem is tudtam. Mily rettenetes ez a hely. Rettenetes, mert nem tudta, hogy Isten van azon a helyen.

Valóban, ha visszanezünk életünknek az állomásaira, melyeken az elmúlt évben Isten megállított, kiderül, hogy bizonyos pontokon olyan rettenetes volt számunkra megállani. Miért volt rettenetes a betegség próbája? Miért volt rettenetes a temetés, amelyen részt kellett venni? Miért volt rettenetes az anyagi nehézségek sokasága? Miért volt rettenetes az a pillanat, amikor úgy éreztem, hogy még inkább magamra maradtam? Nos azért, mert elfelejtettem olyankor azt, hogy Isten volt jelen azon a helyen is.

Amikor én alszom, amikor én menekülök, amikor valamilyen nehéz bűn súlyát viszem magammal, mint Jákób, aki a testvérét becsapta, Isten akkor is kísér engem. Isten akkor is ott van velem. A rettenetes az, amikor én ezt elfelejtem. Ezért érzi magát sokszor krízises helyzetben az ember. Ezért voltak a múlt esztendőben is életünknek állomásai, amikor azt éreztük: nincs tovább! Nem láttuk a kiutat, nem láttuk a hogyan, nem láttuk a megoldás útját. Pedig akik észreveszik, hogy ő a Kezdet, hogy Jézus Krisztus ott volt és ott van mellettük, azok mindig örömmre derülnek. Akik még mindig nem ismerték fel, hogy ő jelen van, azok tovább viszik bánatukat, terhüket az új esztendő új útján is, régi szívvel. Ez a boldogtalan állapot, a nemkívánatos állapot. Bizony, akik észrevették már, akik felismerték már Jézus Krisztust, azok mindig ezen az egyen bánkódnak: miért olyan későn ismertem fel, holott ott volt.

Ágostonról, a sokat idézett egyházatyáról tudjuk, nagyon fájlalta, hogy olyan későn, harminc-egynéhány éves korában tért meg csupán és addigi életét eltékozte. Így is fogalmaz az egyik rövid írásban: „Későn szerettelek, szépség, aki olyan régi vagy.” De ugyanezt mondta egy tizenöt éves kislány is, miután megismerte Krisztust: miért nem előbb? Miért nem hamarabb? Mert ha tudná az ember, hogy milyen nagy öröm találkozni az „Őskezdettel”, Krisztussal, és milyen nagy öröm vele kezdeni nem csak egy új évet, hanem az életet magát, és vele is zárni azt, akkor igyekezne, hogy mielőbb sor kerüljön a találkozásra.

Mert Jézus az, aki elindítja az új kezdetet. Nélküle nincs új kezdet. Nélküle a szeretet nem kezdi el a maga életét bennem. Nélküle az alázat útján sohasem tudok elkezdni járni. Nélküle a megbocsátást sem tudom elkezdni. Nélküle nincs világosság, mert ő a Kezdet. Ahol ő megjelenik, ott elkezdődik a világosság korszaka, kiszorul a bűn sötétje.

Íme, itt a tengerparton Jézus, az új Kezdet látja a régi, hagyományos foglalkozást folytató emberek vergődését, küszködését, verejtekezését, és nemcsak látja, hanem meg is szólítja őket. Beleszól ez az új kezdet a régi folytatásba, és mintegy feltartóztatja a régit. Megtöri a réginek azt a bűvös körét, amiből nem tud kitörni, mert eddig csak maga körül forgott. Mintha csak belekiáltana és azt mondaná: elég volt ebből a halászatból! Nem látjátok, hogy üres a háló, vagy ha van is néha benne valami, alig elégít meg egyik napról a másikra? Nem látjátok, hogy szakadozott a hálótok? Elég volt! Mintegy megálljt parancsol ez az új kezdet, és azt mondja: Velem kezdj teljesen újat!

Mikor azt hallod az ő ajkáról: Állj! mikor azt hallod: Kövess engem! – akkor nem hátborzongás fut végig rajtad, hanem valami édes melegség ömlik el a szíveden, mert tudod, hogy ő a te eddigi atyáidtól örökölt, hiábavalónak tűnő életedet azért állítja meg, hogy valami egészen újat, valami kívánatosabbat, valami örömteljesebbet hozzon helyette.

Hogyan teszi ezt Jézus? Azt mondja: kövessetek engem! Ezen van a hangsúly: engem. Eddig rajtatok volt a hangsúly – ezért is sorolja fel az evangélista név szerint a halászokat: Péter, András, Jakab, János. Ezeken a neveken volt a hangsúly eddig. Ezután egy új név ragyog át a régi néven: a Jézus neve. És most már ezen lesz a hangsúly.

Ó, hányszor volt baj, hányszor volt konfliktus házastársak között, gondoljunk vissza őszintén az elmúlt esztendő konfliktusaira, azért, mert a hangsúly mindig azon akart lenni, amit én mondok. Vagy a másik erősítette, hogy a hangsúly azon van, amit ő mond, és akkor mindig ütköztünk emiatt. De amikor már tudtuk gyakorolni, hogy a hangsúly nem azon van, hogy én, és nem azon van, hogy te, hanem a hangsúly azon van, hogy ő, akkor már biztos, hogy minden konfliktus lehetősége ki van zárva.

Egyszer egy idős, búslakodó asszonytól valaki megkérdezte: Hogy van? Rövid és frappáns volt a válasz: ha nem volnék, jól volnék. Lehet ezt kétféleképpen értelmezni. Ha már meghalnék, jobb lenne – ez a pesszimista értelmezés. De lehet ezt pozitívan értelmezni, ennek az igének összefüggésében: ha nem volnék én az én romlott természetemmel, akkor jól volnék.

Valóban. Ha az én énem nem vinné tovább azt a sok régi romlottságot, akkor én jól volnék. Nem csak én magamban, hanem mindenkivel jól volnék. Akkor soha senkivel nem volna bajom. Akkor a családban is jól lennék, a munkahelyen is. A nemzetiségi konfliktusok is megszűnnének.

Az egyik híres középkori szerzetes fogalmazott így: „Teljesen egyedül magadat szeretnéd? Többet árt neked, mint bármi más a világon.” Íme, az önző emberi természet egyik nagyon helyes leírása. Mert minden önző ember önmaga ellen él. Íme, ezért mondja Jézus: Kövess engem!

Mennyi bajod volt – emlékezz csak vissza –, amikor te akartál a nagy lenni otthon. Hányszor volt baj az elmúlt esztendőben azért, mert te akartál Valaki lenni. „Az a bajunk – mondja Pascal, a híres fizikus –, hogy Éntünk igazságiszonyban szenved.” Az Éntünk, a nagyra nőtt „Én”, nem bírja elviselni, iszonyodik az igazságtól, Jézus Krisztustól. De amikor nem kezd iszonyodni, amikor vonzódni kezd hozzá, akkor az új kezdet már megvalósult. Akkor már Jézus Krisztuson van a hangsúly, és akkor már valami különös feladat szolgálatába szegődtem el.

Azt mondja Jézus: Én azt művelem, hogy embereket halásszatok. Eddig megvolt kinek-kinek a maga hálója. Tudjuk, manapság is a különböző országok között, amelyeknek a határán tengervíz is van, sokszor van vita a halászterületek, a felségvizek területe fölött. Meddig terjed az a terület a tengeren, ahol egyik vagy másik ország halászata szabad? Úgy van az emberek között is. Ez az én területem. Ehhez nekem van jogom. Amikor ütköznek az érdekek, arról van szó mindig, hogy a másik belehalászott az én területembe. Vagy én belehalásztam a másik területébe. Ezért sokszor konfliktus robban ki két ember közt, két család közt, két nép közt, két ország közt.

Nos, Jézus azt mondja: „Én azt művelem, hogy embereket halásszatok.” Ha követtek engem, akkor mindenki otthagyja a maga kis önző érdekeinek a hálóját. Mert akkor már egészen új hálót kap a kezébe.

„Én azt művelem, hogy embereket halásszatok.” Ezek azonnal otthagyva hajót, hálót, atyjukat is a Zebedeus fiak, követték Jézust, mert megértették, hogy ez az új háló nem olyan, mint az eddigi háló. Az eddigi háló a halak halálát okozta, azért, hogy „ÉN” éljek. Meg az én családom esetleg. A mostani háló, amit Jézus ad a kezembe, olyan, hogy

abba belefér mindenki. Jézus azért gyűjt annyi tanítványt ma is, azért akar annyi munkatársat a mi gyülekezetünk köréből is kiemelni, azért akar küldeni minket is: vidd az Igét, vidd a jó szót, imádkozz a másikért, szeresd a másikat, segítsd a másikat, mert Jézus azt szeretné, hogy minden ember az ő hálójába kerüljön.

Ott nem lesz halál. A Jézus hálója nem olyan, mint az emberi háló. Az nem okoz halált. A Jézus hálója olyan, hogy aki abba belekerül, az megismeri Isten szeretetének megtartó erejét és megismeri a másik embert is, aki ugyancsak a Jézus hálójába került már bele.

Olyan jó volna újról programként kitűzni: én szeretnék végleg az ő hálójába belekerülni. Én szeretnék az ő szeretetének a hálójába úgy belegabalyodni, hogy sohase akarjak onnan kiszabadulni, mert az fog éltetni engem. Ha nem kerülök bele az ő szelídségének, az ő békéjének a hálójába, akkor békétlenül fog letelni az az év, amelyiknek az elején olyan jókedvűen kívánunk békés, boldog új esztendőt. De az ő hálóján kívül ez lehetetlenség!

Ezért olvassuk, hogy otthagyja a maga hálóját Péter is, András is, Jakab is, János is. Ezek testvérek voltak. Péter Andrással. Jakab Jánossal. Azok, akik talán eddig konfliktusba kerültek néha egymással, mint testvérek is, a hálók miatt, a halak meg egyebek miatt. Nos, ezeknek a testvéreknek a Jézus hálójának a kezelése közben meg kell tanulniuk azt, hogy itt most már az a fontos, hogy mindnyájan a Jézus nevének birtokában vessék ki a hálót, mégpedig az emberek felé, hogy embereket halásszanak.

A Jézus hálójába kerültekről már maga fog gondoskodni ez új esztendőben is, úgy, ahogy az Isten ígérte. Ha Jézus Krisztust nekünk adja, akkor vele együtt mennyivel inkább megad mindent minékünk.

Nos, így lesz a hangsúly most már rajta. Nem az én nevemen, nem az én érdekeimen. Nem csak az én családom hasznán, hanem a hangsúly, mert átkerült Krisztusra, átkerült az emberekre. Mert ha Krisztuson van a hangsúly, akkor az azt jelenti, hogy a másik emberen is van a hangsúly. Hogyha én már észrevettem és megismertem Krisztust, akkor megismerem a másikat is. Akkor fáj a másik nyomorúsága. Akkor nem lesz már annyi ridegség a közösségünkben. Akkor biztos, hogy a másik ember is fontos lesz. De ehhez az szükséges, hogy Krisztuson legyen véglegesen a hangsúly, mint ahogyan itt ebben a nagyon régi és régtől ismerős felszólításban: „Kövessetek engem!”

Legyen hát az új esztendő új programja számunkra ez, de őszintén, igazán, és akkor hisszük, hogy életünknek ez új szakaszában kevesebb megbánni valónk és sokkal több örömünk lesz abban az önzetlen, másokra odafigyelő szolgálatban, amit programként tűz elénk a mi Urunk Jézus Krisztus. Ámen.

Egyetemes imahét*

1999. január

Az egyetemes imahét

témája:

„Új ég és új föld”

(Jel 21,1–6)

programja:

1. nap. *Vasárnap. Új eget és új földet láttam (Jel 21,1)*
1Móz 1,1–10: Isten teremtette az eget és a földet.
Zsolt 104,24–35: Te újjá teszed a földnek színét...
2Pt 3,10–13: De új eget és új földet várunk.
Lk 11,2–4: Jöjjön el a te országod.
2. nap. *Hétfő. Láttam a szent várost, az új Jeruzsálemet (Jel 21,2)*
Ézs 65,17–25: Jeruzsálemet vigassággá teremtem.
Zsolt 122,1–9: Békesség legyen a te várfalaid között.
Jel 21,9–10.22–27: És a pogány népek ... annak világosságában járnak.
Jn 4,20–24: Az igazi imádók lélekben és igazságban imádják az Atyát.
3. nap. *Kedd. Ímé, az Isten sátora (hajléka) a (halandó) emberek közt van (Jel 21,3)*
2Kdón 6,12–21: Lakozhatnék-e valósággal az Isten e földön az emberek között?
Zsolt 145,8–21: Könyörületes az Úr minden teremtményéhez.
Ef 2,19–22: Egy Isten orcája előtt lévő hajlékká építették.
Jn 1,1–14: Az Ige testté lett és lakozott miközöttünk.
4. nap. *Szerda. Isten eltöröl szemekről minden könnyet (Jel 21,4)*
Ézs 25,6–10: Isten letörli a könnyhullatást minden orcáról.
Zsolt 126: Hatalmasan cselekedett velünk az Úr, azért örvendezzünk!
1Jn 3,16–18: Ő az életét adta érettünk, mi is kötelesek vagyunk odaadni életünket a mi atyánkfiaiért.
Lk 8,49–56: Ő mondta: Ne sirjatok!
5. nap. *Csütörtök. Halál nem lesz többé (Jel 21,4)*
5Móz 30,15–20: Válaszd azért az életet, hogy élhess mind te, mind a te magod.
Zsolt 16: Te tanítasz engem az élet ösvényére.
Kol 3,1–10: Feltámadtatok a Krisztussal.
Jn 11,17–27: Én vagyok a feltámadás és az élet.
6. nap. *Péntek. Ímé, mindent újjá teszek (Jel 21,5)*
1Móz 2,7–9: És lehellett az ő orrába életnek lehelletét.
Zsolt 8: Kevéssel tetted kisebbé az embert Istennél.
1Kor 15,45–50: Lőn az első ember, Ádám, élő lélekké.
Lk 9,28–36: Nyolc nappal később az ő orcája elváltozék.
7. nap. *Szombat. Én vagyok az Alfa és az Ómega, a kezdet és a vég (Jel 21,6)*
Préd 3,1–11: Mindennek rendelt ideje van.
Zsolt 90: Öröktől fogva mindörökké te vagy Isten.
Ef 5,15–21: Áron is megvegyétek az alkalmakat.
Mt 6,25–34: Elég minden napnak a maga baja.
8. nap. *Vasárnap. Az élet vizének forrása (Jel 21,6)*
Ézs 58,6–11: Ha odaadod utolsó falatodat az éhezőknek, az Úr megerősíti csontjaidat.
Zsolt 42: Kívánczik az én lelkem hozzád, ó, Isten!
1Jn 5,5–12: Hárman vannak, akik bizonyosságot tesznek, a Lélek, a víz és a vér.
Jn 7,37–39: Élő víznek folyamai ömlenek ki annak belsejéből.

* Az anyagot gyűjtötte Kiss Jenő, az Erdélyi Református Egyházkerület lelkészértekezleti elnöke.

Prédikációk és prédikációvázlatok

Első nap

Új világ a mennyből

Alapige: Lukács 11,2–4

Ezen az imahéten azt kérjük a mi mennyei Atyánktól, hogy a jónak teremtett (1Móz 1,31), de megromlott (Róm 3,12) világot tegye újjá, az ő tervének és az ember rendeltetésének megfelelő világgá. Jézus Krisztus lehozta a mennyek országát a földre: az új világot a régibe, a régire, s azt akarta, hogy ez a világ kívánja, kérje, fogadja el és munkálja az ő országát. Ezért tanítja Jézus az övéit úgy imádkozni, hogy akik tőle tanulják ezt, azok érezzék is a megújulás szükségességét. Isten mindent újjá tesz (Jel 21,5), de azt akarja, hogy a megújulás az emberben, gondolkozásában, szavaiban és cselekedeteiben kezdődjék el. Ezért az újjáteremtésnek az újjászületéssel kell elkezdődnie. Aki Jézus Krisztustól tanul imádkozni, az nemcsak a saját magán kívüli világ újjáteremtésének szükségét érzi, hanem ő maga is megváltozik, újjászületik.

1. *A megújulást mennyei Atyánktól várjuk.* Az egész teremtett világ hiábavalóság alá vetetett, nyög és sóhajtozik (Róm 8,19–22). Ennek a páli megállapításnak talán sohasem éreztük annyira szorító komolyságát, mint ma, közeledve az ezredfordulóhoz. Erről panaszkodnak a környezetvédők, a szociológusok, különbözőképpen fogalmazva meg a világ megújulásának igényét. Mi keresztyének az egész teremtett világ nevében imádkozunk, hogy Isten újjáteremtő akarata valósuljon meg itt, földi életünkben. Az egyházak tagjainak ez a közös imádsága abban a reményben hangzik el, hogy Isten meghallgatja és megújulást ad, ahogyan Krisztusban, aki az új teremtés, megígérte.

Ezt a bizalmunkat fejezzük ki abban, hogy Istent *Atyánknak* szólítjuk meg. Amikor Jézus ilyen megszólításra jogosítja fel övéit, akkor felébreszti bennük a bizalmat Isten iránt, aki nem csak Úr, hanem a tanítványi seregnek Atyja. Lukács szerint a Miatyánk szövegét követi a tolakodó barát példázata (11,5–8), majd a hasonlat, miszerint ha a földi apa, aki éppen gonosz is lehet, jó ajándékokat ad kérő fiának, mennyivel inkább teszi ezt meg Isten, aki jó Atya (11,9–13). Az atya (= abbá arám: Mk 14,36; Róm 8,15; Gal 4,6) megszólítás családi, otthonos légkört teremt. Sőt azt is mondhatnók, hogy a mennyei Atya és földi fiai között „vérségi” kapcsolat van, mert Krisztus véérért szólíthatjuk meg így őt. Hitvallásunkban ezt olvassuk: nekem az ő Fiáért, Krisztusért Istenem és Atyám, ezért bízom benne (HK 26). Ő a *mi* Atyánk, azaz nemcsak az enyém, hanem az egész világé, azoké is, akik tudják, elismerik és így imádkoznak, és azoké is, akik mindezt nem teszik. A különbség „csak” annyi, hogy mi sohasem érezhetjük magunkat árváknak, mert árva az is, akinek van ugyan apja, de sohasem találkozik vele és nem folyamodik hozzá. Ezért kell többször is elmondanunk, hogy mi, akik hozzá imádkozunk, nemcsak magunkért tesszük ezt, hanem mindazokért is, akiknek szintén Atyja.

Jézus azonban nemcsak közel hozza hozzánk Istent az Atya megszólítással, hanem hozzáteszi, hogy ő *mennyei* Atya. Ez azt is jelenti, hogy semmivel, még imádsággal sem rángathatjuk le őt a földre, nem idézhetjük meg valamilyen találkozóra, mert ő a mennyben van; igen, ő hűséges Atya, de megmarad mindenható Istennek (HK 26) és akkor hallgatja meg imádságainkat, amikor akarja, s úgy teljesíti, ahogyan akarja. A mennyei jelző reménységet ad arra nézve, hogy ez a világ megújul, de csak úgy, ha ez a megújulás fentről jön. Az emberi törekvések lehetnek tiszteletreméltóak, de történelmünk éppen annak is a példatára, hogy az erkölcsi, technikai és sokféle megújítási törekvések milyen sokszor csődöt mondtak. Amikor a *mennyei* Atyához imádkozunk, akkor azt is várjuk,

hogy teremtő Lelkével, onnan felülről újítsa meg világunkat, mint ahogyan tette ezt a teremtéskor, amikor is az ő Lelke lebegett a vizek fölött és előállt a világmindenség. Ilyen értelemben olvassuk Lukács evangéliumában, hogy Isten Szentlelket ad azoknak, akik tőle kérik (11,13).

2. *Atyánk, kérjük, hogy a mennyieiek legyenek földi valósággá.* A Miatyánk első három kérésében Isten gyermekei a mennyei dolgokra tekintenek: az ő nevére, országára, akaratára (mindháromnál ott van a személyes névmás: a te...). Istennél, az ő világában, már mindez megvan, mennyei valóság; nem ábránd és nem megvalósítandó földi termék; s mi most azt kérjük, hogy ezek a már meglévő mennyei valóságok váljanak földiekké. A menny és föld között egy Isten által akart szimmetriának kell lennie, s nekünk ezt a megfelelést kérnünk kell.

– Isten *neve* szent a mennyben, és mi azt kérjük, hogy itt, a mi világunkban *is szenteltessék meg*. Isten neve szent, azaz elkülönített név, de ma itt a földön az ember elvesztette a szentség iránti érzékét. Olyan kevés „szent” maradt életünkben, noha az ember vágyik a szent, a tiszta után, keresi azt a világban: a természetben, az emberi szívből, a családban és sok más helyen. Ebben az imádságban azt is kérjük, hogy Isten állítsa helyre nevének szentségét közöttünk és bennünk (Isten az alany), és azt is, hogy adjon erőt, akaratot, hogy egész életünkkel mi is ezt munkáljuk (az ember az alany). A név hírnevet is jelent, mi tehát felelősek vagyunk, hogy az ő nevét szidalom ne érje, hanem szálljon arra dicséret, dicsőség (HK 122).

– Isten *országa* megvan a mennyben. Ezt is tudnunk kell, s azt is, hogy az idők teljességében (amikor az idő célhoz ér) végérvényesen megvalósul. De nekünk nem mindegy, hogy itt, ezen a földön hogyan élünk, hogy életünket csupán a földi országok, hatalmasságok kereteiben töltsük el, vagy abban az országban, amelyről – sok más jelzője között – azt olvassuk, hogy igazság, béke és Szentlélek általi öröm (Róma 14,17). Mi *ezt* az országot kérjük az imádságban.

Van egy másik, amelyet sokszor reálisnak látszik, az, amelyet egyoldalúan az ördög mutat meg Jézusnak a hegyről (Mt 4,8). Sátáni magasságból az országok így néznek ki: gyufaszál lábszárú, pókhasú néger gyermekek, apjukat megcsúfoló fiak, szerelmet árusító örömlányok, megvesztegethető hivatalnokok, egymásba epét öntő lakótársak, pusztuló természet. Ez a kép csak arra jó – de arra legyen jó! –, hogy annál sürgetőbben kérjük: jöjjön el a *te* országod.

Bár úgy néz ki, hogy mi megyünk Isten országa elé, valójában Jézus azt mondja, hogy Isten országa jön el hozzánk. Azaz nem forradalom, erkölcsi vagy technikai haladás vívja ki, hanem az jön el, olyan bizonyosan, mint ahogyan Jézus hirdette, hogy már elközelített (Mt 4,17). Isten országa eljön akkor is, ha minden földi erő összefogna, hogy megakadályozza; de nekünk nem mindegy, hogy mikor jön el, ezért azt kérjük, hogy még életünkben váljék valósággá.

– Isten *akarata* érvényesül a mennyben. Hát a földön? Jézus Krisztus úgy is lehozta a mennyet a földre, hogy alávetette magát az Atya akaratának, amikor így imádkozott: Atyám, ha akarsz, távoztasd el tőlem e pohárt, mindazáltal ne az én akaratom, hanem a tiéd legyen (Lk 22,42). Istennek mindig jó akarata van a világra, az emberre nézve, de ezt nem mindig látjuk.

Ez a kérés arra is vonatkozik, hogy *ne a mi akaratumk* legyen meg, még akkor sem, ha ez látszólag jó, akkor pedig különösen nem, ha a mi akaratumk rossz, magunkra, embertársainkra vagy Istenre nézve. Hogy Isten akarata alá vessük magunkat, ahhoz Isten iránti engedelmessegre és a saját akaratumk elleni harcra kell felkészülnünk. Úgy kell a mi akaratumknak az Atyáéba belesimulnia, mint ahogyan a patak felveszi annak a folyónak az irányát, amelybe beletorkollik.

Azt is kérjük a mi Atyánktól, hogy ne a világ akarata érvényesüljön, hanem az övé. A történelem azt mutatja, hogy a nagy birodalmak akaratának a következménye mások megsemmisítése volt (világháborúk, holokauszt, kommunizmus). Ezen a héten azért is imádkozunk, hogy ne a világ romboló, félelemben tartó akarata határozza meg létünket, hanem Istennek, a mi mennyei Atyánknak jóakarata.

3. Atyánk, azt kérjük, hogy földi kérdéseink oldódjanak meg a mennyben. Kenyér, bűn, kísértés – mi azt gondoltuk, hogy ezek földi dolgok és valahogyan leküzdjük ilyenféle gondjainkat. Nem, ezeket fel kell imádságban utalnunk a mennybe, mert Isten-nél van a megoldás. Nem azt kérjük, hogy ezek legyenek meg (nem passzívum, hogy pl. adassék kenyér), hanem azt, hogy ő adja meg (az előző három kéréssel ellentétben itt az igék aktívumban állnak).

– Nem lelki kenyeret kérünk, hanem testit, ahogyan Jézus kenyérrel lakatta jól az öt-ezer éhezőt. De minden testi szükségünkre gondolunk, nem csak az élelemre: egészségünkre, orvosságunkra, munkalehetőségeinkre, hajlékunkra, öltözetünkre. Ezeket tőle várjuk, mert tudjuk, hogy a mi gondoskodásunk és munkánk az ő áldása nélkül nem gyarapodnak (HK 125).

Mindennapi (Lukácsnál: naponkénti) kenyeret kérünk, mert naponkénti szükségünk vannak, de azért is, mert „naponként”, mindennap rá vagyunk szorulva a mi mennyei Atyánkra. Nem azt kérjük, hogy legyenek tele csúrjeink (Lk 12,16–21), hanem a mai napra valót.

Fontos ez a kérés, amit mutat az is, hogy a második három, ún. földi dolog közül az első, s az is, hogy ezeknél a kérdéseknél csak itt áll a mondat élén a kenyér, a másik kettőnél az ige (bocsásd meg, ne vigy...). De ha van kenyérünk, azzal nincs megoldva minden. Fő az egészség? Fő a kenyér? És a többi nem „fő”? A következő két kérés azt mutatja, hogy a kenyéren kívül van más fontos kérnivalónk is.

– A *bűnbocsánatért* az tud igazán imádkozni, aki Isten előtt megállva érzi a bűn súlyát. Saját lelkiismeretünk vádja alól csak Isten menthet fel. Új életet csak akkor lehet kezdeni, ha Istentől kérjük és Krisztusért megkapjuk a bűnbocsánatot. Mi vallásos emberek megtanultuk a világtól, hogyan kell a bűnt szépítgetni: örököltük, minket félrevezettek, olyanok voltak a körülmények, mindenki így csinálja, mi inkább áldozatok vagyunk, mint hibások stb. „Könyvelési trükkök” ezek, amelyekkel elhárítjuk a felelősséget. Sokszor pedig azt véljük, hogy itt a földön elintézhettük azzal, hogy jóvátesszük, mintegy kárpótlást fizetünk másoknak. Ennek is helye van, ha embertársunk ellen vétkeztünk. De a bűn Isten előtt állásunk kérdése, s azt nem lehet sem jó cselekedettel, sem mással jóvátenni. Abban a reményben imádkozunk, hogy Isten már megbocsátott Krisztusban, de annak a tudatában is, hogy visszatérő bűnösök vagyunk, akiknek úgy van szükségünk mindennap a bocsánatra, ahogyan a *mindennapi* kenyérre.

– Tudjuk, hogy bűnbocsánatot nyertünk, de naponként szembe kell néznünk a *kísértéssel* és a kívül és a bennünk levő *gonosszal*. A démontól megszabadított embernek vigyáznia kell, mert másképp a kisöppört házba hétszeres erővel fog visszatérni (Lk 11,23–26). Ha magunkba vagy a világba nézünk, a kísértést és a gonoszt legyőzhetetlen erőknél látjuk, tapasztaljuk. Az emberiség történelme és személyes sorsunk is ezt mutatja. Ezért utaljuk fel ezt a gondunkat Isten elé. A kísértés és a gonosz nem a mi erőnkkel győzhető le, hanem csak úgy, ha Isten a mi oldalunkon van. Ő már legyőzte a kísértőt és a gonoszt, amikor visszautasította az ördögöt (Mt 4,1–11).

A kísértést és gonoszt egyfelől nem szabad lebecsülni, mert ha ezt tesszük, nem is fogunk harcolni ellene, de még az imádkozást is hiábavalónak tartjuk. Nagy erővel és hatalmasságokkal állunk szemben (Ef 6,12)! Másfelől azonban nem szabad túlértékelni sem, mert egyedül ugyan nem, de Isten erejével legyőzhető. Azt is kérjük, hogy ne vi-

gyen Isten olyan helyzetekbe, amelyekben elbukhatunk, ha pedig mégis elbukunk, ő szabadítson meg.

Nézzünk még egyszer arra, ami a Miatyánk szövege után következik. Mind a példázatban, mind a hasonlatban Jézus bátorít és biztat: Isten a kitartó imádságunkat meghallgatja. Nemcsak lehet, de érdemes is kéréseinkkel hozzá fordulni. Ámen.

1Mózes 1,1–10

Exegézis

1. vers. A kezdet mindennek a startját jelöli. A világnak van kezdete: az anyagnak (föld), a térnek, de itt főleg az időnek. Az 1–10. versek a világosságtól kezdve a szárazföld-tengerig ennek az anyagnak a kibontását írják le. A teremteni (BR') ige két jellemzője: ahol előfordul, ott a cselekvés alanya mindig Isten (az ember alkot, cselekszik, tesz valamit, véghezvisz stb.), és ezt nem előzi meg semmilyen más cselekvés vagy tény (precedens nélküli teremtés). A SáMaJiM itt nem ég, ahol a madarak repdesnek, hanem menny, Istennek láthatatlan világa. Zsid 11,3: a látható a láthatatlanból állott elő.

2. vers. A még rendezetlen földet (anyagot, kietlenséget-pusztaságot, mélységet, vizeket) Isten nem hagyta magára. Lelke lebeg fölöttük. A RKHF ige metaforikus jelentését lásd az 5Móz 32,11-ben (mint sas fészke fölött lebeg).

3. vers. A világosság (ŐR) nem az a fény, amit majd az égitestek bocsátanak ki, hanem az élet beindulását jelzi. János értette meg igazán, hogy miről van itt szó, amikor a világosságot az étellel hozta összefüggésbe (az élet volt az emberek világossága: 1,4). Ez az élet pedig Jézus Krisztus volt, a testté lett Ige, aki a sötétségben fénylik. Ő a világ világossága (Jn 8,12). Az emberi szó elértéktelenedésének világában Isten szava mint megvalósuló szó jelenik meg ebben a szimmetrikus mondatban: legyen/lett. Csak Istennél érvényes: szó+tett=Ige. A szó és tett egysége benne van a héber DáBáR-ban szó szerint is, a logoszban tartalmilag. Isten szava nem megy vissza hozzá üresen (DáBáR: Ézs 55,11).

4–5. vers. A világosság jó, ezt a sötétségről nem mondja. Először fordul elő az elválasztani (BDL) ige, amely itt s a következőkben a rendteremtés igéje.

6–8. vers. Isten „függőlegesen” rendezi a világot. Az ókori szemlélet szerint fenn és lenn hatalmas víztömegek vannak (felfakadtak a nagy mélység forrásai, és megnyíltak az ég csatornái: 1Móz 7,11). A fentieket Isten elzárja az élettértől, mennyezetet alkot. A főnév igei gyöke (RQ) = megerősíteni kikalapálás által. Isten mintegy fémburával borította be az életteret, elzárta a felső vizeket, hogy ne veszélyeztessék az életet. Ez már ég, ahova majd az égitesteket helyezi.

9–10. vers. Isten rendezi a világot „vízszintesen” is: egy helyre gyűjti a vizeket. Az, hogy a veszélyes tengert „összegyűjti”, szintén a biztonságot jelenti. Plasztikusan, költői metaforával fogalmaz a biztonságtévő: Isten ajtókkal zárta el a tengert, amikor eltűnt az anyaméhből (Jób 38,8), összegyűjti a tenger vizeit mintegy tömlőbe, tárházakba rakja a hullámokat (Zsolt 33,7).

Isten jó világot teremtett (4, 10. versek). Ez célszerűséget, harmóniát is jelent. Elkészítette az otthon az ember számára.

Isten nemcsak egykor teremtett, hanem célhoz vezet a világot. Fiában, Krisztusban új világrend állott be (elközelített Isten országa), akik benne vannak, azok új teremtés (2Kor 5,17), s majd a teremtés akkor éri el végcélját, amikor Isten *mindent* újjátesz (Jel 21,5).

Vázlat

1. *A világnak volt kezdete.* Isten teremtői akaratát és átgondolt tervét az Ige által valószínűsítette meg. Az ő szava maradandó és érvényesülő szó = Ige. A káoszából rendet, a sötétségből világosságot, a veszély helyett biztonságot adott a világnak, s otthon készítette az embernek. A láthatatlanból láthatót teremtett. Mindezt az Ige (testté lett Ige) által tette, s Lelkével vigyáz arra, hogy a világ meg is maradjon addig, amíg ő akarja.

2. *A világnak van rendeltetése.* A teremtett világ minden részletében (4, 10. versek) és egészében (1,31) jó, Isten tervének megfelelő, rendeltetésszerű. Tudnunk kell, hogy ma is minden valamire jó, még ha mi nem is így látjuk. A kaotikusnak tűnő világ fölött Isten őrző Lelke vigyáz. Ő nem hagyja magára teremtményét. Ma így is fogalmazhatunk: élettér, de így is: biztonságos, berendezett (rend) otthon. Ott, ahol a hit (Zsid 11,3) felfedezi ezt, megszületik a biztonyságtévés, az Isten-dicséret (Zsolt 104).

3. *A világnak lesz vége.* Ez a leírás nemcsak múlt, hanem jövő is. A teremtett világ az Isten által meghatározott cél felé halad. Akkor is így van ez, ha mi esetlegességeket, véletleneket látunk, ha tehát a célt szem elől tévesztettük. A hiábavalóság alá vetett teremtés (ktiszisz: Róm 8,20) akkor éri el célját, amikor a menny(ek országa) áthatja a földet. Ez lesz amaz új teremtés, amelynek kezessége maga a megmaradó Ige, Jézus Krisztus (2Kor 5,17). Ezért imádkozzuk: Jöjjön el a te országod (Lk 11,2–4).

Zsoltárok 104,24–35

Exegézis

24–26. vers. Az egész zsoltár biztonyságtévés a Teremtőről és teremtményeiről, s követi az 1Móz 1,1–31-et. Az 1. vers szerint az Úr nagyságos (GDL), nagyszerűsége (HÓD), ékessége (HÁDÁR) áldásra indítja a zsoltárost. Míg az 1–23. versekben Isten dicsősége magukban az egyes teremtményekben mutatkozik meg, itt, a 24–35-ben Izrael biztonyságtévője beszél, s elcsodálkozik az egész (KoL: 24, 27. versek) teremtett világon. Isten teremtményei nemcsak hatalmasok: méreteikkel lenyűgözőek, de önmagukban félelmetesek is, mint a leviatán (26. vers: cethal = összörny, LXX = drákón, azaz sárkány, lásd még Jób 41,1; Zsolt 74,14; Ézs 27,1), vagy mint az ordító oroszlán (21. vers).

27–28. vers. Ezek mind Istenre vannak utalva. Az Istenre tekintés (SzBR = remélni, várni) és Isten kezének megnyílása (PTKh) megfelelnek egymásnak: az ember részéről a reménykedő nyitottság Isten felé, Isten részéről a jóságos (TÓB) megnyílás teremtményei felé.

29. vers. Isten azonban elrejtetheti (SzTR nem elfordít, hanem elrejt) arcát. Izraelnek, történelme folyamán erről is volt tapasztalata, arról, hogy nélküle a világ minden teremtménye megsemmisülhet. Az „elrejtí arcát” lásd még Jób 13,24; Zsolt 13,2, 30,8, 88,15; Mik 3,4-ben.

30–31. vers. Istennek azonban nem ez a végső akarata: teremtő (BR') Lelkével (RÚaKh) megújítja a földet. Csak ez a megújított világ adhat Istennek dicsőséget (KÁBÓD), és csak egy ilyen világnak örözendhet Isten.

32. vers. Isten nagyságát szemlélteti, hogy még pillantására is földrengés keletkezik s a hegy is flüstöl. De a zsoltáros nem fél, mert ezek a jelenségek csupán arra valók, hogy hatalmát érzékeltessék.

33–34. vers. A teremtett világ egyes részei, az állatok, az ember (ÁDÁM a 23. versben), a tenger stb. mind Isten felségét mutatja, de most a zsoltáros maga is énekre buzdítja önmagát (SIR és ZMR cohortativus), egész életében (a Bő eszközhatározói érte-

lemben is, azaz *életemmel*). Ahogyan Isten örömét leli a világban, úgy a zsoltáros is a Teremtőben (SzMKh a 31b-ben és a 34b-ben).

35a vers. Ennek a hatalmas és jó, gondviselő Istennek egy olyan világ felel meg, amelyikből kivésznek (TMM = teljesen végük lesz) a gonoszok. Izrael most még vegyes gyülekezet (*corpus permixtum*, lásd a búza-konkoly példázatát Mt 13-ban), de majd az Isten által újjáteremtett világban csak egyhangú Isten-dicséret lesz (Jel 21,27: nem megy abba be semmi tisztátalan).

35b vers. A zsoltáros ismét önmagához tér vissza (lásd az 1. verset): Áldjad, dicséred, én lelkem, az Urat.

Vázlat

1. Csodálkozás Isten teremtő művén. Irányító gondolat: *Szemlélni Isten jó világát.* Ahhoz, hogy Istent dicsérni tudjuk, hogy megadjuk az őt illető dicsőséget, azt kell látnunk, hogy teremtett világa jó (1Móz 1,4.31). Akkor is így van ez, ha a világ megromlott. A világ jó célszerűségében és Isten felől nézve. Még itt vannak ugyan a bűnösök és hitetlenek, s ez a mi hitünk szempontjából rossz és baj, de Isten felől nézve a világ jó, célszerű egyes teremtményeiben (kicsiny fűszálban, óriási tölgyben) és egészében.

2. Ráutaltság Istenre. Irányító gondolat: *bízni Istenben.* Sem az anyagi, sem az élővilág nem lehet meg Isten nélkül. Elveszti egyensúlyát, amelyet Isten a teremtésben biztosított. De azt csak az ember tudja és érzi, hogy Istentől függ élete. Sokszor éreztük, hogy Isten elrejtette arcát előlünk, s ez így is van, de ilyenkor azt kell keresnünk, mikor fordultunk mi el tőle, és azt kell tudnunk, hogy ez egy szempillantásig tart, s majd újból örök irgalmassággal könnyörül rajtunk (Ézs 54,7–8).

3. Dicsőség Istennek. Irányító gondolat: *Éneken, imádságban dicsérni Istent.* Ha az élettelen világ, az állatok pusztán létüknél fogva is Istent dicsérik, mint ahogyan a zsoltáros többször is felszólítja erre a teremtett világot (pl. Zsolt 148), akkor az ember sem maradhat ki ebből. Már most *előénekeljük* azt, ami az újjáteremtett világban (Jel 21,5) teljességre jut, s amiről mint „új énekről” a Jelenések könyve tesz bizonyosságot (5,9, 14,3, 15,3).

2Péter 3,10–13

Exegézis

10. vers. Az ószövetségi próféciákban az Úr napja gyakori kifejezés. Átveszi Lukács is Jóel prófétától (Jóel 2,31; ApCsel 2,20); mindkét könyv szerint ezt rettenetes jelek fogják kísérni. Ilyenekről van szó itt is. Maga Jézus is beszél ezekről: a nap elsötétül, a hold nem fénylik, a csillagok az égről lehullanak, az egek erősségei megrendülnek (Mt 24,29). Jézusnál a szándék: készülni kell arra a napra, mert nem lehet tudni, mikor jön el. Péter második levele is az idő kérdését veti fel. A parúzia késlekedik, közben tévtanítók (3,17) és gúnyolódók (3,3) zavarják a gyülekezetet. Arról a napról Jézus két dolgot mond: Nem lehet tudni, mikor jön el, de biztosan eljön. Ennek a tudatában éltek ennek a levélnek is a címzettjei. A tolvaj képe az Újszövetség minden rétegében előjön, két megfogalmazásban: (1) A *nap* jön el mint tolvaj (1Thessz 5,2.4; Pt 3,10), illetve (2) Jézus, azaz az Embernek Fia (Mt 24,44; Lk 12,40). Az ég (itt nem menny) és föld elmúlnak katasztrófikus módon (lásd Mk 13,31), visszahullnak a káoszba. Ennek meg kell előznie az új teremtést (Ézs 65,17; 66,22). A tűz célja nemcsak az elpusztítás, hanem a megtisztítás is (megpróbáló tűz ama napon: 1Kor 3,13; 1Pt 1,7).

11. vers. Isten nem félelmet akar kiváltani a gyülekezetből, hanem egy új, a készülésben megmutatkozó életmódot (az eszkatológiából következik az etika). A levél nem a

tévtanítókhoz és a gúnyolódókhoz szól, hanem a gyülekezet tagjaihoz (hümeisz = ti). Szent = Istennek elkülönített egy tévtanításokkal burjánzó profán világban. Az istenfélő, kegyes többes száma (en elűzebeiasz = kegyességekben) az istenfélő élet változatait jelöli, azaz különböző keresztyén gyakorlatokat, amelyekből adódik a szent életvitel.

12. vers. A keresztyének ennek a napnak az „előestéjén” vannak. Nem akárhogyan néznek a napra, hanem valósággal siettetve (szpetüdo = sürgetni), azaz nagyon várva. Péter nemcsak arra utal, hogy az Úr napja bizonyosan eljön, hanem arra is, hogy nem késik (3,9). Isten napja nem azért jön el, mert az ember siettetni, nem akkor, amikor a gonosz (itt: tévtanítók és gúnyolódók) miatt türehetlenné válik az élet, hanem azért, mert megígérte, és akkor, amikor ő tudja (senki sem tudja, az angyalok sem, de még a Fiú sem: Mk 13,32).

13. vers. A világ „szerkezete” megrendült: az igazság hiányzik (jogi értelemben olyan egyensúlyt jelent, amelyet a billenőmérleg két nyelve szemléltet), de a gyülekezetnek nem szabad sopánkodnia (rossz a világ, füssünk ki belőle), hanem várnia kell (proszdokáo) az új égre és földre. Ezt Isten ígérete táplálja. Az új ég és föld kifejezés Ézs 65,17-ből (itt a BR' = teremteni ige van) és Ézs 66,22-ből származik. De míg az Ószövetségben teremtésről van szó, addig ez sem itt, sem a Jel 21,1-ben nem fordul elő. Valószínű azért, mert ez itt már készen van Istennél, sőt, ez az új teremtés maga Krisztus, és aki benne van, az *már* most új teremtés (2Kor 5,17). Az Úr napján a már meglevő teremtés érvényes valóság lesz a földön, azaz a keresztyén gyülekezetben is.

Vázlat

1. A teremtett ég és föld (2Móz 20,11) és az új ég és föld között a gyülekezet maga körül rossz világot lát. Panaszkodik, zúgolódik, vagy keresztyéninek nevezett türelmetlenséggel kéri az ég és a föld elmúlását. Ez Isten dolga, aminek megvan a maga ideje. Tévelygések és gúnyolódások között is él. Környezetét nem tudja erkölcsi értelemben megváltoztatni.

2. Az ígéreten alapuló bizonyosság. Isten új eget-földet ígér. Ennek várásában a gyülekezetnek (1) nem kell félnie az apokaliptikus végtől, mert ez majd olyan tisztulást jelent, amely után valóban új lesz a világ; (2) várnia kell türelmesen, ami imádkozást jelent: jöjjön el a te országod; és (3) életét Isten szerint kell berendeznie: neki megfelelő szentségben és kegyes életvitelben. A váratlanság (tolvaj) az állandó készenlétre kell hogy indítsa.

3. Isten akkor majd mindent újjátesz (Jel 21,5). Ez a minden az ég és a föld. A régi-nek meg kell semmisülnie (csak látszólag jelent ez kozmikus katasztrófát, de valójában csupán megsemmisülést), hogy a teljesen új előálljon. Ez *már most* mint új teremtés (2Kor 5,17) valóság Jézus Krisztusban, de valóság azokban is, akik már most Krisztusban élnek. Az Úr napján viszont kiteljesedett valóság lesz. Ennek a vonzatában él a mindenkorai egyház: imádkozik, vár, és eljövételének bizonyosságában Isten szerint él.

Második nap

Bustya Dezső

Isten igazi imádása

Alapige: János 4,20–24

Sikár városában, Samária területén egy déli órában Jézus fáradtan egy kúthoz érkezik. Odamegy a szokatlan időben egy vizet meríteni akaró asszony is. Jézus beszédbe elegyedik vele, feltárja személyisége nagy titkát: Ő az élő víz, akiből ha valaki iszik, maga is forrássá lesz mások számára. Ezt követőleg igen tapintatosan, de határozottan rámutat a vele beszélő asszony nyomorúságára, rendezetlen életére is.

A samáriai asszony, meggyőződve arról, hogy az őt megszólító férfiú nem közönséges ember, bizonyára próféta – az egyéni életén túlmutató kérdésben kér eligazítást. Azt kérdezi, melyik az igazi istentiszteleti hely, a Garizim hegy vagy a Sion hegye. Mai nyelven: melyik az igaz vallás, az igaz hit?

Tudnunk kell, hogy a Garizim hegye szent volt a samaritánusok előtt. Ők azt állították, hogy Ábrahám ezen a hegyen akarta feláldozni Izsákot. Ezért építettek ide templomot maguknak. Ezt a szentélyt Hyrcanus János Krisztus előtt 130-ban lerombolta, de a samaritánusok továbbra is azon a hegyen végezték istentiszteletüket.

Jézus válasza nem dönt sem az egyik, sem a másik hely mellett (21. vers). Lelkében látja, hogy a dicsőséges jeruzsálemi templom nemsokára egyenlő lesz a Garizim hegyi romokkal. Aki az Atyát imádni akarja, annak felül kell emelkednie a helyek megkülönböztetésén. A Garizim és a Sion hegyén még egy darabig folyik a helyhez kötött istentisztelet, de már vannak néhányan, mondja Jézus, akik felemelkednek a lélekben való istentisztelethez. Az Atya maga is ilyeneket keres az ő imádóiu (23. vers). Tanítása végén így mondja ki Jézus a nagy kérdésre az igazságot: Isten imáadásában nem az a lényeg, hogy hol, hanem az, hogy hogyan imádjuk őt. Számunkra is ez a legfőbb tanulság: „Az Isten Lélek, és akik őt imádják, szükség, hogy lélekben és igazságban imádják” (24. vers). Ez az ige megvilágosítja mind Isten létének lényegét, mind az ő igaz tiszteletének, imáadásának helyes módját.

I.

Isten Lélek. Nehezen magyarázható fogalom ez. Annyit tudunk, hogy a lélek nem anyag, sőt az anyagnak valamiképpen ellentéte. Az anyag ugyanis megismerhető egyrészt érzékszerveink, másrészt tudományos műszereink által. A lelket nem lehet érzékszerveink által észlelni, sem műszereinkkel mérni. A lélek láthatatlan, megfoghatatlan, kítapinthatatlan. Isten Lélek, ezért nem lehet őt kiábrázolni sem. Tévelygés az egyiptomiak vallása, akik madár- vagy sakálfejű emberi alakokban ábrázolták az isteneket. Éppilyen tévelygés az is, ha némely keresztyén templom falán ott látunk egy felhőtrónut, azon ülve egy fehér szakállú aggastyánt, mellette egy barna bajszerű-szakállú ifjabb embert és kettejük között lebegni egy galambot. Ez volna az istenség, akit imádjuk? Akik ebben a képben imádják a Szentháromság egy Istent, éppúgy tévelyegnek, mint bármely pogány vallás követői.

Isten Lélek: Őt nem lehet templomok falára lefesteni vagy azok sarkaiban szoborként megjeleníteni. És végképpen nem lehet őt ezek által a faragott és festett képek által tisztelni. A helytelen istentisztelet helytelen istenismeretből indul ki. Jézus is erre utal: „Ti azt imádjátok, amit nem ismertek; mi azt imádjuk, amit ismerünk: mert az idvesség a zsidók közül támadt” (22. vers). A samaritánusok vallását, amelyből hiányzott a próféták

tisztultabb kijelentése, joggal nevezi Jézus tudatlanságnak. Ezzel szemben a zsidók helyesebb istenismerettel bírtak. Nekünk még több ismeretünk, helyes istenismeretünk lehet Jézus Krisztus által, akiben mindent kijelentett az Atya, ami az üdvösségünkre szükséges. Mi már a samáriai asszonynál világosabban megérthetjük, mit jelent az, hogy Isten Lélek.

Mondhatná valaki: De hiszen maga a Biblia is beszél Isten szeméről, füléről, kezéről, karjáról. Mit gondoljunk erről? A Szentírás kétségtelenül földi emberekhez, testtel bíró lényekhez szól, így kénytelen a földi ember fogalmait használni, hogy üzenetét megértjük. De ezek a fogalmak nem mások, mint Isten munkáját szemléltető képek. Isten szemei: az ő mindentudását, mindenütt jelenvalóságát érzékeltetik. Fülei azt, hogy ő nem érzéketlen. Felfogja azt, amit mondunk; mielőtt ajkunkon lenne a szó, ő már egészen érti azt. Keze az ő áldását, illetve ítéletét, karja az ő hatalmát jelenti. De az Írás mindenütt hangsúlyozza, hogy Isten nem ember, nem test. Merőben más, mint a világ, mint az ember, mint a teremtmények összessége!

II.

Akik most már ezt az egyetlen, élő, valóságos Istent imádják, nem tehetik a maguk által választott módon. Lélekben és igazságban kell imádnunk őt. Szellemhez csak szellemi módon, lélekhez csak lelki módon lehet közeledni.

A középkori egyház tévelygése abban állott, hogy nem lélekben, hanem testben, anyagi eszközökben imádta Istent. Gondoljunk a templomok külső ékességére, a képek és szobrok sokaságára, az azok előtt imádkozók seregére, a templomot betöltő tömjénfüstre, csengetésre, az egész misztikus szertartásra, ami a templomokban folyt. A középkori ember az érzékszervek útján közelített az érzékek által felfoghatatlan Istenhez, és ezzel Istent mintegy le- és belevonta a mi érzékszerveink világába. A felmutatott ostyában, borban így lehetett az azokba nem zárható Krisztust, végső soron az anyagban magát Istent imádni. Erre senki sem mondhatja, hogy ha ugyanazt az Istent imádjuk, akkor a forma mellékes. Egyáltalán nem az! Isten Lélek, tehát őt csak lélekben lehet akarata és parancsa szerint tisztelni, imádni!

Óriási kockázatot vállaltak a reformátorok, amikor minden mást félretettek, egyedül az Igét tartották meg. Az Igében maga Isten beszél, ebben jelenti ki magát nekünk. Eből ismerhetjük meg Istent, de önmagunkat is. A bűnt is meg a bűnt legyőző kegyelmet is. Ez az istenismeret a forrása a helyes istentiszteletnek. Ha valahol megromlott Isten tiszteletének a formája, ott bizonyára az Isten ismerete sem helyes, de nem is lehet az! Ez nagy veszedelmet jelent. Azért döntő, hogy Istent lélekben és igazságban imádjuk!

III.

Míg eddig a hangsúlyt arra tettük, hogy „lélekben”, most emeljük ki azt a másik fogalmat, hogy „igazságban” Mit jelent Istent igazságban imádni?

Ez semmiképpen sem azt jelenti, hogy Istent csak igaz emberek imádkozhatják. Ha ez így volna, nem találnánk igazi Isten-imádókat sehol e föld kerekén. A Szentírás tanítja, a magunk tapasztalata igazolja, hogy mindannyian kárhozott érdemlő bűnösök vagyunk. Bűnös természetünk ellen egész életünkben harcolnunk, viaskodnunk kell. Nekünk csak Krisztus érdeméért ajándékba kapott igazságunk van.

Istent igazságban imádni azt jelenti, hogy annak az igazságnak megfelelően tiszteljük őt, amit Igéjében ő ad elénk. Mivel Isten akarata a Szentírásban áll előttünk, Isten tökéletes imádása ott folyik, ahol az a Szentírás alapján történik.

Ahol az Ige tisztán, elegendően szól, ott az emberek meghajolnak előtte, parancsának engednek, ígéreteit elfogadják. Ott Isten imádása mindenütt lélekben és igazságban folyik. Ott van Isten igazi egyháza, mivel az igaz egyház jelei között az első az ige tiszta

hirdetése. És mindenütt reformáció van, ahol bátran igazodunk Istennek a Szentírásban kijelentett Igéjéhez, mindeneket meghatározó akaratához!

Imahetünk Istentől adott áldott lehetőség arra, hogy őt még jobban megismerjük s még inkább gyakoroljuk magunkat az ő igaz imádságában. Minél inkább megismerjük őt, életünket annál inkább alárendeljük naponkénti hűséges engedelmségben az ő Igéjének. A szüntelen reá való figyelés, a neki való mind teljesebb engedelmeskedés jelenti Istennek lélekben és igazságban való imádságát. Ezt gyakoroljuk ezen az estén, ezen a héten – de egész földi életünkben is, míg eljutunk a szentől szemben történő tökéletes istenimádásra az örök élet boldogságában. Ámen.

Ézsaiás 65,17–25

Helyes textuslátás nélkül szakaszunk félreérthető. Szejtás értelmezés ezekbe a verssekbe a világ elmúlását magyarázza bele. Holott itt nem katasztrófális végről, hanem új kezdetről van szó, pontosabban új teremtésről. Ez az új teremtés ezen a földön valósul meg. A várva várt üdvösség ebben a próféciában nem túlvilági keretek között jelenik meg, hanem úgy, ahogyan azt egy sokat szenvedett ország és nép egyszerű emberei várták. Kivételt csak a 25. vers képez, amely Ézsaiás 11,6–9-ből vett idézet. Ez már átmenetet képez a későbbi, apokaliptikus értelemben vett új ég és új föld gondolata felé.

Isten folyamatosan munkálkodik, ma is. Új teremtésében az „első” dolgok valósággal feledésbe mennek. Megszűnnek a múlt és jelen nyomorúságai. JHVH újat teremt. A *bárá* ige háromszor fordul elő a 17–18. versekben.

Az új teremtés középpontjában az új Jeruzsálem, annak öröme áll. Maga Isten is örvendezni fog az új Jeruzsálemmel együtt. Mi fogja ezt az új teremtést jellemezni?

Nem lesz ott többé sírás, sem jajkiáltás. Az életkor olyan magas lesz, mint hajdan volt (vö. 1Móz 5). Aki a százéves életkort nem fogja elérni, arra úgy tekintenek majd, mint akit utolért a megérdemelt átok; hiszen az emberi életkort a bűn rövidítette meg. Az ország nem lesz többé ellenség tulajdona. Az emberek az évszázados fákhöz fognak hasonlítani. Az édesanyák többé nem a bizonytalan jövőnek szülnék.

Mindaz, amit az igeszakasz felsorol, nem emberi úton valósul meg, hanem az Úr áldása által. Az új korszak jellemzője, hogy a nép állandó kapcsolatban lesz teremtő és gondviselő Urával az imádság és az imameghallgatás szent közösségében.

A prófécia több ézsaiási üdvpróféciának az összefoglalása; egyben a kései zsidóság üdvreménységének a kifejeződése.

Szemponatok az igehirdetéshez:

1. Jézus mondja: Az én Atyám mind ez ideig munkálkodik... Izrael története ennek a mondatnak a szemléltetése. Isten elkészítette választott népének a fogságból hazavezető utat. Mozgásba hozta érte a történelmet. De a népet magát is formálta. Amint maga a természet is felvidul tavasszal, úgy Isten is új tavaszt, örömet készít választottainak.

A hazatért maradék újra letelepszik az Ígéret Földjén. „Házakat építenek és bennük lakoznak, és szőlőket plántálnak és eszik azok gyümölcsét” (21. vers). Isten tud új lapot nyitni a történelemben. Korszakváltásról szoktunk beszélni. Kérdés, tudunk-e élni ebben az Isten által nyújtott lehetőségekkel.

2. A próféta által az új teremtésről megrajzolt kép egészen más, mint amit emberi társadalmak és rendszerek ígérnek – de valóra váltani képtelenek. Farkas, oroszlán, kígyó azután is lesznek, de ártó hatalmukat megfékezi az Úr. Az életet átkossá tevő árnyék perifériára szorul, nincs többé ok a félelemre és rettegésre. Isten országának az az öröme, békessége tölt be mindeneket, ami már az Újtestamentum felé mutat: „...az Isten országa igazság, békesség és Szentlélek által való öröm” (Róm 14,17).

3. Szívesen elidőzünk ennek az új édenkertnek a képénél, amelyben semmi rossz nincsen, ami rettentene. Mindent áthat az öröm érzése. De a külső változás, a félelemnek örömmé, az átoknak áldássá változása csak következmény. Ami mindezek fölött lényeges: Istennek választottaival való közössége. „És mielőtt kiáltanának, én felelek, ők még beszélnek, és én már meghallgattam” (24. vers).

Keressük a mi Urunkkal való elmélyült közösséget, és gyakoroljuk magunkat abban. Így tapasztaljuk meg az új teremtésben való részesülés áldásait.

Zsoltárok 122,1–9

A zsoltár Jeruzsálemről, a szent városról s benne a templomról, a szentélyről beszél. Izrael nem magától értetődő módon bírta egyiket sem. Jeruzsálem csak Dávid korában lett kultuszközponttá. Zsoltárunk keletkezését ettől az időponttól kezdve kereshetjük. A bevezetőstanból ismert forráselmélet hívei a Deuteronomium utáni időre utalnak. Némelyek a fogság utáni időre teszik a zsoltár keletkezését (Kraus, Duhm, Weiser). A kései keletkezésű feliratban mindenesetre Dávid neve szerepel.

Tartalma: a 122. zsoltár Jeruzsálem városát énekli meg áhítatos érzéssel. 2Mózes 23,17-ben és más helyeken is megtaláljuk JHVH rendelkezését, hogy évenként háromszor minden izraelita férfiúnak meg kell jelennie az Úr színe előtt; mégpedig a kovásztalan kenyerek, az aratás és a leveles sátrak ünnepén. Ennek a parancsnak később a szét-szórtságban élő zsidóság nem tehetett pontosan eleget; sem ideje, sem anyagi lehetősége nem volt rá. Nagy akadályt jelentett a távolság, s nem utolsósorban a zarándokút veszedelmei: rablók, vadállatok, az utasokat fenyegető betegségek. Így a távoli zsidó csak ritkán vehetett részt benne, hosszú előkészület után és nagy vesződészek között.

Ezért is mentek csapatostul, mint egyre duzzadó karaván, családtagokkal és rokonokkal baráti kapcsolatban. Igen nagy élmény lehetett az elindulás, még nagyobb a megérkezés. Lábuk valósággal meggyökerezett, ajkuk elnémult, és hangosabban vert a szívük.

Minek örültek, mit jelentett Jeruzsálem látása? Annak örvendeztek, hogy a szent városban állott JHVH szentélye, valamint Dávid házának királyi trónusa. Mindkettő célja és rendeltetése az volt, hogy a szövetségi jogrend érvényesülését biztosítsa, elősegítse, szilárdá és állandóvá tegye.

Az ünnep lejártá után a búcsúzó zarándokok azt kérik, hogy békesség (*sálóm* = zavartalan szövetségi közösség) uralkodjék a szentélyben, a városban, az ott lakó atyafiak között. Ez az a búcsú, mellyel a visszatérő zarándok elköszön JHVH szentélyétől, a nagy király városától.

Szemponatok az igehirdetéshez:

1. Minek tud igazán örvendezni a mai ember? Énekelni szoktuk: „Örül mi szívünk, mikor ezt halljuk: a templomba mégyünk...” Valóban így van-e? Mekkora fáradságba kerül a templom elérése? Talán tízpercnyi, negyedórai út. Brailán tapasztaltam: a Duna szigeteiről, túlsó oldaláról komphajón, gyalog, hosszú és fáradságos út végén érkeztek a református atyafiak az istentiszteletre. Tudjuk-e becsülni, hogy van templomunk, mégpedig elérhető közelségben?

2. Figyelemreméltó mindenütt a többes szám: Menjünk, ott álltak a mi lábaink..., az Úrnak nemzetségei stb. Az istentiszteleten résztvevők nemcsak Istennel vannak közösségben, de vízszintes irányban is. Minden istentiszteleten megtapasztaljuk Isten hatalmát, aki mindeneket újjátesz. Bennünket is új teremtéssé formál.

3. Az istentiszteleti gyülekezet imádkozik a város békességéért, az Úr házáért és az azt szerető lelkekért. Mindezt készen kapja, s mégis imádkozik érte. Isten gyülekezete

hálát ad a meglévőkért, de figyelme az eljövendők felé irányul. Lelkében látja a mennyei Jeruzsálemet, amely felé zarándokútja tart, s ahová egykor megérkezik.

Jelenések 21,9–10.22–27

Az új Jeruzsálem: az a város, amelybe Isten az utolsó ítélet után választottait beviszi. Ez a város a nevéen kívül semmiben sem hasonlít a régihez; dicsőségében hasonlíthatatlanul felülmúlja azt. Az angyal ezekkel a nevekkal jelöli: „menyasszony” és „a Bárány felesége”. Ezek a tökéletességre jutott egyházat jelentik, egyben jelentik azt a helyet és állapotot, ahol és amelyben Isten örökre, elválaszthatatlanul együtt lesz az ő népével, választottaival.

A Jelenések könyvének látoka, miután szemügyre veszi az új Jeruzsálem külső jellegzetességeit, a város belseje felé fordul. Isten jelenlétének a szimbóluma az egész Szentírásron keresztül a templom volt. Ezt tanítják még könyvünk apokaliptikus részei is (vö. 11,19, 14,15, 15,15). Az új világban nincs szükség templomra, mert „az Úr, a mindenható Isten annak temploma és a Bárány” (22. vers). Istennek és a megöletett és feltámadt Báránynak a jelenléte feleslegessé teszi a templomot. A harcoló egyháznak mindenkor ezzel a látással kell zarándokútját járnia a templom nélküli város felé. Ez a látás megóv kultuszhelyeink és egyházi szervezeteink lebecsülésétől, de azok túlértékelésétől is.

Az új Jeruzsálemnek nem lesz szüksége többé az égitestek világítására. Isten dicsősége világítja meg azt, amely minden teremtett fénynél ragyogóbb, mert maga a világosság. Sötétség nem lesz ott, sem éjszaka, hiszen a sötétség hatalma immár legyőzetett. A népek ennek a világosságnak fényénél fognak járni. Nem ellenséggként jönnek a szent városba, hanem Istent dicsőíteni és tisztelni.

Mivel az éjszaka ismeretlen, a város kapui állandóan nyitva lesznek. Senki sem fog gonosz szándékkal belépni azokon. A szent városba nem fog bemenni „semmi tisztátalan” Ez nem arra utal, hogy az új teremtésben is lesznek tiszták és tisztátalanok. Az új Jeruzsálem ígéretének beteljesedését azok fogják megérni, akik beíratk az „élet könyvébe, amely a Bárányé”, és semmi közül sincs bármiféle tisztátalansághoz és bűnhöz.

Szempontok az igehirdetéshez:

1. A jelenvaló világ nyomorúságai között Isten népének vigaszt és útmutatást jelent a mennyei Jeruzsálemre tekintés. Azért kell ezt a várost megismernünk, mert reménységünk szerint egykor annak lakói leszünk. Tudnunk kell, hogy „Nincsen itt maradandó városunk, hanem a jövendőt keressük”, mint a Zsidókhoz írott levél mondja (13,14). Ez nem a jelen gondjai közül való menekülésre szolgáló olcsó vigasz, hanem élő reménység. Erre kezeség maga a Bárány, a meghalt és feltámadott Krisztus, aki ezt ígérte: Helyet készíték néktek, hogy ahol én vagyok, ti is ott legyetek!

2. A mennyei Jeruzsálem felé tartó zarándokút meghatározza jelen életünket is. A város szentségéből arra következtetünk, hogy nekünk föl kell készülnünk az abba való bejutásra. Egész keresztyén életünk nem más, mint előkészület az örökkévalóságra. Elszakadás ettől a világtól és készülődés az eljövendőre. – A szentség arra is figyelmezteti az egyházat, hogy ne tűrje meg soraiban a cégéres bűnösöket. Az egyház nyitva áll a megtérő bűnösök előtt, de ki kell zárni belőle mindenkit, aki nem akar a mennyei szent életre komoly bűnbánatban felkészülni. Erre nézve adta Krisztus az oldás és kötés parancsát.

3. Isten városának minden kapuja nyitva van. Ebből következik, hogy az egyház sem élhet zárt ajtókat mögött. Ki kell tárni a kaput mindenki felé; elkötelezett missziót kell végezni, hogy a most még hitetlen, pogány is megtalálja az utat az üdvösségre.

Harmadik nap

Visky S. Béla

Nem vagyunk már jövevények

Alapige: Efézus 2,19–22

Ezeken az estéken különböző igehelyek megvilágításában bár, de lényegében egyetlen üzenetről hallhatunk, mégpedig Istennek arról a visszavonhatatlan akarataról és ígérteréről, hogy ő mindent újjá tesz. Úgy teremti újjá hatalmával a mindenséget, hogy abban nem lesz helye semmiféle gonosznak; bűnnek, könnynek, fájdalomnak, halálnak. De Istennek ez az újjáteremtő akarata nem csak az idők végére vonatkozik. A Lélekkel, mellyel egykor Isten a világot teremtette, és amellyel majd teljes egészében újjáteremti azt, nos, ugyanazzal a Lélekkel akarja ő megeleveníteni, újjáteremteni ma is az ő népét, gyülekezeti közösségeink hitét, buzgalmát, szeretetét és reménységét. A kérdés persze az, hogy akarjuk-e mi is ezt? Elfogadjuk-e Istennek a mi régi életünket megítélő és új életünket megteremtő szavát? Kik vagyunk? Idegenek, jövevények, akik sohasem találunk otthonra, megnyugvásra? Ház vagyunk alap és „koronakő” (a boltív mindeneket összetartó legfelső darabja) nélkül? Vagy noha már eljutottunk oda, hogy „az apostolok és próféták alapjára” helyeztük „életünk templomát”, mégis ez a templom – bár szép és erős – valahogy túl hideg? És mindig ugyanolyan! Nem növekszik, mert nem élő templom! De ha igen, betölti-e életünket a hála és a magasztalás? – Ezekre a kérdésekre akar ma este Isten Szentlelke választ adni nekünk, hogy otthonra találó és otthont kínáló egyháztagok – és egyben Istennek élő és növekvő templomai lehessünk.

1. Bizonyára testvéreim közül sokan megfordultak már munkahelyi kiküldetés, rokonlátogatás vagy éppen kirándulás során más, idegen városokban vagy éppen külföldön. Lehet, hogy érdekes volt ez az út, de egy idő után felébredt bennünk a hönvág. Hiányozni kezdett a családunk. Fárasztó volt, ahogyan törtük az idegen nyelvet. Bizonytalanságérzés uralkodott el rajtunk, mert tudtuk: igazából senki másra nem számíthatunk, csak önmagunkra. Egyetlen gondolat kínozta: hazajutni végre („Haza akartam, / hazajutni végre, / ahogy megjött ő is a Bibliában” – írja Pilinszky János *A tékozló fiú hazatérése* c. versében.) Vagy ha valaki személyazonossági nélkül megy a városban, esetleg külföldön elveszíti útlevelét, egy igazoltatás során mivel áll elő? – Az állampolgárság nélküli embert bármikor kiutasíthatják az országból. Őt nem védi törvény. Mit dadog, ha rákérdeznek: ki vagy te és mit keresel itt? Testvéreim, mi mindannyian tudjuk, mennyire fáj az, ha nap mint nap burkolt vagy egészen nyílt gonoszsággal szemünkbe vágják: hazátlanok vagytok! De én most nem erről a kisebbségi tudathasadásos állapotról szeretnék beszélni. Valami sokkal súlyosabbról: Keresztyén testvérem, otthon vagy te ebben a világban? Mert azért vagyunk a világon, hogy valahol otthon legyünk benne. Otthon vagy? Nem azt értem ezen, hogy már rég beletörődve e világ mindennapos csalálsaiba, könnyen elnézett hazugságaiba, jól érzed-e már magadat a bűnben? Nem, hanem hogy otthon vagy-e igazán? Megtaláltad-e már a mindenség Istenében az Atyát? Mert az otthon egy gyerek számára mindig ott van, ahol az édesapja és az édesanyja van. Idegen neked ez a világ, a családod, ahová Isten helyezett? Úgy látod, hogy nem méltók ők arra, hogy leereszkedj hozzájuk, hogy közösséget vállalj velük? Nem úgy van-e, hogy nem vagy te igazán „polgártársa” senkinek, és talán tetszelegsz is magadnak keserű, meg nem értett magányoddal, mint Ady Endre: Sem utóda, sem boldog őse, / sem rokona, sem ismerőse, / nem vagyok senkinek? Csak azt ne mondd, hogy jól érzed magad ilyen állapotban! A költőből is kibuggyan az őszinte beismerés: de, jaj, nem tudok így maradni. Az Isten örömmüzenete ma este így hangzik: Minden csalódottságod, az emberekből való

minden kiábrándultságod ellenére, kicsinyhítúséged, Istennel szembeni bizalmatlanságod ellenére ő országot, otthont ad – nem vagytok többé idegenek és jövevények –, és a szentek, az ő háza népe közösségébe emel. Egy ilyen háznépre hasonlít-e az „egyháznép”? Egy lélekkel átitatva ugyanazt akarjuk-e? Sírunk-e a sírókkal, örülünk-e az örülőkkel? Mert a jövő egyháza azon áll vagy bukik, hogy az egyes ember, férfi vagy nő, gazdag vagy szegény, beteg vagy életerős – megtalálja-e helyét, szerepét a gyülekezetben. – A mi Urunk azért lett ebben a világban idegenné, jövevényé, száműzötté, hogy övéinek otthont adjon. Az Isten népe otthon van ebben a világban; nem akar elmenekülni sem annak nyomorúsága, sem annak feladatai elől. Ha üldözik, akkor is otthon tudja magát: bizton a Jézus kebelén. Ó, hányszor kellett a hitben előttünk járóknak is futni, menekülni, idegenekként és jövevényekként ebben a világban. „Bolyongtak a pusztában és hegyeken, barlangokban és a föld szakadékaiban” (Zsid 11,38). Idegenek és jövevények voltak ebben a világban – de csak testileg. Lelki értelemben soha! Méltán írhatta a keresztyénekről egy II. századi ismeretlen levélíró: „Mindenben osztoztak a többi polgárral, mégis mindenben idegenként is viselkedtek. Minden idegen ország hazájuk, és minden haza mégis idegen ország nekik... Igaz, hogy testben élnek, de nem test szerint. Szorgalmasan dolgoznak a földön, de polgárjoguk a mennyben van.” Hányszor igazolódott ez a magatartás a történelem folyamán! A reformáció tisztító küzdelmeiben is ezt látjuk. 1533. november 1-én egy párizsi templomban a város neves egyetemének fiatal rektora (Nicolas Cop) egy valószínűleg barátja által írott beszédben többek között ezt mondta: A világnak az a szokása, hogy eretnekeknek, csábítóknak, gonosztevőknek, gonosznyelvűeknek nevezze azokat, akik próbálják a lelkekben elterjeszteni a tiszta evangéliumot... De boldogok és irigylésreméltók, akik mindezt derűs lélekkel viselik el és az üldöztetések közepette Istent áldják. Ez az evangéliumi hit mellett nyíltan kiálló beszéd felbolygatta a várost. A rektornak menekülnie kellett. A barát is, egy huszonnégy éves fiatalember – Kálvin Jánosnak hívták! – egy életen keresztül száműzött, idegen és vándor lett a földön. És mégis, kevesen tudták nála bizonyosabban, hogy elveszíthetetlen otthonnal és háznéppel ajándékozta őt meg az Isten.

2. Efézusban ezt a gyülekezeti eszményt, ezt a rendíthetetlen és növekvő otthont állítja az apostol az Isten népe elé. Tehát nem csak a szeretetközösség fontosságát hangsúlyozó „háznép” és gyülekezet, hanem egyszersmind az apostolok és próféták Krisztusra mutató bizonyágtételére mint erős fundamentumra épült templom is. Efézusban, abban az apostol korában mintegy kétszázezer lakost számláló, híres nagyvilági életet élő városban volt már egy templom. Mégpedig lenyűgözően hatalmas (110×50 m!), és építészeti szempontból igazi remekmű! Pogányok emelték Artemisz, a termékenységistennő tiszteletére, és az ókori világ hét csodája egyikének számított. Hatalmas kőalapja lehetett, mégis elpusztította az idő. Ma már csak múzeumok őriznek belőle pár kődarabot. De épült ott – láthatatlanul! – egy másik templom. Néhány gyöngye férfi és nő, családok és gyermekek közössége merete hinni és vallani, hogy őket megajándékozta és megáldotta Isten minden lelki áldással az ő Fiában, a Krisztusban, és hogy benne ők is Isten fiaivá és örökösivé fogadtattak (Ef 1). Erre a bizonyágtételre mint rendíthetetlen alapra olyan templom épült akkor Efézusban és sok más helyen, melyet nem tudott fel-emészteni az idő, mert azt az alapot az idők Ura helyezte el a világba.

Kedves testvéreim, ezen az alapon nyugszik-e a mi életünk? Képzelnék el, hogy egy gazdag, híres építész a következő ajánlattal állít be egyszer valakinek az udvarára: az illető házát kész volna ingyen, díjmentesen biztos alapra helyezni (alábetonozni), újjáépíteni, kívül-belül gyönyörűen kifesteni, rendbe tenni. A feltétel csupán az, hogy a gazdának vállalnia kell a munkával járó „felfordulást” és neki magának kell megneveznie, hogy házának melyek a gyenge vagy éppen életveszélyes pontjai: hol vannak repedések, hol korhad a gerenda, hol omladozik a vakolat, az esőcsatorna pedig ugyan mitől dugult

el, vagy netán szakadt le a sarkon? Lényegében háromféle válasz lehetséges egy ilyen nagylelkű ajánlatra.

Van, aki azt mondja: igen, lehet, hogy nem minden tökéletes az én házamban, de olyan kényelmetlen most valami újat kezdeni... különben sem rosszabb az én házam, mint a szomszédé. Köszönöm az ajánlatot, de nem kérek belőle. Nem látom be, miért kellene ebbe belemennem.

A második csoport embere kritikus, éles szemmel méri végig házát. Keserűen hűmög: igen, igen, nincs alapja ennek a viskónak, a szél is befúj. – Hát akkor rajta, ember! – Csak lassabban az igyekezettel, Jótevő! Nem hiszek én a te meséből egy árva szót sem! Azt sem, hogy ekkora jószág lakozna benned, hogy pedig hatalmad is volna megtenni azt, amiről állítólagos nagylelkűséged beszél, azt még kevésbé! Nincs, nincs ezen a földön, aki ezt meg akarná és meg is tudná velem tenni... Ó, én nyomorult! – Legyen a te akaratom szerint, szól távoztában szomorúan az idegen.

A harmadik csoport embere látva látja háza bajait (vagy azt, hogy egyáltalán nincs háza), és hisz is a szónak. Ezért megkapja az ajándékot, és ettől kezdve új, biztos fundamentumra épített hajlék nyújt neki és övéinek otthont.

Ezen a héten maga a dicsőséges Krisztus járja végig gyülekezeteinket. Megáll városi vagy falusi közösségeink lelki háza előtt, családjaink és egyéni életünk háza – vagy éppen romhalmaza! – előtt, az Igében kijelentett szándékkal: hogy mindent újjá tegyen. Hiszed-e, hogy megteheti? És akarod-e ezt? Miből szeretnél megújulni? Miből szeretnél új életre térni? Mi az, amivel rombolod, megszomorítod embertársadat, ahelyett hogy szeretetben építenéd őt? Hirtelen harag, az olyan jóleső rágalmazás, irigység vagy önzés? Lehet, hogy mentes vagy ezektől, de mint az alap és szigetelés nélküli ház falába alattomosan felszivárgó salétrom a falat, úgy emészt és mállasztja örömdetet a minden napok keserű aggodalma. Úgy érzed, bár a biztos alapra helyezted a házad, sőt a templomod (mert mégiscsak Jézus vére bérének tudod magad), de az mégis napról napra romlik? Valahogy úgy, ahogy a költő (Jékely Zoltán) írta a marosszentimrei templomról: Fejünkre por hull, régi vakolat, / így énekeljük a drága Siont...? Ilyen templomok lennének csupán?

3. Továbbmenve az Ige elképesztő dolgot állít: vannak növekvő templomok! Képezzük el, ha ez a mi (régi vagy új, kicsi vagy nagy, gótikus vagy barokk stb.) templomunk egyszer csak elkezdene növekedni. Nőne, nőne a maga arányainak megfelelően, és a növekedésnek nem volna vége. Ez lenne a világ nyolcadik csodája! Persze tudjuk, a halott kő esetében ez lehetetlen. De Péter apostol úgy beszél a gyülekezeti tagokról, mint élő kövekről. És ezek a kövek – az Ige szerint – szépen egybeilleszkedve szent templommá növekednek az Úrban. Milyen nagyszerű rendeltetés! Amíg az ember nem hallja meg, vagy hallja, de elutasítja Isten meghívását az ilyenszerű életre, addig csak olyan, mint egy útszéli heverő, málladozó tégladarab. Mi értelme, mi haszna van? Semmi! De rögtön fontos lesz, ha valaki sok ilyen, önmagában semmit sem jelentő, szanaszét kallódó téglát összegyűjt és egy bölcs építőmester szépen megálmodott templomterve szerint elhelyezi, egymásba illeszti. És ennek a templomnak növekednie kell! Növekszik-e a mi gyülekezetünk, vagy egy helyben topog? És itt nem is elsősorban a számbeli növekedés-re-csökkenésre, a temetések-keresztelések arányára gondolok. Bár erre is, hisz megdöbbentő apadásokat mutatnak a statisztikák. De mindemellett: erősödik-e gyülekezetünk szeretetvonzása az Isten házát elkerülők felé? Milyen a diakóniai munkánk? Vannak-e önkéntesek, akiknek a segítségével a gyülekezet egyre nagyobb területeket képes lefedni akár a beteglátogatás, akár az ifjúsági munka vagy éppen a szenvedélybeteg gondozása terén? A lelki templom növekedése arányban van-e az egyébként dicséretes külső építkezésekkel? És hogyan „illeszkedünk” egymáshoz? Társ a társhoz, gyerek a szülőhöz, szomszéd a szomszédhoz? Harmóniában (ahogyan az eredeti szöveg mondja)?

Vagy olyan templom vagyunk, amelyben kétfelé vagy éppen tizenkét felé indultak a téglák? Mert csak Isten szeretetterve szerint egybeilleszkedve lehetünk „Isten hajlékává”. Az efézusi gyülekezet szépen illeszkedett egybe; az élő, megszentelt, Isten számára félretett templomhoz vonzotta azokat is, akik addig a pogány templomokban orgiáztak. Szépen növekedett ez a templom – egy ideig. Milyen szomorú, hogy a kezdeti tűz hamvadni kezdett. Elfelejtették táplálni. „Az első szeretetet elhanyagolták” (Jel 2,4). Mi, akik a zsolnárossal együtt valljuk, hogy „Te voltál nekünk hajlékunk nemzedékről nemzedékre” – mi nem csak arra méltóztattunk, hogy az ő tulajdonában lévő hajlék legyünk, hanem arra is, hogy az a hajlék, akiben, akiben egyénileg és közösségekben Isten maga megnyugszik, ő maga otthonra lel. Megfoghatatlan titok ez, de valójában Isten is el akarja mondani rólunk azon a napon: „hajlékaim voltak, hajlékom volt ez a gyülekezet nemzedékről nemzedékre”. Ámen.

Pályiné Simon Anna

2Kronika 6,12–21

Salamon templomszentelési imádságának bevezetője hitvallást és könyörgést tartalmaz. Salamon az oltár elé állított emelvényről, kezeit kiterjesztve könyörgött. Az ószövetségi ember ég felé terjesztett imádkozó kezében az Isten feleletét, ajándékát váró alázat jut kifejezésre. Salamon imádsága bizonyásgtétellel kezdődik, melybe doxológiát sző. Szavait átjárja az Úr ígéreteinek beteljesedése felől táplált hit, mert Isten már a múltban megbizonyította hűségét (14. vers). A Dávidnak adott ígéret (1Kron 17,11–12) Salamon szeme láttára teljesedett be. Ez volt a megépült templom. Itt Salamon az atyjának adott második ígéret (1Kir 9,4–8) beteljesítéséért könyörög: a Dávid királyi székének az állandóságáért és a temploméért (20. vers), megvallva Isten mindenütt jelenvalóságát (18. vers). Az Úr az ő neve által (sém Jahve) népe között van, megszólítható, kéréseiket hozzá intézhetik. (Újszövetségi visszhangja ennek az Immánuel – Velünk az Isten. A 16. versből is messiási reménység csendül ki a Dávid királyi székének állandóságával kapcsolatban, ezt a 89. zsolnárt visszhangozza.)

Vázlat

Az első, templomot építő király az oltár előtt áll, és kezeit az ég felé emelve imádkozik a nép (gyülekezet) közösségében. Salamon *magasztalja Istent* a múltban beteljesített ígéretekért, és *kéri őt* a királyságért, a népért: a jövődőt helyezi az oltárra, azt bízva Isten gondviselő kezére.

1. *Fálaadás – Bizonyásgtétel.* Nem csak Salamonnak, hanem az egész ószövetségi népnek az volt a tapasztalata, hogy az Úr szövetséget megtartó Isten és irgalmas azok iránt, akik engedelmes szívűek. Nincs hozzá hasonló Isten! (Lásd még: 2Móz 15,11; 5Móz 4,39.) Salamon bizonyásgot tesz az Úrnak a nép történelmében végzett munkájáról, vezetéséről, hűségéről. Nyomon követhető-e az ígéreteit beteljesítő Úr jelenléte a mi múltunkban? Az ígéret beteljesülésének feltétele van: az engedelmes szív. Az Úr mellett való döntés határozza meg a nép, a gyülekezet, az egyén jövőjét. Az áldást csak akkor nyerhetjük el, ha Isten előtt járunk (14, 16. vers).

2. *Kérés – Hitvallás.* Salamon kérését áthatja az Isten ígéreteinek beteljesedése felőli bizonyosság s a hit által való belépük kapaszkodás. Salamon a Dávidnak adott ígéret beteljesedéséért könyörög, mely az Istennel járás áldását, a jövődöben való megmaradást jelentené népének. Hittel imádkozik. Az ígéretet a maga kettősségében látja: a múltban való beteljesedés a jövőbeli ígéret megtartásának a garanciáját hordozza. Hiszen Isten „megbizonyítja beszédét”, „meghallgatja a könyörgést” (17, 20. vers). A Dá-

vidnak adott ígéret beteljesedett. Nem a Salamont követő királyok életében, hiszen ők nem tudtak Isten iránt engedelmesen élni, neki szolgálni, Isten törvényei szerint kormányozni. Amiért Salamon könyörgött, azt Isten Jézus Krisztusban tette egyetemes érvényűvé. Ennek a királyságnak a polgárai vagyunk-e, vagy semmivé válik számunkra a Dávidnak adott ígéret?

Visky S. Béla

Zsoltárok 145,8–18

Az ótestamentumi kegyesség Istenben gyökerező és Istenre néző életöröme fogalmazódik meg ebben a fogság utáni ún. királyzsoltárban. A huszonegy vers kezdőbetűi a héber ábécé sorrendjét követik aleftől távig; a mindenség e lenyűgöző himnuszában, magasztaló énekében részt vesz az emberi kifejezőképesség teljessége. Isten tökéletességének három alapeleme-nagysága (3. v.), irgalma (8. v.) és igazsága (17. v.) – egy fúga visszatérő motívumaiként szólalnak meg ebben a zsoltárban. Tartalmát tekintve bármelyik hálaadó ünnepen énekelhették.

Vázlat

1. *A kenyérre éhes ember – a kenyeret adó Isten.* A kenyérre és felemelésre vágyó éhes, görnyedező, elesett embert ismerjük. – Az elesettet felemelő, a gyerekeinek kenyeret nyújtó Atyát ismerjük-e? Téged hogyan emelt fel már életed folyamán? Éheztél-e már? Testben élve oda vagyunk láncolva a kenyérhez. De ezért nem a „termékenységet” imádjuk, hanem azt, aki ezt a csodálatos, élő és gyümölcsöző világot megalkotta (14, 15. v.).

2. *Az Istenre vágyó ember – az embernek önmagát ajándékozó Isten.* Nélkülözhetetlen-e számodra az Élet Kenyere? Akinek nélkülözhetetlen, az valósággal „éhes” az Istenre, a vele való életközösségre. Az hívja őt, mégpedig igazán (b^eemet) – 18. v. – Az Atya az ő kegyelmében, irgalmában, türelmében, szeretetében, jóságában, örökkévaló országolásában (lásd Dán 3,33, 4,31: Nabukodonozor vallomása!) és igazságosságában ajándékozza magát népének. Mindezek foglalata Krisztus, akivel Szentlélek által egyesülünk, hogy miénk legyen az, ami az övé (igazság, szentség), és hogy magára vegye azt, ami a miénk (bűn, félelem, kárhozat) (8, 9, 13, 17. v.).

3. *A magasztalásban és bizonyágtételben (misszióban) helyreállt az egység Isten és az ember között.* A „minden teremtmény” magasztaló énekében a „hívek” (szó szerint: a haszidok) felelőssége hangsúlyozott. Ők azért vannak, hogy rajtuk keresztül ez a himnikus kívánságsor – hogy magasztaljanak, áldjanak, mondják el – megvalósulhasson a földön, hogy megismerhessék (I^hódia) az emberek az Úr hatalmas tetteit. „Atyám, akarom, hogy egyek legyenek, hogy ez a világ megismerhesse, hogy te küldtél engem” (Jn 17). – Aki megvall engem az emberek előtt, arról az Ember Fia is bizonyágot tesz Atyja előtt (10, 11, 12. v.).

János 1,1–14

Exegézis

1. vers: Az evangélium prológusának kezdőszava (an arché) a teremtéstörténet idő-meghatározására emlékeztet: *kezdetben*. Az Ige, a *Logosz* az evangélium központi fogalma. A világ belső célját, motivációját, a dolgok értelmét, logikáját (a logosz görög szót őrizzük ebben a szavunkban) jelentette a görög gondolkodásban.

4. vers: Az *élet* (*zóé*) az evangélium egyik kulcsszava, János 36 esetben használja, míg az Újszövetség többi könyvében összesen 17-szer fordul elő.

Jézus ajándéka az élet (10,28), ő maga az élet (14,6).

5. vers: A *világosság* és *sötétség* ellentéte végigvonul a könyvön, az Ige a világ világossága.

12. vers: A *hatalom* (*exousia*), amelyet az őt befogadók nyernek: lehetőség, jog, teljhatalom. Kegyelem által van, Isten ajándéka, nem emberi erőfeszítés eredménye.

14. vers: A testté lélet kifejező szó (*sarx*) a valóságos testiséget hangsúlyozza, nem látszattest, hanem hústest, emberi test a maga természetes adottságaival. Az Isten egyszerűltje – *monogenezis* – egyetlen gyermeket jelent, azt, aki egyetlen a maga nemében.

Vázlat

János 1,12–13

1. Jézus az Ige, a Logosz. Mindaz, amit keresünk, az értelem, a rend, a világosság, az élet legbensőbb magva, Jézusban van. Ezt találjuk meg, ha elutasítás helyett befogadjuk, ha késlekedés helyett idejében felismerjük és megragadjuk őt.

2. Valakik befogadták. Vannak, akik nem fogadták be. Vannak, akik befogadták. Befogadni annyit jelent: elvenni, magunkhoz venni, helyet-teret-időt adni, szentelni neki. A befogadás következményeiről beszél az Ige: az ember nagy lehetőségéről. Mindenki, aki csak befogadta, részese lehet ennek az új életnek.

3. Hatalmat nyerni. Ez a hatalom, jog és lehetőség nem más, mint Isten fiává lenni. Megtapasztalható valóság lehet számunkra az új életforma, amit elnyerünk. Átárad ránk az Atya szeretete, gazdagsága, ereje, sőt az örök élet örökösei leszünk.

4. Istentől születetté válni. Mérheteretlenül nagy az ember lehetősége az Ige befogadása, követése által: Lélek által újjászülehetünk. Benne és általa új teremtés kezdődhet el: hogy aki Krisztusban van, új életet nyerjen.

Negyedik nap

Adorjáni Zoltán

Ne félj, csak higgy!

Alapige: Lukács 8,49–56

1. Bizonyára sokan voltunk már abban a helyzetben, hogy valamilyen gond szakadt reánk és Istentől kértük annak megoldását. Aztán semmi választ nem érzékelünk vagy tapasztaltunk. Nem jött meg a kért és várt megoldás Istentől. Sőt ellenkezőleg. Mintha Isten meg sem hallgatott volna, vagy teljesen elfeledkezett volna rólunk és gondunkról. S mint ahogy azt a közmondásszerű népi bölcsességből tudjuk és tapasztaljuk

is, hogy a baj csóstól jön, s a baj sohasem állít be *egyedül*, kellemetlen helyzetünk tovább bonyolódott. A kisebb bajra nagyobb következett.

Éppen ilyen helyzeteinkben támadnak a kétségek: *Isten talán nem is figyel igazán reánk; hiábavaló a könyörgés.* Vagy akár ilyen gondolatunk is támadhat: *Ha a kicsi nem oldódott meg, van-e értelme egyáltalán a nagy bajok megoldását kérni Istentől?* Persze az is előfordulhat, hogy a nagyobb nyomorúságok között szinte ösztönösen emeljük magasabbra segélyért esdeklő könyörgéseink szavát.

Jairus is ehhez hasonló helyzetbe jutott. Hallott Jézus csodáiról. A felőle érkezett csodás hírek közül éppen az volt a legfrissebb, hogy a tanítványok szerfelett nagy ámuldozására lecsendesítette a háborgó tengert. Szinte elképzeljük, amint ez terjed felőle: *A tanítványok azt rebesgetik a háta mögött sugdolózva, hogy ilyen csodát csak maga Isten tehet, s erre még az ószövetségi nagy próféták sem voltak képesek.* Aztán a vihar után Gadarába ment, ahol a fékezhetetlen örültet tette szelíd báránnyá. Pedig az csak egy pogány volt.

Jairus mit is tehetett volna egyebet annál, mint hogy hozzá menjen egyetlen, tizenkét éves és most megbetegedett lánya gyógyulása érdekében. Egyáltalán elképzelhető-e az, hogy egy kétségbeesett személy, egy aggódó édesapa elmulasszon egy ilyen páratlan, szinte magától felkínálkozó lehetőséget?

Jézus azonnal elindul háza felé, s Jairus még inkább megerősödhetett hitében és reménységében, amikor egy újabb csoda, a tizenkét éve beteg asszony gyógyulása most már közvetlen közelében ment végbe. De ekkor érkezett hozzá egy férfi a hírrel s egyben a maga véleményével: *Meghalt a lányod. Ne fáraszd a Mestert.* Jairus szóhoz sem jut. A rossz hírt hozó s Jézus irányában különben igen illedelmes férfi véleménye mintha elvágná Jairus hitének és reménységének eddig szövögetett fonálát.

Jairus szóhoz sem jut. Azaz: Jézus engedi, hogy a rossz hírt hozó ember elmondja, amit „hite” szerint feltétlenül át kellett adnia Jairusnak. De mindez azért történik, hogy lelepleződjék a reményét könnyen veszítő ember – amilyenek mi is lehetünk. De Jézus csak ennyit enged meg a maga közelében. Szinte szóhoz sem engedi jutni Jairust, hogy gyorsan elvágja most felébredni látszó, sötét gondolatainak a fonálát, és szól hozzá: *Ne félj, csak higgy, és megszabadul a lányod!*

2. Jézus nem boncolgatja Jairus hitét. Hanem azonnal erősíti a nehéz próba alá kerülő hitet. Mintha csak ezt mondaná biztató és egyben már vigasztaló szavaival: *Jairus, szorongani, félni kezdél amiatt, hogy meghozták egyetlen lányod halálának hírért. Ed-dig reménykedtél, hittél bennem, mert csak betegségről volt szó. Most a halál miatt attól szorongsz és félsz, hogy mindennek vége, s most már én sem tudok segíteni egyetlen lányodon, aki tizenkét éves és éppen most nyílik meg előtte az élet. Most kell igazából megnyílnia, élnie irántam felébredt, még zsenge hitednek. Úgy érzed, hogy lányod halálának hírével reménytelennek tűnő területre léptél. Most már csak az irántam felébredt hitedre kell építened: mindent félre kell tenned, ami kilátástalanságra adna okot. Ezt azért teheted meg, mert melletted vagyok, hited által pedig te is belém kapaszkodtál. Én a kibontakozó, de veszélybe jutott hitet is megmentem, sőt feltámasztom, élővé teszem – lányoddal együtt.*

Jézus hitet erősít – példát mutat a hit erősítgetésére. Igaz, mi hitet senkinek nem adhatunk. De mégis eszközei lehetünk a hit megerősödésének, ha nem elkeserítünk, csak a pusztá tényeket ismételve egymás előtt, és ezáltal még nagyobb elkeseredésbe taszítva egymást.

Bátorítani, vigasztalni kell a meglankadtakat és kétségbeesetteket. Nem bírálni kell őket ilyen vagy olyan hitükért. A kétségkedőnek vagy kétségbeesettnek nem is a bűntudatát kell erősítenünk.

Aki ismeri az evangéliumot és van egy kis hite, csak mustármagnyi is, az tartozik erősíteni a hitben erőtlenné válót (Róm 15,1). És a magunk kicsiny, talán mustármagnyi hitét se becsljük le. Mert a hit, ha kicsi is, természeténél fogva hatékony. Előttünk talán lehetnek akadályok, de a hitünk előtt, amely Istenre támaszkodik, nincsenek. Bízunk tehát Istentől nyert hitünk hatékonyságában. A mi hitünk által is történhetnek csodák.

3. Ami a továbbiakban történik, nagyon hasonlít azokhoz, amiket az ószövetségi csodatevő próféták cselekedtek. A csodának titokban, zárt ajtók mögött kell megtörténnie. Ilyen körülmények között támasztotta fel Illés a sareptai özvegy gyermekét (1Kir 17,19–23). Elizeus tanácsára az olaj a bezárt ajtó mögött sokasodott meg (1Kir 4,4). És bezárkózva támasztotta fel szintén Elizeus a sunemita asszony fiát (2Kir 4,33–36).

Jézus csodája is titokban megy végbe. És csak a beavatottak, és ezek közül is a legszűkebb kör tagjai szemlélhetik és sejtethik azt, ami történik. De a beavatottak, Jézus három legközelebbi tanítványa, s a közvetlenül érintettek, a szülők mégiscsak hallják, látják ezt a csodát. – *Néktek adatott, hogy az Isten országának titkait értsétek* – hangzottak el korábban Jézus szavai éppen a tanítványoknak. Most Jézus mellett tényleg látják a megmagyarázhatatlan csodát. Közelebbről is megismerhetik, azaz: most már tudják, hogy ez is lehetséges. Mert a Jézusba kapaszkodó hit többet lát, mint amit az ész tud és a szem észrevehet.

Ki mondjon vigaszt az elkeseredetteknek, ki biztassa őket, ha nem éppen mi, akik Jézus Krisztus közelében vagyunk azáltal, hogy Igéjét halljuk és hitet, még ha csak mustármagnyi hitet is, de mégis hitet kaptunk? Ezt helyettünk senki más nem tudja megtenni. Rajtunk is múlik tehát mások hitének megerősödése, és rajtunk is múlnak, igenis, rajtunk is múlnak a csodák!

Akik nem beavatottak, akiknek nincs hitük, nevetségesnek is tarthatják Isten és a hit lehetőségét. Csoda-e ez? Nem. Mit is lehetne várni mást tőlünk. Mi viszont...

Jézus előhívja azt, aki a legtöbbször számára már „elveszett”, menthetetlen. S hogy Jézus a csak kevesek által tudott csoda valóságát most már mindenki előtt meg is bizonyítja, azt parancsolja, hogy adjanak edelt a lánynak. Most már mindenki számára láthatóvá kell lennie, hogy valóban él.

Az álmélgodást Jézus újabb és ezennel egészen különleges rendelkezése követi: megparancsolja a szülőknek, hogy senkinek se mondják el a történeteket.

Mínta kisebbíteni akarná a véghezvitt nagy csodát. Mínta csak ennyit engedne hírként elterjedni: Beteg volt a leány, de helyrejött Jézus látogatására. Mínta személyét akarná háttérbe szorítani, hogy kortársai arról valljanak, amit az Ószövetségből jól tudnak: *Isten az ő népének orvosa. Ő sebez meg, de ő be is kötöz.*

Krisztus tanítványai, a hívők, s mindazok, akik megélték valamilyen formában Isten mentő szabadítását, tudják, hogy a sokszor természetesnek vett gyógyulások, szabadulások, sorsok jobbra fordulása mögött is Isten nagy csodái rejlenek. Éppen ezért tudnak odafordulni Istenhez és hittel kérni tőle. Ezt tudatosan, szinte programszerűen teszik, mert bizonyosak benne, hogy Isten ad minden szabadulást és megújulást.

Ne törődjünk tehát azzal, ami a kétely és hitetlenség hangja – kételkedőktől és hitetlenektől!

Aki az Ige és Krisztus közvetlen közelében él, aki tud is csodáiról, aki megtapasztalta Isten szabadítását, s ezt a hitet magáénak vallja, és senki el nem veheti tőle, ne hallgasson, ne fojtsa magába a vigasztalás, a bátorítás szavait. Mert ezzel olyan szolgálatot tesz, amit helyette senki más nem tud megtenni. Ő Isten mindent megújító végső nagy csodájának várva várt és áldott küldötte e földön. Ámen.

Kontextus

Levele 3. fejezetében az apostol **Isten gyermekeinek milyenségéről** szól, és pedig úgy, hogy mindent, ami rájuk jellemző, Isten „nagy” szeretetéből vezet le. Isten szeretetéről, majd pedig a felebaráti szeretetről beszélve mindent oda csúcsosít ki, hogy a **szeretet konkrétta válik**, mivel lényegénél fogva mindig **megvalósul**: „*testet ölt*” valamilyen cselekedetben; tesz valamit, hogy személyeket tegyen mássá, s hogy változtasson a bűn okozta átkos állapotokon.

1–10. vers. Az apostol Isten nagy szeretetére vonja a figyelmet, amely abban lett valósággá, hogy az **Atya gyermekeivé fogadott**. Olyan hatalmas ez az ajándék, hogy valós nagyságában fel sem foghatjuk. De izgalommal várhatjuk teljes kibontakozását és megélését. Ezért készülünk örömteli feszültséggel istenfiúságunk teljességének megélésére, és pedig úgy, hogy **kerüljük a bünt.**

11–18. vers. **Hogy milyenek Isten gyermekei, annak már most is nyilvánvalóvá kell lennie.** Leginkább szembetűnő ismertetőjegyük az, hogy szeretik egymást. Ezért sürgeti az apostol a szeretet nagy parancsának való engedelmisséget.

19–24. vers. Az Atya szeretete azt is munkálja, hogy **gyermekei bátran és nyíltan kérhetnek tőle.** Azért is lehetnek bátrak, mert kéréseiknek nem valami önzés az indítéka, hanem a másoknak adni és segíteni akaró szeretet. Ugyanaz a szeretet hajtja őket, mint magát Istent. Ezt abból is tudhatják, hogy a Lélek ajándékát kapták.

Magyarázat

16. vers. A vers három állításának ez a tulajdonképpeni sorrendje: 1. Jézus életét adta (*letette életét*) érettünk. 2. Ezáltal ismerjük meg a szeretetet. 3. Ha Jézus életét adta érettünk, nekünk is ugyanezt kell tennünk.

Jézus áldozata egyszerű, de mindenkorra szóló. *A szeretet megismerése* tulajdonképpen nem múltbeli cselekvésnek tekintendő, hanem Jézus áldozata következményeként: **a kereszthalál mindenkor Isten szeretetének hatókörébe állít** (*praesens perfectum*). A névelővel használt szeretet Jánosnál azt jelenti: nincs másféle szeretet, csak egy, Isten szeretete. Ezzel kizár minden másfajta, csupán érzelem szintjén maradó vagy emberi mérce szerinti szeretetet. Az egyetlen valódi szeretet az Istené. Ez a forrás, és ez számunkra a viszonyítás alapja és mércéje.

Noha időbeli sorrendben is Krisztus áldozata az első, a szeretet megismerése azért kerül a vers elejére, hogy ennek aktualitását, hasznát hangsúlyozza: Isten szeretetének figyelembevétele minden helyzetben egzisztenciális. A megismerés nem csak intellektuális megtudást jelent, hanem sokkal inkább ezt: **közünk lesz Isten szeretetéhez, miénk is lesz, általunk is „használhatóvá”, azaz meghatározza keresztyén egzisztenciánkat.** Isten szeretete annyira életünkbe vágó, hogy „lekötelez” Életünknek ez a másokért való letétele viszont nem parancs, hanem **megállapítás.** Akinek köze lett Isten szeretetéhez, az önkéntelenül „*adósnak*” érzi magát. Viszont nagy különbség van a bűn miatti és a szeretetből fakadó adósság között. A bűntudat alatt élő ember úgy érzi, hogy **vissza kell adnia, le kell mondania valamiről**; a szeretetet megismerő ember viszont **az ajándékozó átadás, a továbbadás belső kényszere** alatt cselekszik – szabadon.

Krisztus letette életét, mi is tartozunk életünket letenni másokért – ez analógia. Azt akarja kifejezésre juttatni, hogy a szeretetben mindig Jézus példáját kell követnünk (ezt a következő vers is megerősíti); és nem azt jelenti, hogy az ennél kisebb áldozatok nem volnának a szeretet megvalósulásai. Ámbár a szeretet még a teljes lemondásra is képes, tehát a maximumra.

17. vers. Ez a vers példát ad arra, hogy **miként valósul meg az igazi szeretet**. Az élet letételének nagysága és egy szükségben levő megsegítésének kicsinysege között csak látszólagos az ellentmondás, ugyanis itt a szeretet lényegéről és milyenségéről van szó: a szeretet érzékeny és könyörületességre indul. Akiben szeretet van, azt érzékenyen érinti mások szüksége, és azonnal cselekszik. Ahol elnézik (*υεοέυ* – *szemügyre venni, nézegetni*) a szükségeket, ott nincs igazi szeretet. Ott csak *elméleti, teoretikus* a szeretet. A szeretet akkor valódi, ha megvalósul a cselekedetekben, azaz egzisztenciálisan hat a felebarát szükségében.

18. vers. Ez a vers összefoglalja a többi kettőt: *a szeretet cselekedet és valóságos, kézzelfogható*. Vagyis szeretet:

- úgy cselekszik, mint ahogy Krisztus cselekedett;
- a szeretet lényegénél fogva mindig ad;
- a szeretet cselekedetei konkrétak és nyilvánvalóak (*έν αληθειά* – *tényleg, nem látens módon*; a „jóérzés” kézzelfogható megnyilvánulásában)

Vázlat

1. Isten szeretetének ez a hősie, a legnagyobb áldozatig elmenő nagysága szinte ijesztő. Egyáltalán ki képes a szeretetet ilyen formában megélni? (Mégis vannak példák erre.)

Mi is a szeretet a gyakorlatban?

– Belső kényszer, ami az egymáshoz tartozó személyek között a ráfigyelésben, gondviselésben, egy adott helyzetben megkívánt konkrét cselekvésben lesz kézzelfoghatóvá. (Példa: szülő és gyermek viszonya.) Isten is így szeret.

– Nem csak a legnagyobb és életmentő segítséget nyújtó cselekedeteket jelenti, hanem sokkal inkább a kisebb és konkrét cselekedetek sorát.

A szeretet legnagyobb megnyilvánulásai gyökeresen változtatják meg életünket, a szeretet „kisebb” cselekedetei konkrét és mindennapi helyzetekben biztosítják az élet lehetőségét és fenntartását, s ezért szintén mentő jellegűk van, mint a szeretet nagy cselekedeteinek.

Isten szeretete révén tudjuk meg, hogy kicsoda Isten, és hogy mi kik vagyunk számára. Az Isten szeretetéből táplálkozó felebaráti szeretet pedig bennünket köt össze, és éppen ebben látszik meg leginkább, hogy mi Isten gyermekei vagyunk.

2. **A szeretetről való beszédnek nem vagyunk híjával**. Sokat beszélünk róla az egyházban, de az a baj, hogy idealizáltuk. Ezáltal valami távoli, túl nagy, elérhetetlen lett számunkra, holott a gyakorlatban legtöbbször „a kicsin” maúlik. Ezért buzdít Jézus a „csak egy pohár víz” kicsiny, de mégis mentő jó cselekedetére.

A személyes kegyességet hangsúlyozva, de egyben inkább a könnyebbséget választva szorítjuk be a szeretetet az „Isten és én”, illetve a szűkebb, főleg családi és baráti körbe.

Isten szétoztotta, részekre osztotta magát és szeretetét közöttünk. Így lehetünk az ő teljes, nagy szeretetének rész szerinti hordozói.

A „kis jó cselekedetekben” megnyilvánuló szeretet élteti és megváltoztatja az embereket és a világot.

A szeretet, az ebből fakadó könyörület jó cselekedeteivel tesz Isten mindent újjá – általunk.

Magyarázat

Ezt a zarándokéneket (grádicsszoltárt) fogság utáninak tekintik. Első fele a fogságból való szabadulás felelevenítése, a második pedig kérést fogalmaz meg. A két rész a szabadulást megtapasztalt ember hitbeli kötelességére vonja fel a figyelmet.

1–3. vers. Az első vers fordítási nehézség elé állít: *többen Sion sorsának jobbra fordítását értik Sion foglyainak visszahozása helyett.* (Ugyanezt érvényesítik a 4. versben is: *Fordítsd jóra sorsunkat...* Pl. a Magyar Bibliatanács új fordítása. De olyan megoldás is van, miszerint az első vers Sion sorsának megfordulását, a negyedik pedig foglyok visszatérését érti. Ha ez utóbbit tartjuk megfelelőnek, akkor úgy tűnik, hogy a Babilonból való szabadulást megtapasztaltak egyik csoportja a még fogságban levők szabadulását esedezik Istennél. Ez az értelmezés az előbbi fordítási lehetőséghez is kapcsolható.)

A szabadulást átélők bizonyára tudtak az „új exodus” ígérteréről, de ezt mégis rácsodálkozással élik meg, mintha csak ezt mondanák: Ki hitte volna?! Szinte hihetetlen volt, hogy be is következik! Mintha csak álom volna az egész!

A sírást felváltó nevetésnek, a szomorkodás helyetti örvendezésnek sokkal tágabb körű visszhangja van. Sion sorsának jobbra fordulása, illetve a foglyok (egy részének) szabadulása és hazatérése hitvallást vált ki a pogányokból: *Hatalmasan cselekedett velük az Úr.*

Az érdekes itt az, hogy a **pogányok hitvallása Izrael népének pusztá örvendezésére pattan ki.** És csak ezután következik Izrael hitvallása, ami nem más, mint a pogányokénak megisméltése. Vagyis a pogányok hitvallása, melyben sóvárgás s valami ilyesfajta „irigység” is van: *De jó nekik!* – megerősíti Izrael hitét. Más szóval: **Isten szabadításának missziói töltete és hatása van, ez a misszió pedig Izrael hitbeli megerősödését eredményezi.**

4–6. vers. A megszabadultak imájához két kép kapcsolódik, s mindkettőben hangot kap az a hitbeli meggyőződés, hogy Isten meg is cselekszi ezt. Ugyanis a már megszabadultak átérték Isten szabadításának beteljesedését.

a) Hozza vissza Isten a (többi) foglyot úgy, mint ahogy „visszatér” a víz a déli sivatagok patakmedreibe az esős időszak beköszöntésekor.

b) A könnyek közt vetők vigadozással aratnak és emelik a kévéket. A második kép kettős szólásmondásszerű megállapítás: a hitbizonyosság szólásmondásba, népi bölcsességbe való foglalása.

Isten Izraelen beteljesített szabadítása által Izrael világosság lesz a pogányok számára: Isten Izrael által csalogatja magához a népeket. A pogányok hite Izrael hitének megerősödését is szolgálja.

A megszabadultak hitvallását a szétszóródottakért mondott kérésnek kell követnie, hogy Isten népe számbelileg is növekedjék. De azzal is számolnia kell, hogy Isten a pogányokkal is gyarapítani akarja hívei közösségét.

Vázlat

1. Isten szabadítása mindig meglepő, az ígéretek után is az újdonság erejével hat. Meghaladja az emberi váradalmakat és reménységeket, mivel természetünk szerint kicsinyhitűek vagyunk.

Az Isten gondviselésében, segítségében, szabadításában való részesedés mindig irigylésre méltó.

Akárcsak a hajdani választottak, a mai egyház is sokat panaszkodik és elégedetlenkedik. Több a panaszunk és elégedetlenségünk, mint a hálaadás. De még így, kicsinyhitűségünk ellenére is kívánatos az Istennel való közösségünk és az egymás közösségében való örvendezésünk mások előtt. Olykor még ezeket a jellemzőinket is lebecsüljük. Holott ezek is jelek afelől, hogy Isten munkálkodik az egyházban. Ezek is a vonzás erejével hatnak.

Vigyázzunk, hogy le ne rontsuk azt a jó képet, amelyet Isten formál örvendező egyházáról.

Istennel és egymással való közösségünk és Isten cselekedetei felett való örvendezésünk is annak jele, hogy mi valóban világosság vagyunk a világban és só vagyunk a földön.

2. Az örvendezésben, sorsunk jobbra fordulásában meg ne feledkezzünk a hálaadásról (HK). Az imádság is a hálaadás kifejeződése.

Akinek hite, hittapasztalata van, annak mások szabadulásáért is kell könyörögnie, és nem lehet szűkkeblű, önző. Meg kell emlékeznie azokról, akiknek tört reménységük van és még mindig csak a nyomorúságok állandóságát látják.

Természetünk szerint nemcsak kicsinyhitűek, hanem szűkkeblűek is vagyunk. Isten szabadítása nagyobb hatósugarú, mint ahogy azt mi elképzeljük vagy gondoljuk. Szabadításának nemcsak tárgya van, hanem kisugárzása is. Minden kisebb körben tapasztalt szabadulás a még nagyobb méretű szabadulás előképe.

Szűkkeblűséggel attól fosztjuk meg magunkat, hogy hitben, azaz belsőleg, és szám szerint is gyarapodjunk.

Hogy tényleg mássá legyen minden, azért is kell imádkoznunk, hogy vegye el Isten a szűkkeblűségünket is.

Ézsaiás 25,6–10

Kontextus

A 25. fejezetbe foglalt prófécia három részre tagolható:

1–5. vers. Ézsaiás hálaadó zsolnárt ad a magát szegénynek és nincstelennek nevező és még mindig babiloni fogságban élő nép szájába. Ezáltal a fogság átvészeltetővé válik, mert a nyomorgóknak a szabadulás beteljesedése ad türelmet, erőt és kitartást. A szabadulás azért lehetséges, mert Isten eltervezte és megígérte ezt, terve és ígérete pedig az ő hűségében és megbízhatóságában fogant: amit övéi érdekében eltervez, bizonytalanság nélkül meglesz.

A jövődöbéli szabadulást már előre megéneklő zsolnár zengésére a pogányok is dicsőíteni fogják Istent.

6–9. vers. Bőséges lakoma Sionon. A bőség képei eszkatologikusak, a messiási időt idézik fel.

10–12. vers. Az istentelen hatalmakat Isten alázza meg. Moáb ezeknek megtestesítője.

Magyarázat

6. vers. Isten nem csak a szétszórtságban élő Izraelt gyűjti egybe Sion hegyére, hanem minden népet. Ő nem csupán Izrael Istene, hanem a *Seregek Ura*, és ilyen igénnyel ad szabadulást. Izrael szabadulása tehát nem öncélú. Ez vonzza a pogányokat is az istentisztelet helyére. Isten szabadítása tehát egyetemes kitekintésű. (Vö. a 126. zsolnár magyarázatával.) Ugyanezt hirdette újból és még nagyobb erővel Jézus: Mt 8,11, 22,1–14; Lk 1,16–24. Vö. Jel 19,9.

A lakoma, a bőség, a kövér eledel és az erős bor a messiási idők velejárói, a beteljesedés jelei. Vö. Jézus kenyér- és borsokasításával és azokkal a példázataival, amelyek lakomáról szólnak.

7–8. vers. Isten elveszi a népek gyászát, szegyenét és a halált is. Ennek a próféciának a bizonyosságát az Ézsaiás által használt kifejezés keménysége és képszerűsége is nyomatékosítja: Isten *elnyeli* mindazt, ami a nyomorúság okozója.

A fátyol és takaró nem a homályos látás, a vakság, azaz az istenismeret hiányának metaforája (vö. 2Móz 34,34–35; 2Kor 3,13–16), hanem a szomorúság és gyász jelképe (vö. 2Sám 15,30; Eszter 6,12, 7,18).

Isten gyökeres változást hoz: eddig mindenre rányomta bélyegét a halál. De most minden, ami eddig a halál, a szüntelenül kísértő kudarcok és megszegyenülés jegyében történt, az ezután feltartóztathatatlanul a pompás és örök dicsőség felé halad. Sion hegyén véget nem érő diadalünneplés lesz (vö. Jel 21,4).

Ezt a próféciát hirdeti meg újból 1Kor 15,26.54, ahol Pál a Septuaginta fordítását követve a *necakh – fényesség, dicsőség* kifejezést *diadal* értelmével idézi: *Elnyeletett a halál diadalra* (azaz örökre, mert az élet győz végérvényesen; 54. vers).

A prófécia bizonyosságát erősíti a 8. vers végén álló indoklás: *mert az Úr szólott* – nem emberek ingatag beszéde ez, hanem Isten Igéje, amely meg is valósul.

9. vers. A Sionon összesereglettek örömeinkbe foglalt hitvallása azt fejezi ki, hogy Isten ígéretei biztosak: nem volt hiábavaló a szabadítására való várakozás, mert Isten beteljesítette a megígért szabadítást.

Isten már régóta magáévá tette Izraelt és a népeket, most azonban mindenki a beteljesülés örömeivel teszi ezt magáévá.

10. vers. A Sionon összeseregletteket maga Isten oltalmazza: keze nyugszik rajtuk, a gonosz hatalma pedig elvész. A vers mondanivalója nyers, és éppen ezáltal sokatmondó kifejezésekben jelentkezik:

a) Isten Moábot saját földjén tapossa meg (mint ahogy a férget eltapossák), s végső megaláztatása és megsemmisítése annál nagyobb, hogy ez éppen saját területén következik be. (Egy sportcsapat veresége nagyobb szegényt jelent, ha otthon kap ki.)

b) Amint a marhák ganajukba tapossák a szalmát, úgy lesz Moáb is, az eddig félelmetesnek és hatalmasnak minősített gonoszság is szeméttel, ganéval egyenlő (mert a gonoszság, bármiképpen vélekednék is felőle, Isten diadalához képest csak „szalmaláng” lehet).

A képek mellett ráadásul szójátékkal is van dolgunk:

a) A *Moáb* név visszacseng a ganélé héber kifejezéseiben: b^o-mó-(j) madménáh;

b) a *gané* – *madménáh*, illetve *szalma* – *matbén* szóban pedig Moáb fővárosának neve, *Madmén* hallható.

Vázlat

1. Isten sokkal nagyobb szabadítást szerez, mint ami elképzelhető volna számunkra. A földi viszonyok közt várt vagy már megért szabadulások Isten végső, eszkatologikus tettének előizei.

Isten Sionra gyűjti minden népét. Ő vonz mindenkit magához, és ezért nem lehetünk akadályok ennek a tervnek a megvalósulása előtt.

Sion az istentisztelet, az Istennel való közösség megélésének a helye. Ezt a végső időre vonatkozó próféciát mindig szemünk előtt kell tartanunk. Mindent úgy kell tennünk, hogy az élet teljes istentiszteletébe illeszkedjék. Minden dolgunkat reménységgel végezhetjük, mert Isten jutalma nem marad el.

2. Most nem is lehetünk más, mint küzdő hívek és egyház. Nem lehet az az igénnyünk, hogy minden megoldódjék. Jézus szüntelenül munkálkodott és küzdött, arra te-

kintve, hogy az ő mennyei Atyja is munkálkodik – nyilván a teljes győzelem érdekében. Nem halogathatunk, talán minden felelősséget Istenre hártva azzal, hogy amúgy is rajta múlik a szabadulás.

Most olykor gúny is övezi ténykedésünket, és a halál is félelmetes. Isten gyermekeinek diadala viszont elvégeztetett. Ezért nem a kudarctól, a megsemmisítéstől vagy a haláltól való félelem határozza meg cselekvésünket. Emelt fővel tehetünk mindent, ami Isten akarata. Nem a megsemmisülés, nem a „minden hiába”, nem a „valahogy ki kell bírni” beletörődés jegyében élünk és munkálkodunk. Hanem az élet és az örök élet jegyében.

Isten oltalma alatt élhetünk, és tőle, szabadító szeretetétől semmi sem választhat el.

3. Isten gondviselése, melyet földi életünk folyamán tapasztalunk meg, hálaadásra és bizonyágtételre kell hogy indítson. Fel kell tudnunk mutatni hitéletünk örömeit. Ez hatékonyan munkálja másokban is az Isten iránti reménység felébredését. Só, hegyre épített város, világosság vagyunk. Örömünk a hívek sokasodásával válik egyre teljesebbé.

Ötödik nap

„Én vagyok a feltámadás és az élet...”

(Narratív prédikáció)

Alapige: János 11,17–27

Gondolom, hogy jó, ha az előbb hallott Igét elbeszélés formájában átgondoljuk, hiszen a felolvasott Ige része egy történetnek, egy elbeszélésnek. Engedjétek meg tehát nekem, hogy elmondjam, hogy gondolhatta el Márta azt az eseményt, amelyről János beszámol. Én a következő történetet gondoltam el:

A Krisztus utáni 30. esztendő márciusának estéjén Márta, a betániai Mária és Lázár testvére, nem lelte nyugalmát. A húga, Mária már rég elaludt, akárcsak Lázár. Annyi minden történt azon a napon. A két testvér fáradt volt, kimerítették őket a történetek. Lázár még gyengélkedett is egy kicsit. De ő, Márta nagyon felindult volt. Számára túl sok volt, ami történt. Elkerülte őt az álom. Így ült a székében, a sötét házban, és a történeten gondolkozott. Olyan hihetetlennek tűnt minden.

Már a Lázár halála is mélyen megérintette. És nem csak őt. Megindult az egész falu. Már régóta tudták, hogy beteg, de a halálra senki sem számított. Még Jézust, a Názareti csodatévőt is értesítették. Úgy gondolták, ő majd elhozza a biztos gyógyulást. Minden percben várták. És egyszer csak Lázár elaludt. Még mielőtt Jézus megérkezett volna. A faluban gyorsan terjedt a hír, és a temetésre mindenki eljött. Hatalmas temetés volt. Még az idősebbek sem emlékeztek arra, hogy valaha ilyen hosszú sor vonult volna a temető felé. Még volt valami különleges dolog. Némely család arról beszélt, hogy valamikor súlyos bűnt követtek el a Lázár ősei. Mással nem lehetett magyarázni a történeteket. A szülők is korán meghaltak, és most az egyetlen fiú halt meg. Két férjhez nem ment lány maradt hátra. Mit jelent ez? Milyen gonoszságért kell nekik bűnhődni? Miért ez a korai halál? A gyülekezetből senki sem tudta mindezt felfogni.

De a beszédre nem sok idő maradt. A testvérek szomorúsága igen nagy volt. És közülük egyik sem követett el valamilyen bűnt. Legalábbis nem tudtak ilyesmiről. Nagyszerű lányok voltak, ügyesek, segítőkészek és megértők. De most teljesen kiborultak. Nehezen hordozták ezt a csapást. Aztán jöttek a szomszédok, és egy ideig velük maradtak. Nem akarták magukra hagyni őket. Márta hiába kérte a szomszédokat, hogy legalább néha-néha, egy kevés időre hagyják magukra őket. Az emberek váltogatták egy-

mást. Egyetlen nyugodt, csendes percük sem volt. Talán jól is volt ez így, mert nem volt ideje sokat gondolkozni. Azért mégis szeretett volna időnként egy pillanatnyi nyugalmat. Időt, hogy magához térjen. Ezért kiment a házból, és elbújva a kert egyik sarkában, magában sírdogált. De annyira megváltozott minden, a fájdalom teljesen megkeményítette.

Ezért nem indult meg még akkor sem, amikor meghallotta, hogy Jézus a faluba érkezett. Túl késő, gondolta, amikor elébe sietett. Az olyan forrón óhajtott vendégnek most még örülni sem tudott. Csak keserűséget érzett a szívében. Ezért amikor meglátta őt, csupán ennyit tudott mondani: „Ha hamarabb jöttél volna, nem halt volna meg a testvérem.” Ez szemrehányás volt, és ő tudta ezt. De most nem tudott mást mondani. Túlságosan elkeseredett és csalódott volt. A Jézus szavai: „a te testvéred élni fog”, vigasztalásnak hangzott. Nem ezt várta. Azt remélte, hogy Jézus legalább most együttérez velük, és azt mondja, hogy a Lázár elvesztése neki is fáj. De ő csak annyit mondott: „a te testvéred élni fog” Mit jelentsen ez? Most lelki együttérzésre volt szüksége, nem üres szavakra.

Ekkor azt mondta Jézus: „Én vagyok a feltámadás és az élet, aki hisz énbennem, ha meghal is, él.” Márta hallotta ugyan a Jézus szavait, de ebben a pillanatban semmit sem tudott velük kezdeni. Ezért hát elismételte azt, amit már rég meggondolt: „Én hiszem, hogy te a Krisztus vagy.” De nem igazi hitvallás volt ez. Igen nagy, igen nehéz volt a terhe.

És akkor megtörtént az elképzelhetetlen. Jézus feltámasztotta Lázárt. Ezt nem tartotta lehetségesnek. A Lázár betegsége idején bízott abban, hogy Jézus meggyógyítja a testvérét, de hogy Jézus számára a halál nem halál, nem bezárt és áthatolhatatlan kapu, azt nem tudta elképzelni. Így ezen a napon minden megváltozott. A halál nem azt jelentette, mint azelőtt, és az élet is másképp nézett ki.

Nem bírta tovább a lakásban. Gondosan kinyitotta a ház ajtaját és kiment. A csillagos ég vette körül. Sokáig nézte az eget. Mintha ma más lenne, mint eddig. Világos volt, sötétkék, és több fényel ragyog. „Mert te, aki mindent a kezében tartasz, eget és földet, életet és halált, ma beleszóltál az életembe”, gondolta, és észrevette, hogy keze imára kulcsolódik.

Most kezdte megérteni, amit Jézus neki mondott: „Én vagyok a feltámadás és az élet, aki hisz énbennem, ha meghal is, él.” És rájött, hogy Jézus nemcsak Lázárt, hanem őt, Mártát is a halálból életre hívta. Olyan életre, amelynek a halál sem vet véget. Ámen.

A kiválasztott igeszakasz a Lázár feltámadásáról szóló történet közepe. A legfontosabb kerygmatis kijelentéseket tartalmazza. Márta eljut a halottak majdan bekövetkező feltámadásának hitétől a Krisztusban való hitre. Hogy ez mit jelent, azt Jézusnak önmagáról szóló kijelentése mondja el a 25–26. versekben.

Az elbeszélés ennek a kijelentésnek jól meghatározott értelmezést ad: ma mindenütt, ahol Jézus megjelenik, megnyílnak a sírok, ha ő azt Istentől kéri. Lázár meghalt, eltemették, és el is siratták. Az emberek tudatában a halálé az utolsó szó. De a történet megmutatja, hogy a halál hatalma megtört. Nem a halálé az utolsó szó. És nem csak az utolsó napon érvényes, hanem már ma. „Én vagyok a Feltámadás és az Élet.” Ahol Jézus munkálkodni kezd, semmi sem tudja őt megakadályozni. A természet törvényei felett is hatalma van. Jézus nem csak a lakonikus vélekedéseket („ennek nincs értelme”), de az okoskodásokat („most már mindennek vége, szomorkodáson túl más nem maradt”) is legyőzi. Mindenütt, ahol Jézus munkálkodni kezd, a halálból hívja elő az embert. A hit maga felébredés a halálból, és pedig még ma.

A nap témáját: Isten minden könnyet letöröl, megvilágítja a Jn 11: Isten a halál közepette újat teremt, ott, ahol senki sem lát már esélyt, új ajtókat nyit. A nosztalgianak és a szomorkodásnak nincs helye ott, ahol Isten munkálkodik.

Amikor egyes ajtókat bezár, akkor újakat nyit meg, ajtókat, amelyeket senki sem lát. És ha eljön az ideje, akkor a halál ajtaját is.

Prédikáció formájában való feldolgozásra azért választottam ezt a történetet, mert úgy gondolom, hogy így juthatunk a szöveghez leginkább közel. Ha valaki témaprédikációt akar írni, rámutathat arra, hogyan jutott el Márta a Jézussal való találkozás folytán a szomorkodásból a belé vetett hitig.

5Mózes 30,15–20

Az életet megnyerni azt jelenti: Istennel maradni. Így tanítja ezt az 5Mózes 30. Istennel maradni pedig azt jelenti, hogy az ő igaz törvényeit és parancsolatait megtartjuk. A Deuteronomium írója számára ez azt jelenti: ahhoz tartani magunkat, ami ebben a könyvben áll. Ebben a könyvben a megtisztított hagyomány van leírva. A Mózes V. könyve az atyákról szóló elbeszélést az egyetlen Isten egyetlen szentségében, egyetlen nép által történő imáadásában foglalja össze. Ezért nagyon egyszerűnek tűnik: ha ahhoz tartod magad, ami ebben a könyvben meg van írva, életet és áldást találsz azon a földön, amit az Úr adott neked.

A mi helyzetünkre vonatkoztatva ez azt jelenti: az életet (mi Krisztus után elsősorban az örök, az Isten által szerzett életre gondolunk) megtalálod, ha az igaz hitben megmaradsz, a Tízparancsolathoz és a jó keresztyéni szokásokhoz tartod magadat. De éppen ezen a ponton válik a dolog nehezzé. Mert a fordulatok és átalakulások idejében, amilyenben ma is élünk, nehéz egyértelműen meghatározni azt, hogy melyek a keresztyén szokások. Éppen ezért visszatérünk a Tízparancsolathoz, és azt mondjuk: a Tízparancsolat a szeretet parancsában nyert összefoglalást. De ez után jönnek a nehéz kérdések, mint pl.: hogy állunk a házasságtörés tilalmával, ha a szeretet a legfelsőbb törvény? Az igehirdetőnek ezekről alaposan el kell gondolkoznia.

Bárhogy legyen is, Krisztus után nem azonosíthatjuk a parancsolatokat és a törvényt az Isten-imádással. Az Istennel és Krisztussal való kapcsolatnak feltétlen elsőbbsége van. A hit felől új lehetőségek adódnak az élet alakítására és berendezésére, amelyeknek következtében némely szokások, tradíciók mellőzhetnek. Kizárva a Tízparancsolat áthágását. De beleértve a Tízparancsolat egyes magyarázatainak mellőzését. Újból meg kell tanulnunk, mit jelent a keresztyén élet. A cél egyedül Krisztus, útbaigazítást pedig a Hegyi beszédben nyerünk. A Krisztusban való élet a keresztyének közösségében nyilvánul meg. És ameddig a hitvallásunkhoz hűek maradunk, szeretetben élünk és a közösséget ápoljuk, addig az életet választjuk.

Az 5Mózes 30,15–20-ról szóló igehirdetést két részre oszthatjuk.

Istentől áldást nyerünk, ha:

- vele maradunk (az első parancsolat megtartása);
- úgy élünk, hogy a közösséget szolgáljuk.

Zsoltárok 16

Szövegkritikai kérdések: a 2. és 3. vers szövege romlott. A 2. versnek a kritikai apparátus javaslata alapján kiigazított, az ÚF-ban található változata (jóm „rajtad kívül nincs”) megvilágítja a KF „feletted való jóm” szép fogalmazását. A 3. vers fordítása a KF-ban és az ÚF-ban nagyjából majdnem azonos. Megszívlelendő a 3. versnek H.J. Kraus kommentárjában található, a LXX-t figyelembe vevő fordítása: „A földön élő szentek után van vágyakozása, megdicsőíti rajtuk az ő jótetszését/üdvakarátát.” E fordí-

tást szem előtt tartva a 16. zsolnárt a következőképpen tagolhatjuk: Kérés (1. vers) és az Isten iránti bizalom kifejezése (2. vers), reflexió az Úrnak szentjeihez, valamint az imádkozónak a bálványimádókhoz való viszonyulásáról (3–4. vers), az imádkozó bizonyágtétele az Úrhoz való ragaszkodásáról (5–6. vers) és az Úr munkálkodásáról (7–8. vers), valamint a haláltól való megmenekedés bizonyossága (9–11. vers).

Valószínű, hogy a zsolnárt a templom oltalmában fogalmazódott meg. Az imádkozó minden valószínűség szerint pap vagy lévita. A „szenteket” azonosíthatjuk ugyan a „kegyesekkel” és az „istenfélőkkel” is, de valószínűbb, hogy lévita papokról van szó, akik azért szentek, mert az Úr közöttük lakozik (lásd 4Mózes 16,3). Ebbe az irányba mutat a 4b vers is, ahol valószínűleg arra történik utalás, hogy a pap a bálványimádók áldozatát nem mutatta be, közbenjáróként még nevüket sem vette ajkára. Ezt a feltételezést megerősíti az 5–6. vers is. Ugyanis az ebben szereplő fogalmak a föld felosztásával állnak kapcsolatban (lásd Józs 14,4, 15,3, 16,55). A háttérben az Ígéret földjének felosztása áll, amiből a lévíták kimaradtak, mert az Úr az ő részük és örökségük (lásd 4Mózes 18,20; 5Mózes 13,14). A lévita papok életének a fenntartásához az anyagi alapot nem a földterület, hanem az Úr közelsége jelentette. Az 5–6. vers annak a bizalomnak a kifejezése, amely egyedül az Úrra támaszkodik, aki az imádkozót hordozza.

Az imádkozás helye (templom) és az imádkozó személye (pap) különleges életkörülményekre és az Isten–ember kapcsolatra utalnak. Az Úr és az ő szolgálja közötti különleges kapcsolatot a 2Péter 2,9 a keresztyénekre alkalmazza. Éppen ezért az Úr és az ő papja közötti „különleges” kapcsolatot Isten és az ő gyermekei/szolgái között lévő kapcsolatra lehet, ill. kell vonatkoztatni.

A kérés („ments meg engem, mert hozzád menekültem”) elsősorban a templom menedékkjellegetre utal. Ugyanakkor túlmutat a templomon, az abban trónoló Istenre. Az életveszélyben lévő ember nem az intézményben, hanem az élő Istenben lel oltalomra. Az Úrhoz való menekülés feltétele az a *bizalom*, amely a 2. versben és a 9–11. versben kifejezésre jut. E bizalom alapja az a *kölcsönös kapcsolat*, amely az Úr és az ő szentjei között van: ezt a kapcsolatot a 4. vers Isten felől, az 5–7. vers pedig az imádkozó felől mutatja be. Az imádkozó tudja, hogy Isten benne kedvét leli. Ez számára örömhír. De ő Isten szeretetét nemcsak „élvezi”, hanem viszonozza is. Így az Úr közelségén túl az ő munkálkodását is megtapasztalja („tanácsot ad nekem”). Ezért bizakodva tekint a halál elé is.

I. Az Úrhoz menekülni azt jelenti: nem várom meg, amíg a körülmények rendeződnek. Kiszolgáltatot magam gyengeségeimmel és nyomorúságaimmal együtt.

II. Ennek alapja („amint vagyok”) az Isten iránti feltétlen bizalom.

III. Ez a bizalom egyfelől Isten ígéletén, másfelől a közötté és közötttem lévő kapcsolat kölcsönösségén alapszik.

Megjegyzés: a zsolnártban egymást váltogatják az Úrhoz intézett és az Úrról szóló beszédek: az imádkozás és a bizonyágtétel: akik Isten oltalmát és szeretetét megtapasztalták, azt megköszönik és arról bizonyágot tesznek.

Kolossé 3,1–10

Két lábbal biztosan állva a földön, két karunkat kitérve, hogy másokat segítsünk, két szemünket pedig céltudatosan az égre emelve: így képzelem el a keresztyén életét.

Kol 3,1–10 a célirányt hangsúlyozza: az odafelvalókkal törődjétek. A szöveg komolyan veszi, hogy a keresztyének a keresztségben új emberré lesznek. Ő ezt így nevezi: „Krisztussal feltámadni” Egy lelki folyamatról van szó, amely által az ember újjá lesz.

Ebből következik az utasítás, hogy hagyjuk el a földieket. Így is fogalmazhatnánk: kihúztak titeket a mocsárból, hagyjátok, hogy minden, ami visszacsalna, elsüllyedjen.

A felsorolt utasítások és figyelmeztetések nagyon konkrétnek látszanak, de stílusukban messzemenően megegyeznek az akkori erkölcsi szokásokkal. Ami abban az időben a társadalomban jónak számított, az a hit által megalapozást nyert, a rossz pedig elítéltetett. A keresztyének nem találtak ki új erkölcsöt. Csak másra teszik a hangsúlyt, a meglévőt más fénybe állítják. Ez pedig a hitből következik.

A Kol 3,1–10-ről szóló igehirdetés során elgondolkozhatunk a következőkön:

Krisztusban új emberek vagyunk, az üdvösségre elhíva:

– Ezért mindent elhagyunk, ami a földiekhez köt.

– Mi a feltámadott Úrra nézünk, és mint új emberek élünk.

Hatodik nap

Csernák Béla

A szemlélődés titka

Alapige: Zsoltárok 8

Találkozásokban, beszélgetésekben lépten-nyomon megfigyelhetjük, hogy korunk emberének lelki tárháza egyszerre éli meg a külvilágot is átható szennyeződést és az értékeket romboló sokféle inflációt. Már századunk derekán megszólalt a figyelmeztető szó, melyet a legegyszerűbben a tudós paleontológus-teológus így fogalmazott meg: Korunk emberének félelmetesen megnövekedett a teste, de szájalomra méltóan kicsiny maradt a lelke (T. de Chardin). Ezzel a sorvadással veszi fel a küzdelmet ez évi imahetünk, midőn fellebbenti emberi valónk megújulásának nagy lehetőségét és ígétét.

Képzeld el magunkat, amint áhítatos csendben egy hatalmas kiállítási teremben lépdélünk egyik képtől a másikig. Az első, ami egy képet körülhatárol, a keret. Már a keret kimunkáltsága is nyugtatja a szemet. Ilyen keret a felolvasott alapige nyitó és záró verse: Mi Urunk Istenünk, mily felséges a te neved az egész földön! Tér és idő felett, örök érvényű, közérthető megfogalmazás. E csodálatos megfogalmazással szemben ott áll a szemlélődő ember, aki rátapad a képre, s akinek lelkében az üzenetre visszhang fakad: nevednek számban jó íze van (Ady). Olyan alapállás ez, melyből kiindulva immár lehet csodálni a keretbe foglaltat, a tartalmat.

I.

A keretbe foglalt üzenet először Urunkat, Istenünket kívánja felmutatni. Bemutatni nem tudja, hiszen őt szem nem látta, fül nem hallotta, s túl a kiábrázolás tilalmán, még a titkon epekedő, a formák szépségét mesterien megragadó görögök is érezték a titokzatos szorítását annak, akinek ilyen felirattal emeltek oltárt: Az ismeretlen Istennek (ApCsel 17,23). Bármilyen modernné lett korunk világa, akármilyen magaslatokat hódított is meg, mégsem tud most sem többet s kifejezőbbet mondani, mint a kereső-tapogatózó költő: „neved sem értem, Istenem...” (Ady) Alapigénk felmutatja nekünk e csodált, hatalmas Urat, akinek szavától, hívásától mind a mai napig megretten az ember. Mózes dadog, Jónás hátrál, Illés megretten, Luther vergődik, Pascal kínlódik. A sort hosszan folytathatnánk, míg elérkeznénk önmagunkhoz, ahogy tétován toporgunk a képzeletbeli kép előtt. Mily felséges ez a név! Átfoghatatlan gazdagság rejlik benne, mely alázatra indít. A bölcs lángesze fel nem éri, de az engedelmes hívő emberek milliói hirdetik dia-

dalmasan e felséges név örök dicsőségét. A diadal, dicsőség szavak hallatán történelmi tapasztalatok jutnak eszünkbe. A nagyság előkelő kellékeivel szemben az örök Úrnak egészen más eszköztára van: „Gyermekajkából építél erőt, / Hogy elnémitsd az ellened merőt” (a 3. vers in Kecskeméthy István: A Zsoltárok első könyve).

Urunk nagyságának szemlélése határtalanul kitágítja leszűkült horizontunkat. Midőn korunk embere belevész a felgyorsulás kényszerű ritmusába, megfélekedzik az ilyen szükségszerű megállásokról, amikor önfeledten átadhatja magát a nézelődésnek, szemlélődésnek. Csak így teremthet pillanatok alatt összefüggést a parányi fűszál és a csillagezrek között, mert észreveszi az arányokat s az arányokat uraló örök törvényszerűséget. Lelkünk belesimul e csodálatos Úr mindenható ölelésébe, s az elismerés válasza csendül ajkunkról: még hajunk szála sem eshet le e végtelen hatalom végzése nélkül.

II.

Ez a teremtő és gondviselő Úr méltóságot ad az embernek. Az Isten előtt leboruló lélek felismeri, hogy a Felséges mekkora lehetőséggel ruházta fel alkotását: kevéssel tette kisebbé önmagánál. Milyen hínárrá lett e modern kor! Szennyezve és elértéktele-nítve mindent, fojtogató kistflűségbe rántva az embert. Leszoktat a feltekintésről, elidegenít a csendes számadástól, miközben elfelejtünk csodálkozni. Pedig íme, milyen gazdag forrás, bőséget rejtő lehetőség! Egyszerre bontakozik ki előttünk a teremtő Isten gazdagsága és teremtményének, az embernek méltósága. Nincs más megközelítés, mint amelyet annyira jól tudunk mindnyájan: szeresd az Urat, a te Istenedet, és szeresd felebarátodat. Teremtő és teremtmény örök, titokzatos összetartozása ez.

Minden teremtmény közül egyedül az ember emelkedik ki. Méltósága, egyedisége elgondolkoztatja Dávidot, a szerzőt, s meggondolkoztat bennünket, akik olvassuk vagy hallgatjuk a zsoltárt. Isten szentséget szánt teremtményének, de az elfordult tőle. Szándékos engedetlenséggel más megoldást választott. De Isten nem fordult el az embertől, hanem ugyanebben a formában jelentette meg dicsőségét. Az időnek teljességében természetének végtelen gazdagságát ebbe az emberi létformába öltöztette fel, hogy önmaga megszégyenítésével minket meggazdagítson. A szemlélődés gyümölcse a felismerés: micsoda az ember – mondom –, hogy megemlékezel róla? A feltekintő embernek először helyes önismerete kell hogy legyen. Ha rádöbben az őt szorongató és fojtogató hínárözönre, akkor alázattal tud leomlani és csodálni tudja Istennek ezt a mérhetetlen nagyságát. Mert csodálatos választ kap. Feleletet, mely oszlatja félelmét, s amely viasztalást hirdet: az Ige testté lett.

Képzletbeli képünk másik nagy ábrája tehát az ember. A zsoltárból szépséget, méltóságot látunk, ami egyértelműen ellentéte a mai általános emberi közérzetnek. Embernek lenni szent titok, embernek lenni csoda – tanítja alapigénk. A méltóságát veszített vagy méltóságában megingott embernek olyan megrázó erővel szóló üzenet figyelmeztet. A teremtő Isten örök és változhatatlan. A változás csak az ember sajátja, s gyakran ezt is elszégyenítő értelemben éli meg. Az ember megkoronázása (6. vers) Isten eleve elhatározott döntése, mely megmásíthatatlan. Korunk embere számára lenyűgözően hat ez az üzenet. Isten nem széthullásra, megsemmisülésre teremtette az embert, hanem fel-emelő méltósággal ruházta fel. Amilyen áhítattal tudja önnön sorsát szemlélni a vitéz költő – Vitézek, mi lehet szebb dolog... –, annak többszöröse az az áhítat, mellyel az Istenre tekintő teremtmény lelke megtelik. Ahogy megnyitjuk lelkünket és értelmünket Igénk üzenete előtt, előnt a bizonyosság és a teljes belső csend. Ezt a csendet ápolja a templomban felcsendülő Ige és hirdetése, ezt hirdeti nekünk Pál apostol is: nem tudjátok-e, hogy a ti testetek a bennetek lakozó Szentléleknek temploma, amelyet Istentől nyertetek? (1Kor 6,19 és 3,16) Ezzel a diadalmas szemlélettel szemben mennyire össze-

zsugorodott önbecsülésünk! Ha nem látjuk Istent a maga méltóságában, elveszítettük a mércét, melyhez magunkat mérhetnénk, és a mértékvesztés szükségszerűen elértéktelenedést eredményez. Az istenhit elsorvadásaért, a belső ürességért nem Istent kell okolni, jóllehet korunk embere örökösen vádaskodik, hibáztat. Aki nem látja az Istentől teremtett emberi állapot örök méltóságát, az nem képes felemelkedni erre az elcsendesedő szemlélődésre s nem képes átadni magát a dávidi ujjongásnak. Isten úrrá tett minket minden teremtménye felett, és gondjainkra bízta mindazt, amit alkotott. Minden társadalmi szokásnál megrázóbb ez a bibliai üzenet. Isten üzenete önbecsülésünket keresi, hogy törekeny testünknek, lázasan kereső értelmünknek és kitárulkozó lelkünknek tisztességére és méltóságára figyelmeztessen. Testünkbe és életünkbe beleszővődik kegyelme még akkor is, midőn beszennyezte azt a bűn és a Teremtőtől való elfordulás. Ebbe a természetbe öltöztette egyszerűlt Fiát, a Megváltót, s ez még inkább vigasztal és bátorít. Még a bűneset és következménye sem tudta úgy megtépázni emberi méltóságunkat, hogy a megváltáshoz más formát válasszon. Isten Fia emberi természetében hozzánk mindenben hasonlatossá lett, egy lett az ő atyjafiai közül. De mivel még a bűn árnyéka is hiányzott belőle, minden emberi erőtlenségben tudott feltekinteni, gyönyörködni az Atya kegyelmének bőségében, s ezáltal betöltötte küldetését: engedelmes volt. Emberi természetének méltóságával élte meg az Atya szeretetét, s így maradéktalanul el tudta fogadni embertársainak nyomorát, szenvedését, büntől összetört helyzetét. Gyógyított, tanított, áldott, s midőn veszélyeztetve látta Isten szentségének ápolását, szigorúan tudott elutasítani, korbáccsal büntetni.

Ha Dávid ekkora áhítattal tudott Istenhez fordulni, mennyivel gazdagabb a Krisztus utáni kor, a keresztyén ember lehetősége! Hiszen Krisztus által nem csupán az emberi állapotot szemlélhetjük, de felragyog a megváltás diadala is. Isten most is meg akar ajándékozni: érezzétek meg és lássátok meg, hogy jó az Úr! (Zsolt 34,9) Aki keresi a megújulás örök lehetőségét s csendesen válaszol a meghívásra, mert felismeri, hogy megfáradt és megterhelhetett (Mt 11,28), s elfoglalja helyét imádságra kulcsolt kezekkel a templomban, az előtt feltárulkozik a lenyűgöző kép: Isten szentsége és teremtményének méltósága. Simogatás, mely gyógyít, forrás, mely megelevenít. A bőségnek és szépségnek ez a felvillanása döbrent rá ugyanazon pillanatban meglevő szegénységünkre és elgondolkoztató távlatainkra: Teremtőnk semmit sem rejtett el tőlünk. Felkínálja, hogy éljünk vele, hogy átéljük gazdagságát azzal a méltósággal, mellyel felruházott.

Elanyagiasodó világunkban lehet, hogy gunyorosan megkérdezzük, miért érdemes ilyen képet szemlélni, miért kellene így gondolkodni. Válaszunk személyes felismerésből fakad: van szemünk, hogy lássunk, és van fülünk, hogy halljunk, de mert nem csak kenyérről éi az ember – így nem csupán a láthatókra nézünk. Megemlékezik Isten az emberről s az embernek fiáról, mert a teremtmény csak Teremtőjével közösségben tud egészségesen kibontakozni. A feléje forduló lélek tudja egész emberi mivoltában áldón énekelni: Dicső kezed nyomát szemlélteted / Szívem kitarva, hódolással áldom csodálatos nagy bölcsességedet (280/394. dicséret 2. verse). Ámen.

1Mózes 2,7–9

Vázlat

1. *Ismeret, tudás.* Szinte nem találunk olyan korszakot, melyben az fogalmazódott volna meg, hogy szegényes lett volna az ember ismerettára. Zavar a rendelkezésre álló ismeretanyag kezelésében, felhasználásában volt. Az ismeretnek és tudományok rendszerének is megvan az örök erővonala, gerincvonala. Ennek tiszteletben nem tartása zavart okoz. Ilyen kiindulópont a „formálta vala az Úr Isten”. Ha a teológia és termé-

szettudományok eltérő magyarázatot akarnak nyújtani, az az emberben csapódik le s ott okoz zavart. Azért jelenti ki a Szentlélek Isten által ezt a titkot, hogy bármilyen természetű gondolkodásnak, keresésnek kiindulópontja legyen s a kiindulás ebből az irányból kezdődjön. A Szentírást emberek írják, különböző történelmi helyzetben, korszakban – ez a dolgok emberi oldala. Értelmi szerzője, eszmei tartalmának sugalmazója a Szentlélek Isten. Meghatározó értéke ennek van. Az emberi tényező lehántásának hangoztatása nem szabad hogy veszélyeztesse az isteni tartalmat.

2. *Az ember eredete, melynek következménye méltósága s kapott életének célja.* Az ember a teremtő Isten műve. Nem „van”, „megjelent”, hanem teremtmény. Az eredet egyértelmű bemutatása kizár minden tudálékoskodó, az időszerűség igényével fellépő egyéb magyarázatot. Ahol már a forrásnál szennyezetté válik a folyó, ott a forrástól távolodva egyenesen mérgezővé hatalmasodik.

A kapott élet a teremtő Isten szeretetének visszasugárzása. Felismerhető kell hogy legyen a gondviselés hatalma. Mint „élő lélek”, az emberi élet rendeltetésszerűen Istent hirdeti. Hozzá kell igazodnia, rá kell irányulnia. A hétköznapi élet mint kincsestár (tudás, érzelmek, egészség) és kibontakoztatási ösvénye mint jövő, a mindenkori feladat. Helyes megoldása a szinkronizálás, az „élet művészete” Ha nem sikerül összhangot teremteni, megfenéklés, meghasonlás lép fel.

Az ember élő lélekke (7. vers) csak Isten által válik. Isten nélkül csupán föld pora, anyag.

3. *Rend.* Mindent Isten teremtett, s azt alapigénk kedvesnek és jónak nevezi. Nem csupán minőségi jelzés ez, de fellebben a teremtett világ közti rendezett, harmonikus viszony. Abban a rossz tudásának a fája is ártalmatlanul foglal helyet, mely önmagában nem mérgez, nem pusztít.

A Jel 2,7-ben a beteljesedésben újra visszaköszön a kezdeti keret, mely szerint a teremtés értéke az Isten-közelség megvalósulásában van.

Lukács 9,28–36

Vázlat

A megdicsőülés történetének súlyos alappillérei vannak. Isten Fia körül ott vannak a tanítványok. Megszámlálhatatlan élmény forrása ez az együttlét: hallották tanításait, intéseit – láthatták mozdulatait, arckifejezéseit, s elgondolkozhattak a napi történések sokaságán. A történetekre legtöbbször a természetes emberi értelem világánál feltalálhatták a választ, de voltak események, melyek először engedelmességet, megadást követeltek, s a megértés csak később következett.

A kőszikla, az ifjú és Jakab – későbbi kor három meghatározó egyénisége – kíséri Jézust együttlétük jeles helyére, az Olajfák hegyére. Ott következik be a váratlan találkozás és csodálatos élmény.

a) *Két szövetség, két történelmi-eszmei korszak szikrázó találkozása* ez. A jános apokalipszis egy pillanatra itt villan fel először: a hazafelé vándorlás irányító egyénisége, a törvényt közvetítő Mózes és a veszélyeztetett tan sokszor megroppanó, de mégis lángoló öre, Illés találkozik Péter, János és Jakab Társával, a testben jelen lévő Jézussal. Az időiség olyan váratlanul lesz úrrá a tanítványokon, hogy nem fedezik fel kérésük képtelenségét.

b) *A beszéd témája: Jézus eljövendő halála.* Az Isten előtt nyilvánvaló dolog a befogadásra éretlenek előtt rejtve marad.

c) *A látvány hatalma* (32. v.). Megrendítő szerepe van az élménynek. A külső esemény keltette belső visszhang nem marad rejtve. De hosszú az a folyamat, míg felcsendül: boldogok, akik nem látnak és hisznek (Jn 20,29).

A váratlan élményáradatot fokozza az égi hang. A kitárulkozó örök Szentség szinte próbára teszi az emberi befogadás korlátait. Nem Jézus tesz bizonyosságot önmagáról, hanem Atyja mutat fel olyan titkot, mely elnémította a tanítványokat.

Az igazi élmény hatalmába keríti lelküket. Az igazi Krisztus-kép ott válik hitelessé, ahol rálátunk arra, aki maga a Kezdet és a Vég, az Alfa és az Ómega.

1Korinthus 15,45–50

Vázlat

Az igazi tudománynak vannak távlatai. Az antropológiai bemutatás igazi krisztusi dimenziója a jól ismert, sírhant mellett felcsendülő tanításrészlet.

1. *Első ember – utolsó ember*. Az idői vonalban ott hullámzik a történelem. Minden, ami esendő, sodródik a hullámvölgyek és hullámhegyek között. Bármilyen gazdag is a látvány, kápráztató a másság, mégis egyazon elválaszthatatlan szál köti össze őket. Az első földi ember és az utolsó mennyei ember is ugyanazon kézben nyugszik, onnan ered s oda tér meg.

2. *Földi-mennyei ábrázat* (49. v.). Ismételten e kettősségben villan fel ez az azonoság. Olyan ez, mintha körüljárnánk valami titkot: hol egyik, hol másik részletére látnánk rá, s e szerint alakulna ismeretünk, véleményünk. A sorrend jelzi az értékrendet is, anélkül hogy bármelyiket túlmínősítené. S ha egymás mellé illesztjük a felsorakoztatott jelzőket (első ember = földből való, földi ábrázat, test és vér; utolsó ember = megelevenítő, lelki, mennyből való, mennyei), előttünk áll az ádám állapotra kapott felelet, mely Krisztusban öltött testet.

A test és vér felmutatásának célja jelezni, hogy a teremtésben e kapott cserépedény nem esetleges. Megvan a maga értéke, szerepe – de mindez csak bizonyos határvonalig tart, melyen nem képes áttörni. Igaz értéke azáltal lesz, midőn szétomlik, midőn átöltözik. A felette álló magasabb rendűre irányul, feléje tart egész mozgásával; már maga a pusztasága léte is feltételezi és egyben jelzi annak létét. De annak birtokosa csak úgy lehet, ha változik, alakul, ha elnyeri azt a képességet, mely révén el tudja érni ezt a magasságot.

A másik valóság az Isten országa, a romolhatatlanság. Mint hatalmas óceánba, úgy torkollik bele mindaz, ami csermelyként vagy pataként előzőleg csak áhítozik a kiteljesedésre.

Hetedik nap

Áron is megvegyétek az alkalmat

Alapige: Efézus 5,15–21

A Szentírás, különösképpen az Újszövetség, az ember – nem csak a keresztyén, hanem minden ember – életfolytatását a „menéssel”, illetve a „járással” hasonlítja össze: azzal, amit mindannyian ismerünk és mindennap gyakorolunk. Teszi ezt mindenekelőtt azért, hogy *az életünkéből vett tapasztalatokkal* minket megszólítson, hozzánk közel férközzön. Isten szándékát rejti ez az ismerős kép: a közeledés, a velünk való kapcsolatteremtés, a segítségnyújtás és célba vezetés félreérthetetlen szándékát. Mert járásunk közben útítársként mellénk szegődik Krisztus, mint valamikor az emmausi tanítványok mellé, hogy velünk együtt lépdelve közelségét megbizonyítsa, beszédével szívünket megérintse és megváltoztassa. Mikor elesünk, vagy az út viszontagságai között elfáradunk és megszomjúhozunk, Úrként fölénk emelkedik, és a mai nap alapigéjével adja tudtunkra mindenhatóságát: „Én vagyok az alfa és az ómega, a kezdet és a vég, én a szomjúzónak adok az élet forrásából ingyen.” Így érezzük meg annak valóságát, amit Ézsaiás próféta által mond Isten: „Magasságban és szentségben lakom, de a megrontottal és alázatos szívvel is” (Ézs 57,15). Magasságban, ha föl kell emelni – velünk, ha viasztalni kell.

Az Isten közelségének és hatalmának üzenetén túl más mondanivalója is van ennek a képnek: reánk, életünk alakítására vonatkozó mondanivalója. A menés *indítéka* által életünk mozgatórugójára, a menés *szándéka* által életünk céljára, a járás *lépései* által pedig annak egyes mozzanataira, a mindennapi cselekvéseinkre kérdez rá Isten. Ez pedig komoly figyelmeztetés, a *vigyázásra* való határozott felszólítás által történik: „Jól figyeljétek, vigyázzatok arra, hogy hogyan jártok, milyen életet folytattok!” A figyelésre, vigyázásra, illetve éberségre való felszólítás arra emlékeztet, hogy a Krisztus visszajövele és a világ megítélése közeledik. Ennek árnyékában a végtelennel tűnő idő napokra és órákra szűkül, életünk pergő eseményei pedig soha vissza nem térő lehetőségekké válnak. Tudjuk, hogy minden nap megismételhetetlen, hogy az óra rövid, és azt is tudjuk, milyen szörnyű lelkiismeret-furdalást okoz az elszalasztott lehetőség, az elmulasztott alkalom. Hát ha még az üdvösségünk függ ettől! A felszólítás fényében nincs helye halogatásnak és elodázásnak. Az egyetlen helyes magatartás az alkalom, az üdvösségre és örök életre felkínált alkalom megragadása: két kézzel.

Ebben segít Isten, amikor életed egészét mint járást és annak legkisebb részletét mint egyes lépést eléd tárja.

Tudván azt, hogy egyetlen józanul gondolkodó ember sem indul el csak úgy vaktában – különösen ilyen téli időben –, hanem őt erre valami *ösztönzi*, valami *indítja*, neked is felteszi Isten a kérdést: téged mi hajt, mi űz? Hajt-e egyáltalán valami? Van-e az életednek egy olyan alapgondolata, amely egész életedet meghatározza? Nagyon fontos ez, mert enélkül visz, sodor magával a feltartóztathatatlan ár: minden fenntartás nélkül elfogadod korunk szellemét és gondolkozását, és hozzáidomulsz. Átveszed annak szokásait, és azt teszed, amit a környezetekben mindenki tesz. Ha pedig valaki megkérdez, hogy miért cselekedsz így, a néma vállvonogatáson és kitérő válaszon túl nemigen telik másra. Közben nem veszed észre, hogy belefakulsz, beleszürkülsz a környezetedbe, egyéniséged és személyiséged pedig életre szóló sérelmeket szenved. Hát ettől akar megkímélni Isten, amikor újra meg újra így szólít meg a mai ige szavaival: „ne mint bolondok, hanem mint bölcsék”, „ne legyetek esztelenek!”, azaz: ne váljatok azokká! Ez pedig csak úgy lehetséges, ha az életednek annak egészét meghatározó, azt mederben tartó, a világ

káros befolyásával szemben oltalmazó vezércsillaga van. A babiloni fogságban lévő izraeliták lelkét a hazatérés vágya Júda földjére, hazájukba „hajtotta” (Jer 44,14); a napkeleti bölcséket a betlehem-i csillag indította Jézus keresésére és vezette őket, hogy útjukról le ne térjenek; Pál apostolt a Krisztussal való találkozás, a damaszkuszi úton tapasztalt fény állította rá a keresztyén életútra, amelyről többé semmi le nem téríthette. Ezen az úton a „Krisztus szerelme szorongatta” (2Kor 5,14) őt. Ez a „szerelem” válhat a te életed alap gondolatává. Az, amit a konfirmációs előkészítés során a „nagy parancsolatként” megtanultál és ma is tudsz: „szeresd az Urat, a te Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből és teljes elmédből”, és „szeresd felebarátodat, mint magadat” (Máté 22,37.39).

Az útra induló embernek feltett *célja* is van, amelyet követ, amely szüntelen előtte lebeg, kimondhatatlan erővel vonzza és csábítja őt. E cél nélkül tétova és bizonytalan a járása. A zsoldáros ismeri ezt az érzést, mert így beszél: „ide s tova hányattatom, mint a sáska” (Zsolt 109,23). Pál apostol az efézusbeliekhez írott levelében (4,14) – ahonnan alapigénket is olvastuk – arra figyelmeztet, hogy „ne legyünk gyermekek, kiket ide s tova hány a hab”, hogy aztán egy másik levélben páratlan szépséggel és világossággal fogalmazza meg a keresztyén ember életének célját: „amelyek hátam mögött vannak, elfelejtvén, azoknak pedig, amelyek előttem vannak, nekik dőlven, célegyenest igyekszem az Istennek a Krisztus Jézusban onnét felülről való elhívása jutalmára” (Filippi 3,14).

E nagy távlatok között, a szeretettől indítva és a Krisztussal való közösség kiteljesedésének céljára tekintve éljük az életünk. Ezek a távlatok elengedhetetlenül fontosak, hiányukban kiszolgáltatottak és tétovák vagyunk, de nem elegek. Ugyanis a Krisztus hívásának meghallása és az örök életre való igyekvés között a mindennapok keskeny medrében folyik az életünk. Ezért Isten az élet kérdései után az *életvitelünkre* irányítja a figyelmet. A felolvasott igeszakasz így kezdődik: „meglássátok”, vagyis alaposan, aprólékosan, részletekig menően figyeljétek arra, hogyan jártok. Hogy a kezdő képnél maradjunk: figyeljétek ne csak a járásotokra, hanem a lépéseitekre is. Hiszen ott, a mindennapok küzdelmeiben és tusáiban kell igazán helytállni.

Fontos és megszívlelendő üzenet ez, mert a felületesség szellemisége különös erővel hódít. Hogy te ennek ellene állhass, így figyelmeztet Isten: „Minden hivalkodó beszédért, amit beszélnek az emberek, számot adnak majd az ítélet napján” (Máté 12,36). A beszéd, akárcsak a járás, életünk legtermészetesebb megnyilvánulásai közé tartozik. De még itt is nagy figyelemre van szükség. Vagy talán itt a leginkább? Olyan sok ma a sekélyes felületen mozgó, mélységek nélküli, érzéketlen ember. Ezeket az embereket így jellemzi az ige: „bortól megrészegednek” Nem kicsapongásról van itt szó, hanem az evésben és ivásban kimerülő életfolytatásról. Ők a „bolondok” és az „esztelenek” A bölcsék pedig azok, akik a felületes gondolkodás és életfolytatás helyett Isten Lelkére felkészülten, nyitott szívvel várnak. Mert a bölcsesség az Isten útmutatásai szerinti életet jelenti. Ezért hangzik a felszólítás: „megértsétek, mi legyen az Úrnak akarata” a mindennapi életben. Ezért elengedhetetlen az Írás rendszeres tanulmányozása és az imádságban való elmélyedés.

Hogy a részletekre, az egyes gondolatokra és cselekedetekre is figyelő életfolytatás, a lépésekre összpontosító járás nem könnyű, jól tudja az Isten. Ezért siet a segítségünkre. Mindenekelőtt úgy, hogy a figyeléshez éberséggel ajándékoz meg, az életünk rendszertlenségeit pedig megmutatja nekünk. De úgy is, hogy felmutatja az életnek egy másik nagy ajándékát, a *közösséget*: „beszélgetvén egymás között zsoldárokbán...” Így rádöbbenünk, hogy ezen az úton nem vagyunk egyedül. Velünk együtt haladnak, lépéseikre kínosan ügyelve azok, akik szintén meghallották Jézus hívását és tekintettük a célra szegezték. Az egyetemes imahét, amikor a világ különböző tájain élő, különböző ke-

resztyén felekezetekhez tartozó emberek együtt éneklük az Istent dicsőítő énekeket, együtt adnak hálát az Istennek és Atyának, különös alkalma e közösség megélésének. Isten adja, hogy ez a közösség az egyes gyülekezetekben is szorosabbra fűződjék, hogy egymás intéseire is figyelhessünk, egymásnak Isten félelmében engedelmeseek lehessünk. Ámen.

Prédikátor 3,1–11

Megjegyzések a fordításhoz

1. vers. A $\gamma\text{פ}\eta$ főnév, az 5,3 és 12,1.10-zel szemben, nem „jótetszést”, hanem „tervet”, „dolgot” jelent. Így értendő a Károli-fordításban szereplő „akaratnak” (1. az új fordítást).

– Különbséget kell tenni a két időfogalom között: $\eta\text{ר}$ a körülhatárolt időt, $\eta\text{ע}$ pedig inkább az időpontot jelenti (több helyen nagyon helyesen „órával” fordítják).

A szöveg stílusa és szerkezete

Az 1. vers feliratként értelmezendő. Erre utal az a tény, hogy konkrét események helyett a „minden” és „dolog” gyűjtőfogalmak állanak. Már itt a feliratban megmutatkozik, a fentebb említett két időfogalom által, hogy az egész szakasz központi kérdése az élet eseményeinek és az ember cselekvéseinek alkalmosságára és a rendelkezésre álló idői keret korlátozottsága.

A 2–8. versek eseményeket és cselekvéseket sorakoztatnak fel. Egy, a felsorolást meghatározó rendszer nem ismerhető fel. A példák nem fogják át az egész emberi életet. Megtalálhatók itt az emberi élet legfontosabb eseményei és cselekvései: születés – halál (2); ölés – gyógyulás (3a); gyász – öröm (4b), de mindennapok eseményei is: ültetés – kitépés (2b), ölelés – annak abbahagyása (5b), rontás – építés (3b), szaggatás – varrás (7a). Külön említendőek azok az ellentétpárok, amelyek a megtartás – feladás gondolata köré csoportosulnak: keresés – vesztés (6a), megőrzés – eldobás (6b), a termőföld birtokba vétele és művelése (ezt jelenti a kövek összegyűjtése) és annak feladása (a kövek szétdobálása). Ezeket a példákat lehet külön-külön is magyarázni (esetleg a fenti csoportosításhoz igazodva), de csak annak figyelembevételével, hogy nem fogják át az egész emberi életet.

A felsorolt ellentétpárokra jellemző, hogy elől a negatív, második helyen pedig a pozitív példa áll. Kivételt képez a 2a, b, 5b, ahol az élet rendje tükröződik, valamint a 6a, b. Lehetséges, hogy a negatív esemény első helyen való említése az élet realitásáról, a fennálló helyzetről, a pozitív esemény második helyre való besorolása a végkifejletről és ezáltal a reménységről beszél: annak reménységéről, hogy nem marad úgy, ahogy most van.

Feltűnő, hogy az ellentétpárokat névszói mondatok formájában fogalmazták meg. Mint ismeretes, a névszói mondatok (ige nélküli mondatok) állapotok és állandósult viszonyok kifejezésére szolgálnak. Ebből a fogalmazásból arra következtethetnénk, hogy itt örök érvényű és változhatatlan törvényszerűségek leírásával állunk szemben. Ezt az értelmezést megcáfolja és kiigazítja a felirat (1. v.), ahol a dolgok eseményszerűsége és az idői korlátozottság gondolata áll az előtérben. Tehát a névszói mondatok nem törvényszerűségeket, hanem tényeket rögzítenek, kihangsúlyozva azok időlegességét. A felsorolt események nem tartanak örökké, váltogatják egymást. Az események váltakozásában azok jó kimenetelére utal a pozitív példa helye.

A 9. vers az eddigiek summázása és a következtetés levonása. Nem kritika ez, hanem megállapítás: mivel mindennek meghatározott rendje van, értelmetlen azon fáradozni,

hogy ezt a rendet megváltoztassuk. Az egyetlen lehetőség, amely az ember számára megmaradt, a tudomásulvétel és az elfogadás.

A 10–11. versek háttérében a teremtés gondolata áll. Egyfelől az ember és Isten közötti távolságot, másfelől az embernek minden más teremtménytől való megkülönböztetését juttatják kifejezésre.

Prédikáció írásakor fontolóra vehetjük a következőket:

1. Semmi sem (a rossz sem) tart örökké. Váltakoztatják egymást az események. A végkicsengés reménységre ad okot.

2. A változhatatlan nem zúgolódásra, hanem alázatos elfogadásra akar indítani.

3. Az értelmetlenség oka az Isten és ember közötti távolságban van. E távolság áthidalása által (Isten felől Krisztus testté létele; az ember részéről a bűnvallás gyakorlása) értelmet nyernek az események.

Zsoltárok 90,1–17

Hogy a zsoltár szerzőjének Mózeset tekintik, az abból a hagyományból származik, miszerint Mózes énekeket költött és énekelt (1. 2Móz 15; 5Móz 31,19, 32,1 s köv.).

Műfaját tekintve, a 90. zsoltár népi panaszzsoltár. A legtöbb panaszzsoltártól eltérően nem ismerhető fel a panasz oka. Csak annyit tudunk meg, hogy a baj már régóta tart (lásd 13, 15. vers). A hosszan tartó nyomorúság döbentette rá a népet az élet mulandóságára, illetve annak rövideségére. E mulandóság okát pedig Isten haragjában fedezte fel.

Az 1–2. versek Istenre vonatkozó kijelentéseket tartalmaznak: a panaszkodó néppel (1b) és az egész teremtett világgal (2) kapcsolatban. Valószínű, hogy ez a két kezdő vers az Isten iránti bizalom kifejezője. Mondanivalója meghatározásában az 1b-ben megfigyelhető perfektivikus fogalmazás (voltál) okoz némi bizonytalanságot, mivel az általában egy lezárt esemény kifejezésére szolgál. Ennek megfelelően a „nemzedékről nemzedékre” kifejezés is a múltra vonatkozna. Fontos azonban meglátni, hogy az 1b és a 2. vers párhuzamban áll egymással. Így 1b-t a 2. vers felől értelmezhetjük. A 2. vers *névszói* mondata állandóságra és időtlenségre utal. Az „öröktől fogva és mindörökké” kifejezés visszautal a múltra és előretekint a jövőre. Ennek fényben az 1b vers múlt idejű fogalmazása nem lezárt eseményre, hanem még most is érvényes tényre utal: te voltál menedékünk – és vagy ma is.

A zsoltárt a bizalom kifejezése nyitja, és az Isten visszafordulásának kérése zárja. E kettő között található az emberi életről és az Isten haragjáról szóló bizonyágtétel.

Az állandóság és változhatatlanság kifejezései után a 3–6. versekben Isten cselekvő Úrként jelenik meg. A „visszatéríted” és „elragadod” kifejezések arra utalnak, hogy a panaszlók szemében az emberi élet nem csak egyszerűen véget ér, hanem annak véget vet Isten. Ugyan a feltámadás gondolata nem merül fel, mégis bizakodásra ad okot az a tudat, hogy az élet vége nem a véletlennek vagy a természet rendjének, hanem Isten cselekvésének tudható be.

A 3–6. versek alap gondolata az emberi élet rövideége. Ez jut kifejezésre a reggel növekvő és virágzó, estére pedig megfogyó és elhervadó fű képében. Az 1b–2. és 3–6. verseket nem az Isten örökkévalóságát és az ember mulandóságát egymással szembeállító, hanem egymást kiegészítő szakaszként kell olvasnunk: az ember, mulandósága tudatában, belekapaszkodhat az örökkévaló Istenbe.

Ennek feltétele a 7–12. versek felismerése, miszerint az emberi élet rövideségének oka Isten haragjában van. Isten haragja pedig nem más, mint Isten válasza, reakciója az emberi bűnre. A 11. versben fogalmazott bölcséleti kérdés célja az Isten haragja nagyságának hangsúlyozása, hogy ezáltal a nép a bűn nagyságára is ráébredjen. Tiltakozás ez mind a harag, mind a vétek eljelentéktelenítése ellen. Csak a bűn mélységének felisme-

rése teszi lehetővé az Isten által adott életkeret (70 vagy 80 esztendő) megbecsülését, valamint a 13–17. versekben megfogalmazott kérést és annak beteljesedését.

Vázlat

- I. Isten változhatatlansága – az emberi bizalom alapja.
- II. Az emberi élet mulandósága és az Isten haragja:
 - egymással szoros összefüggésben állanak,
 - Isten haragjának célja nem a büntetés, hanem a bűn felismerése és megvallása.
- III. Az Isten iránti bizalom és a bűn felismerésének kifejezése az Isten felé elhangzó kérés.

Máté 5,25–34

Az igeszakasz jól átgondolt szerkezetre vall: A központi gondolat, az ennivaló és az öltözet kérdése, be van ágyazva egy *bevezetőből* (25. vers) és *összefoglalóból* (31–33. vers) álló keretbe. A bevezető és a középső szakasz stílusa megegyezik: első helyen áll egy felszólítás, amelyet egy retorikus kérdés követ. A kérdés szerepe az, hogy a felszólításban foglaltakat megindokolja. A szöveghez két kiegészítést csatoltak, amelyek stílusukban és tartalmukban egyaránt eltérnek a Jézus beszédétől: a 27. verset, amely a test meghosszabbításának lehetetlensége, és a 34. verset, amely a napi gond előtérbe állítása által szól az aggodalmaskodás haszontalanságáról és hiábavalóságáról.

A bevezetőben szereplő kérdés az élet minőségére irányítja a figyelmet: az élet több, mint az étel és az öltözet. A középső rész kérdései pedig elmondják, hogy az ember drága a mennyei Atya, illetve Isten számára. A kérdések a hallgatók egyetértését feltételezik. Ennek munkálását szolgálja a használt képanyag, amely a hallgatók mindennapi életéből (a 30. versben szereplő száraz fű a Galileában élő szegényeknek fűtőanyagul szolgált; a fonás is a hallgatók élettapasztalatához tartozik) és Izrael történetéből származik. Jézus a hallgatók élettapasztalatára és tudására épít.

A záradék új elemet tartalmaz: az Isten országának és igazságának keresését. Azt, mint rejtett kincset, *keresni* kell – míg az Atya gondviselésével biztosan *számolni* lehet. A megszólítottaknak különbséget kell tenni a között, ami megadatik, és a között, amiért fáradozni kell. Különben ott fektetnek be energiát, ahol felesleges, és így nem marad erejük arra, amiért fáradozni kell. Mít együnk? Mít igyunk? Mít öltünk magunkra? – ezeket a pogányok kérdezzétek: azaz állandóan ezzel foglalkoznak. Mert a pogányoknak isteneik, de nem mennyei Atyjuk van. A keresztyének rábízhatják magukat erre az Atyára – hogy erejük legyen Isten országát és igazságát szolgálni. Ezt nem tenni annyira, mint kicsinyhitűség.

Vázlat

- I. Az aggodalmaskodás szükségtelensége. (Az élet minősége a fontos! Az ember mindennél több Isten számára – hogy „mennyivel drágább”, azt az mutatja, hogy az „ő megszülött Fiát adta” érte.)
- II. Az aggodalmaskodás hiábavalósága: általa nem ér el többet az ember.
- III. Az aggodalmaskodás veszélye: elszívja az energiát az Isten országának keresésétől és szolgálatától.

Nyolcadik nap

Molnár János

Istennek kedves bűjt

Alapige: Ézsaiás 58,6–11

Sajnálattal kell megállapítanunk, hogy noha a Szentírás sokat beszél a bűjtről, a református egyházban a bűjt nem kérdés. Rég átutaltuk az ortodox és katolikus identitási szférába. Nekünk nincsenek bűjtnapjaink és nincsenek bűjti időszakaink, noha naptárunk piros betűvel jelzi pl. a bűjtfővasárnapot. Imaéletünkhöz sem tartozik hozzá a bűjt, jóllehet a Szentírás sok esetben együtt említi a kettőt. Az ószövetségi ember amikor imádkozott, bűjtölt is, és fordítva. Hasonlóképpen cselekedett az Úr Jézus és a tanítványok. A bűjtnek és az imádkozásnak együttesen gyógyító ereje és hatalma van. A Máté 11-ben említett beteg gyermek csak bűjtölés és könyörgés által gyógyítható meg. A református ember ezzel szemben ha bűjtöl, csak nagypénteken teszi azt, akkor is azért, mert az a szokás. A nagypénteki bűjtölésünknek sincs imaháttéré, és ennek következtében nincs lelki dimenziója sem.

De mi is a bűjt tulajdonképpen? A Biblia válasza erre a kérdésre nagyon sokrétű. Egy prédikáció nem elég a kérdés teljes kibontásához. Éppezért csupán a textusunkra szorítkozva válaszoljuk meg a kérdést.

Felolvasott igénk egészen új fényben láttatja és új kontextusba helyezi a bűjtöt. Nem beszél arról, hogy a bűjt aszkézis, a bűjt ételektől való megtartóztatás, arról sem beszél, hogy milyen formai elemei vannak a bűjtnek, s azt sem említi meg, hogy a bűjtnek milyen lelki vetületei vannak az istentiszteleti életben. Felolvasott igénk a bűjt társadalmi, diakóniai szerepéről és mindennek következményéről beszél. A bűjtöt ebben a kontextusban nevezi Isten előtt kedvesnek, olyan cselekedetnek, amit Isten kedvel, elfogad és megáld.

1. A bűjt a társadalmi megújulás lehetősége.

Isten népe szolga volt Egyiptomban. Isten viszont hatalmas karral kiszabadította őt a szolgaság házából. Ez a szabadulás Izrael tulajdonképpeni nagy hitelménye, de ugyanakkor az a lelki fundamentum is, amire felépül egész élete. Épp azért, mert Izrael szolga volt és Isten szabadítása által szabad néppé lett, nem volt szabad úgy berendeznie és megszerveznie társadalmi és gazdasági életét, mint ahogyan azt a környező népek tették. Izraelben tilos volt a rabszolgaság, tilos volt a másik ember elnyomása, kifosztása, személyi és közösségi jogainak megsértése, tilos volt az uzsora, a másik ember földjének, házának végleges eltulajdonítása, és még lehetne sorolni a példákat. Isten Izraeltől olyan társadalmi életet várt el, olyan gazdaságpolitikát követelt meg, aminek alapja a testvériség, a méltányosság, a jogegyenlőség, a szeretet, a másik ember megbecsülése. Ezekre a dolgokra emlékeztette Izraelt a szombat, a szombatév, a kürtölés esztendeje, de ennek emlékeztető jele volt a lombsátoros ünnep és minden más ünnep is a maga etikai és gazdasági intézkedéseivel.

Egy ilyen társadalmi berendezkedésre, gondolkodásra és viszonyulásra, amelyben a kisebbség és a többség egyforma jogokat élvez, csak az a nép képes, amelyik komolyan veszi Istent, amelyik minden intézkedésében és cselekedetében számol Isten szabadításával, s tudja, hogy Egyiptomból nem azért szabadult meg, s a Golgota keresztyén nem azért szabadult meg a bűnnek fogságából, hogy másokat szolgává tegyen, hanem azért, hogy a kapott szabadsággal, Egyiptom után a politikai szabadsággal, a Golgota után a lelki szabadsággal másokat is szabaddá tegyen.

Ézsaiás korában viszont Izrael elfeledkezett minderről. Megtartotta ugyan a kultuszi előírásokat, a szertartásokat, áldozott, sőt böjtölt is, de társadalmi életvitelét, magatartását, gondolkodását, a másik emberhez való viszonyulását mindezzel nem tudta lefedni.

Ha megvizsgáljuk a mi társadalmi életünket a többségi nemzet és a kisebbség kapcsolatában, ha megvizsgáljuk szűkebb köreink életvitelét a gyülekezetben, a családban, akkor azt vesszük észre, hogy ez ma sincs másképp. Az istentiszteleti életünk és a társadalmi életünk között összeférhetetlenségek vannak. Valósággal tudathasadásos állapotok uralkodnak. A magunk igazának védelmében, érdekeinknek képviselőjében, azért, hogy minél többet mondhassunk magunkénak akár a jogos örökségből, akár a tisztességtelenül megszerezhető vagyomból, esetenként más ember tisztességes munkájából, sokszor mindenre képesek vagyunk. Az ige szavaival igát kovácsolunk, kötelet szorítunk, a másikat bilincsbe verjük (lásd a lopás gyakoriságát, a vagyon miatti verekedéseket, perlekedéseket, családon belüli konfliktushelyzeteket, lásd a felelőtlen kocsmai italmérést, ahol senkinek sem számít az otthon maradt feleség és gyermekek, vagy lásd azokat a helyzeteket, amikor a pénzzel és a pénzért valakit prostituálttá vagy épp kábítószer-fogyasztóvá tesznek).

Felolvasott Igénk alapján böjtölni annyit jelent, mint véget vetni ezeknek a társadalmi, gazdasági és egyben erkölcsi torzulásoknak. Böjtölni annyit jelent, mint megújulni és megújítani azt az életszférát, amelyben élek. Az erdélyi kisebbség ne várja el, hogy a hazai többség a méltányosság, a jogosság és a szeretet elve alapján viszonyuljon hozzánk mindaddig, amíg mi sem tudunk így viszonyulni egymáshoz, míg nem tudjuk szeretni egymást, nem tudjuk egymás jogait tiszteletben tartani, amíg hamisságot beszélünk, rágalmazunk, bemocskoljuk egymást és ujjal mutogatunk egymásra. De amíg ezt tesszük, böjtölésünk is helytelen, és helytelen az egész keresztyénségünk. Ahhoz, hogy megújult és erős református gyülekezetekről és mindenekelőtt megújult református családról beszélhessünk, nekünk meg kell tanulnunk ige szerint böjtölni. A böjt mindig lemondást, önmegtartóztatást jelent. Le kell mondanunk a magunk fennn hangoztatott igazáról, hogy hallható legyen a másik embernek, lehet, hogy épp a feleségemnek, a férjemnek vagy a gyermekemnek az igaza. Tudnunk kell megtartóztatni önmagunkat akkor, amikor a kapzsiság, az önzés, az egyéni sérelem és bosszúvágy vagy akár az ösztönök kísértése áll ajtónk előtt, s miként Kainra, reánk is vágyódása van. Képes vagy-e erre? A böjtölés alkalom, lehetőség és eszköz, hogy mindez megtörténjék életedben, hogy rajtad keresztül is, általad is megújulhasson egész erdélyi társadalmunk.

2. A böjtölés a diakónia lehetősége.

A diakóniát vagy szeretetszolgálatot sokféleképpen határozza meg a szakirodalom. Bármelyik megfogalmazást vesszük alapul, a diakóniáról három lényeges dolgot kell elmondanunk. 1. a diakónia az egyház élettevékenysége; 2. a diakónia igehirdetés; 3. a diakónia nem csupán egy önmagáért való humánus cselekedet, hanem Jézus szeretetének kisugárzása, eljuttatása azokhoz, akik rászorulnak a szeretetre, a simogatásra, a segítség-re, a Jézus által említett pohár vízre. – A diakónia minden esetben az adni tudás és az adni akarás. Ellentéte a fősvénységnek, az énszeretetnek, az önzésnek, a zsugoriságnak, a szűkkeblűségnek és szűkmarkúságnak.

Ézsaiás korában Izrael böjtölt ugyan, de elfeledkezett az özvegyekről, az árvákról, a szegényekről és a jövevényekről. Izrael olyanná lett, mint a jerikói úton elhaladó pap és lévita. Nem vette észre az útfélen félholtra vert embert, noha látta, ott volt előtte. Nem hívta be a szegény bujdosót, s kenyerét nem szegte meg az éhezőnek. Nem állt meg az úton, hogy bekötözze a sáncban heverő sebeit, mert talán nem volt ideje, sietett, vagy épp rangon alulinak tartotta, hogy oda alacsonyodjék. Nem hívta be a bujdosót, mert talán féltette kényelmét, a perzsaszőnyeges lakását és kicsempézett fürdőszobáját, nem

adott kenyeret az éhezőknek, mert talán félt attól, hogy holnap neki sem lesz. A böjtölő Izrael, a templomba járó Izrael sok esetben könyörtelen volt. S mi vajon hogyan állunk ezen a téren?

Felolvasott Igénk szerint a böjtölés nem csak azt jelenti, hogy nem eszem, vagy nem iszom, vagy épp lemondok dolgokról, hanem mindenekelőtt azt, hogy tudok adni. Nem félek adni. Az özvegyasszony nem félt két fillérjét betenni a perselybe, s az Úr Jézus nem félt az életét odaadni a Golgota keresztyén. A böjtölés a diakónia lehetősége. Böjtölj úgy, hogy diakóniát tudjál végezni, s azt ne bízd egyszerűen másokra, mert neked nincs időd, nincs annyi pénzed, sok az elfoglaltságod, zsúfolt a programod. Az Úr Jézus azt mondja, hogy az a legnagyobb szeretet, amikor valaki életét adja az ő felebarátaiért. A böjtölés lehetőség, hogy eljuss a legnagyobb szeretet mércéjére, hogy meglegyen benned az az adni tudás, amire épp az adott helyzetben szükség van. Ha kell, tudd önmagadat is odaadni, ne csak a darab kenyeret vagy azt a bizonyos két fillért. Van-e a mi böjtölésünknek ilyen diakóniai vetülete, tudunk-e úgy böjtölni, hogy istentiszteleti vagy akár össznépi közösségünk épp a mi böjtölésünk által szeretetközösséggé is váljék? Ha nem, akkor ezt sürgősen meg kell tanulnunk!

3. A böjtölés következményei.

A 3–11. versekben az Isten szerinti, a neki kedves böjt következményeiről, áldásairól olvasunk (OLVASD FEL). A próféta csodálatosan szép képekben mondja el Isten viszonyulását ahhoz a néphez, ahhoz a gyülekezethez, ahhoz az emberhez, akinek a böjtje társadalmi megújulást és olyan diakóniai szolgálatot jelent, aminek következtében Isten szerintivé válik mind az egyén, mind a közösség élete.

A próféta által leírt képek, az áldások egész sokasága egy gondolatban csúcsosodik ki: ott, ahol emberek Isten szerint böjtölnek, Isten közösséget vállal az emberrel. Belép az életedbe, párbeszédet kezd veled, világosságot hoz az életedbe, igazságod, életed gyümölcsei nyilvánvalók öelőtte. Ő jár előtted és ő követ, amiként vezette és követte népét a pusztában. Körbezár téged és oltalmat ad, s ebben az oltalomban és védelemben meggyógyul az életed. Egészséges leszel. Az emberek leírhatnak téged, figyelmen kívül hagyhatnak, semmibe vehetik munkádat, a társadalom perifériájára szoríthatnak, megvethetnek, kicsúfolhatnak, bánthatnak és sebeket okozhatnak, de Isten veled van. Jelentkezik az életedben – te kiáltsz és ő felel: „Itt vagyok”. Ott van ő az örömben, a lakodalmas házban, ott van a bölcső mellett, de ott ül a betegágyon is, és ő áll melléd a ravatal mellett. Itt van! Ő veled van minden napon a világ végezetéig.

A helyesen böjtölő ember tehát nemcsak a társadalmi kapcsolatokat megújító személy, nemcsak diakónus vagy diakonissza, hanem Istennel járó ember is.

Ha ezen a keresztyéni böjt által kijelölt szép úton vele együtt jársz, gyönyörűség lesz az Úrban (14. v.). Ámen.

Páll Éva
IV. évf.

Zsoltárok 42

A 42. zsoltár szerzőjéről és keletkezési idejéről nem tudhatunk semmi biztosat, csupán a hely meghatározásáról, ahol született. Szerzője pap, lévita vagy akár világi személy lehetett, akinek élete összenőtt a jeruzsálemi templommal. De most elszakadt a templomtól. Valószínűleg fogságban, száműzetésben van. Körülményei is száműzetésére, magányára emlékeztetik, hiszen a hely, ahol a zsoltár születik, a Palesztina északi határát (is) képező Hermon hegység, melynek lábánál a Jordán folyó három ága ered. A

Hermon csúcsainak, a Micár hegységének és a gyors hömpölygésű folyónak a látványa, mely közte és otthona közt húzódik, még fájdalmasabbá teszi magányát. A zoltár keletkezésének idejét nem lehet pontosan megállapítani, csak annyit tudunk, hogy a fogság előtti időben keletkezhetett, talán a szír háború után.

A 42. zoltár tulajdonképpen egységet alkot a 43. zoltárral. Ezt nemcsak az ismétlődő refrén, hanem a nyelvi és gondolati egység is igazolja. Mindkét zoltár azonban külön-külön is teljes. A 42. zoltár két részre osztható, mindkét rész öt-öt versből áll és ugyanazzal a szakasszal fejeződik be.

Az első rész a lélek Isten utáni vágyódását és az ő szentségének szolgálatát fejezi ki, valamint azt a próbálkozást, hogy vigasztalást találjon a múltra való emlékezésben.

A második részben az Istentől való távolság és az ő hiányának az érzete súlyosbodik, de mégis próbál felemelkedni ebből a reménytelenségből. Az ellenség, aki ismét gúnyolódik, előtérbe kerül, és úgy tűnik, hogy Isten megfeledezett a zoltárosról.

I. „*Kívánczik az én lelkem hozzád, ó, Isten.*” A szarvas nem fontolgatja, hogy elmenjen-e a folyóvízre vagy sem. Ösztöne és szükségletei hajtják; kívánczik, mert víz nélkül elpusztul. Az embernek vajon életszükséglete-e az Isten jelenléte? Mi emberek valahogy úgy vagyunk megalkotva, hogy semmi sem tud kielégíteni, ami véges. Nem a végtelen keresését kell óhajtánunk, nem azt, hogy érezzük: a szeretet ennek a világegyetemnek a törvénye, hanem éreznünk azt az EGYET, akinek neve a Szeretet.

„*Mikor mehetek el és jelenhetek meg Isten előtt?*” Ez egy olyan szófordulat, amit a templomba menetelre használtak. A szentély az ószövetségi ember számára az Isten jelenlétének helye. Így a zoltárírónak ez a fogság az Istentől való teljes elzártságot jelenti. Magányosságában már nem is a kultusznak vagy a szentélynek hiányát érzi, hanem magát az Istent óhajtja. Az Isten előtt való megjelenés tulajdonképpen kényelmetlen dolog, hisz az ő színe előtt minden lelepleződik, mindenre fény derül. A zoltáros mégis erre vágyik, mert tudja: csak így tisztulhat és szabadulhat meg.

„*Könnyhullatás volt kenyerem...*” A rázúduló vádak és kérdések közepette nem tud magyarázkodni, bizonyítani, csak könnyeit nyelve abban a bizonyosságban úszni: „Uram, tudom, hogy vagy, hogy megszabadítasz, mint tetted már annyiszor.” Amikor a nem szimpatizáló világ gúnyolódik vagy félreért; amikor gyász esetében a te mély szomorúságot hitetlenségnek nevezik; amikor szerencsétlenségedben – mint Jób barátai – hűtlennek neveznek, holott a te lelked Isten után sír, akkor nincs mit válaszolni, csak bízni. Csendben visszanyelni a könnyeket, várni a Szabadítóra és bízni. Mennyire meggyőző magatartás. A bárányéhoz hasonló magatartás ez, amely az ő nyírója előtt néma. Mennyivel meggyőzőbb ez minden kardoskodásnál, szócsatánál, öngazolásnál.

„*Mikor ezekről emlékezem.*” Édes-keserű emlékezés ez. A templomhoz való ünnepi zarándoklás boldog emlékezete még fájdalmasabbá teszi a magányt. Erőről erőre mentek, míg megjelentek Isten előtt a Sionon. Az Istennel való találkozás öröme hajtotta őket. Minden lépés után felzendült a hála szava, mert egyre közelebb jutottak. Most azonban távol van, nem mehet Istenhez. Mégis ez az emlékezés valamiféle vigasztalást jelent.

A 6. versben a zoltáríró úgy mutatkozik be, mint akiben a hit és szomorúság lelkének a harca folyik; a test harca a lélekkel. Az a hit, amely Istentől született, megdorgálja az erőtlen lélek depresszióját. Különség van a hitben lévő megtapasztalás (Isten jelen van) és a hitben lévő reménység (Isten újra jelen lesz) között. Vannak időszakok, amikor fizikai zavarok sötétítik el a lélek ablakát. Ilyenkor a reménységnek helyettesítenie kell a hitet. A fellegek és a sötétség eltakarják őt, de ő akkor is az örök és változhatatlan VAGYOK marad. Nem befolyásolható a mi változékonyságunk által. Ha rá tekintünk, ak-

kor elsősorban a vigasztalás esélye jelenik meg: „mert még hálát adok néki”. Tegyem azt, amit eddig is tettem, újra adjak hálát neki.

II. *A szomorúság túl mély ahhoz, hogy hamar elmúljon.* Ezért a második rész ennek hangulatával kezdődik. A remény és reménytelenség közötti állandó ingadozás jellemző erre a részre.

„*Elcsüggedt bennem az én lelkem.*” Mi a teendő a csüggedésben? Az Istenre való emlékezés. „Emlékezem reád” az elhagyatottság helyéről, mint Jónás a hal gyomrából. Emlékezem reád a Hermon és Micár hegyek magasságából, viszont mégis a mélységből. Mert az Isten nélküli magasság a legnagyobb mélység. Emlékezem reád a száműzetés (Hermon), kicsinység (Micár) helyéről, ahol lelkem úgy örvénylik és zúg, mint a Jordán a sziklák közt. Ahogy a hullám és a hab tördeli a partot, úgy törik össze a zoltáríró is lelke háborgásaitól.

A 9. versben (amely nem a múltra vonatkozik) a reménység fényugara jelenik meg. Isten küldeni fogja, parancsolni fogja, parancsolni fogja kegyelmét, szerető jóságát (Zsolt 43,3). Az éjszaka kifejezés nem a nappal ellentétéként jelenik meg, hanem a folytonosság kifejezését szolgálja. Az Istentől való elszakadásban csak úgy maradhat meg az ember, ha Isten folytonosan mellé rendeli az ő kegyelmét. Csak így lehet az éjszakában hálaéneket énekelni, ahogy tette egykor Jób is (Jób 35,10).

„*Így fogok szólni*” – a zoltárosban elhatározás születik. Isten előtt tárja fel ügyét, nyomorúságát. Az Úr az ő kösziklája, még akkor is, amikor azt mondja: „elfelejtett engem”. Halálos kínlódást szenved csontjaiban, amikor az ellenség gúnyolja őt. Minden kérdés: „Hol van a te Istened?” – testébe hasít fájdalomként. Mennyire fáj a mai embernek az istentelenek gúnyolódása, amely tulajdonképpen Isten kigúnyolására irányul? Van-e ilyen fájdalom a mai „csontokban”?

A refrén, ami az Isten előtt való kitérkezés után következik, az Isten jóságába vetett hiten alapszik.

Az első részben feltevődött a kérdés: „mikor jelenhetek meg Isten előtt?” A második részben pedig, még ha erre konkrét utalást nem is találunk, a zoltáros azáltal, hogy Istent megszólította és kiöntötte előtte lelkét, meg is jelent az ő színe előtt.

Vázlat

1. A hívó ember egészséges ösztönével Isten közelségébe kíváncskodik. Van-e ilyen egészséges „Élet”-ösztönöd?

2. Vannak az emberi életnek olyan mélységei, ahonnan csak az igaz hitű és tiszta szívű ember láthatja meg Isten hatalmas dolgait. A kicsinyhitű ember nem! Képes vagy-e a sötét felhőkön is túl meglátni a „fénylő Napot”?

3. Aki teljes szívével, teljes lelkével és teljes elméjével bízik Istenben, kivétel nélkül és mindig megtapasztalja Isten szabadítását. Van-e hitbeli bátorságod ezt kipróbálni?

János 7,37–39

Jézus fenn van Jeruzsálemben a lombsátor ünnepén. Ez az ünnep minden zsidó számára nagy jelentőséggel bír. A pusztai vándorlás éveire emlékeztek ezen az ünnepen, de egyébként is jó alkalom volt, mert összegyülekezhettek, találkozhattak, erősíthették egymásban az identitástudatot, buzdíthatták egymást az ellenállásra a római megszállókkal szemben. A legtöbb zsidó számára az ünnep csupán ennyit jelentett, még akkor is, ha hűségesen, sőt kínos pontossággal elvégezték a megfelelő szertartásokat, kultuszi előírásokat.

Éppen ezért megy fel Jézus Jeruzsálembe, az ünnepre, hogy egy utolsó felhívást intézzen a sokasághoz, figyelmeztetve őket arra, hogy nem elég a kultusz pontos betartása, ennél többre van szükség.

Az ünnepi hét derekán jelenik meg a templomban. Megjelenésével vegyes reakciók vált ki az emberekből. Sokan örömmel fogadják, de vannak olyanok is – és itt leginkább az írástudókról, farizeusokról van szó –, akik csodálkoznak, mert merészségnek tartják Jézus megjelenését és fellépését. Félreértik, félremagyarázzák szavait. Először is azt vitatják, hogy Jézus nem tudja, nem tudhatja, mert nem tanulta az Írásokat. Arról pedig hallani sem akarnak, hogy Jézus közvetlenül az Atyától veszi a kijelentést és azt tolmácsolja. Elfogult, makacs betűimádók mind.

Amikor Jézus látja, hogy ezeket semmi és senki nem győzi meg, felkiált. Ebben a felkiáltásban, a felkiáltás módjában Jézus prófétai igénnyel lép fel. Hogy ez tulajdonképpen milyen volt, ma már nem tudjuk, de akár hangsúly, akár mozdulat, akár arcjáték, vagy mindhárom együtt, közismert szakrális módon jelentette, hogy most a próféta isteni kijelentést közöl. Jézus él ezzel a szent hagyománnyal, ahogy élt a Szentírással és a kultusszal. Ebben a részben kétszer is felkiált ilyen módon. Először, amikor azt mondja meg, ki ő (28. v.): az, aki az Atya kebeléből jött, hogy az ő üzenetét tolmácsolja. „En ismerem őt, hiszen tőle származom és ő küldött engem.”

Másodszor az ünnep nyolcadik, azaz utolsó „nagy” napján kiált fel, amikor az ünneplés már elérte a tetőfokát. A nyolcadik napon ugyanis ujjongó sokaság kísérte el a papokat a Siloám tavához, s miközben a zenekar játszott és egy az írástudók közül alkalmas igéket olvasott fel, az éppen szolgálatot teljesítő pap megmerítette aranykorsóját a tó vizében. Az ünnepi menet azután felvonult a templomba, a pap a vizet az oltáron levő ezüstcsészébe töltötte, a mózesi törvényeknek megfelelően. Ezzel az ünnepi öröm elérte a tetőpontját.

Jézus bizonyára a menettel szemben, magasabb pontról kiáltotta a prófétai szót. Azt, hogy felállt, így is lehet értelmezni: nem csupán a helyről állt fel, hanem egy emelvényre vagy egy magasabban levő helyre állt fel, hogy a visszatérő sokaság meglássa és rá figyeljen.

A felhívás ugyanaz, amit Mt 11,28-ban olvasunk: „Jöjjetek énhozzám mindnyájan!” – csak átírva a vizáldozati stílus formájában (Ézs 12,3, 55,1). Ha ennek a felhívásnak a lényegét összevetjük többek között az előző rész 35. versével, akkor így is fordíthatnánk: „az jöjjön hozzám és igyék, aki hisz bennem...” Felhívásának ennek alapján az értelme ez: nem a templom, nem a törvényben előírt és a múlt hagyományai által megszentelt vallásos cselekmények biztosítják az üdvösséget, hiszen ezek csupáncsak utalnak arra, aki maga az üdvösség forrása.

A 38. versben Jézus az Ézs 58,11-re utal, ahol az istentisztelet igazi megélésére hívja fel a próféta Izrael népét. Az élet istentisztelete, mely hitből fakadó cselekedetektől áll, olyanná teszi az embert, hogy élete gyümölcsözővé, mások számára áldássá válik. Jézus

őszövétségi ígére utalva szólítja fel az őszövétség népét az új életre, melyben ott van az ígéret is: élő víznek folyamai áradnak annak belsejéből, aki benne hisz. Itt feltűnik a templomból áradó ezékieli víz képe: az élet vize, amely ragyogó, mint a kristály, és amely gyógyít. Jézus nyilvánvalóan arra a hatásra gondolt, ami a benne megújult szívekből árad ki az anyaszentegyház története folyamán.

A 39. versben az apostol magyaráz: „Ezt pedig a Lélekről mondta.” A víznek a Lélekre történő értelmezése már a prófétai szövegekben (Ézs 44,3; Ez 36,25–27) és a zsidó hagyományokban megtalálható. A Szentlélek munkája lesz tehát mindaz, amiről Jézus beszélt. De a Lélek még nem jött el – jegyzi meg az apostol –, még nem volt itt, még nem töltetett ki – még pünkösöd előtt vagyunk –, mert Jézus még nem dicsőült meg. Még hátravan a kereszthalál. Ez a Lélek „engem dicsóít majd meg, mert az enyémből vesz; mindaz, ami az Atyáé, az enyém (Jn 16,14–15)”!

Vázlat

1. Ahol Jézus megjelenik, mindig azért jelenik meg, hogy isteni hatalmával igazi helyére tegye a dolgokat.

2. Aki „szomjas”, Jézusnál találja meg a megoldást.

Jöjjetek hozzá, vegyétek az élet vizét ingyen!

3. Akinek élete Krisztusban megújul, annak belsejéből is élő vizeknek folyamai áradnak szét a kietlen világba. Az élő vizeknek folyamai áradnak-e ki belőled?

Csákvári Dániel

IV. évf.

1János 5,5–12

János első levelének formai felépítését tekintve nem találkozunk a szokásos levélfővel, sem pedig befejezéssel, viszont végig érezhető, hogy az apostol bizalmas kapcsolatban van a gyülekezettel, ha csak azt a néhány jelzót vesszük figyelembe, amikor „fiacskáimnak” vagy pedig „szeretteimnek” szólítja őket. A levél műfaját tekintve nem más, mint személyes megszólítás formájában írt traktátus. Témája az Istennel való közösség feltétele: a Jézus Krisztusba vetett hit és a világosságban való járás. Alkalmat e levél írására az adott, hogy védeni kellett a keresztyén hit igazságait a gnosztikusokkal szemben, akik azt tanították, hogy egy különösen magas istenismeret birtokában vannak, valamint a metafizikus dualizmus hívei voltak, ami az anyag és a szellem tökéletes szétválasztása. A levélnek nincs különösebb belső szerkezete. Megragad egy főgondolatot, és azt több oldalról megvizsgálja és ezáltal újabb mélységeket tár fel. Szereti a kérdéseket ellentétpárokban fejtegetni. A keresztyén hit lényegét néhány egyszerű, de ugyanakkor időfeletti tételben foglalja össze: Isten világosság, Isten szeretet, Isten Krisztusban, Krisztus Istenben.

Az 1Jn 5,5–12 kérdéssel indul: „Ki az, aki legyőzi a világot, ha nem az, aki hiszi, hogy Jézus az Isten Fia?” Az apostol itt visszamegy az egyik legősibb hitvallási formulához: „Hiszem, hogy Jézus a Krisztus.” Werner de Boor véleménye szerint János itt céltudatosan a gnosztikusokkal szemben alkalmazza ezt az ősi hitvallást, akik azt tanították, hogy Krisztus, ez a magasrendű csupa szellemi lény csak a megkereszteltéskor egyesült a názáreti Jézussal, de a kereszten ez elhagyta őt, ezek szerint Krisztus, az Isten Fia nem halt meg a kereszten. Ezzel szemben János felveti a valóságot, a történeti tény, hogy Isten Fia a názáreti Jézusban testesült meg, hogy benne az ember és Isten teljes és elszakíthatatlan egységet alkot.

6. vers. „Ez az, aki víz és vér által jö vala...” Jézus eljövele úgy tűnik fel itt, mint egy már meghatározott, eldöntött üdvtény. „En azért jöttem” – milyen gyakran mondta ezt Jézus. Azonban egy megváltónak az eljöveteléről a gnosztikusok is beszélnek, mégis ők egészen más formában és alakban látták maguk előtt Jézus Krisztust. Ezért szükséges nagyon egyértelműen megmagyarázni, hogy miért jött ő el, hogyan történt az ő eljövele. Két meghatározott jellemvonást emel ki János: hogy Jézus víz és vér által jött el. Jézus életéből két eseményre mutat rá itt: a keresztségre és a keresztre. Közvetlenül Jézus megkeresztelkedése után következett Isten kijelentése: „Ez az én szeretett Fiam, akiben én gyönyörködöm” (Mt 3,17; Lk 3,27; Mk 3,11). János keresztsége víz által történt a megtérésre (Mt 3,1). Azok mentek hozzá, akik magukat Isten előtt elveszett bűnösnek ismerték el. Jézus megkeresztelkedése nem más, mint valami titokzatos, emberileg nézve megmagyarázhatatlan szolidaritás a bűnösökkel. Itt tesz bizonyosságot a Fiú arról, hogy küldetését megértette és Isten megváltói akaratához mindvégig hűséges lesz. Azonban hangsúlyt kap a „vér” fogalma is. A vérben teljesedik be mindaz, ami a „vízzel” tulajdonképpen elkezdődött. Itt többé nem csak Jézusnak a bűnösökkel való együttérzéséről van szó, hanem az ő testi szenvedéséről, a bűnös emberi nemzetségért vállalt véresáldozatról. Az „elton” (aor. part.) ige is az időben történő megjelenésre utal, hogy a megváltó nem egy mitikus, időtlen lény, hanem konkrét, történelmi személy. Erről a testté lett Krisztusról azonban a Lélek tesz bizonyosságot. Az Isten Lélek (2Kor 3,17). Ez a Lélek az, amely átvezet bennünket a bűnön és megmagyarázza nekünk, hogy Jézus nem csak víz, hanem víz és vér által jött el.

8. vers. Éppezért írja János a következő versben: „hármán vannak, akik bizonyosságot tesznek a földön: a Lélek, a víz és a vér”. Itt azonban figyelniük kell egy érdekes betoldásra, ami a 7. verssel kapcsolatos. Ez az ún. „comma johannorum” Először a IV. század vége felé bukkan fel, majd a Vulgatában. Úgy érezték, hogy a Szentháromságról szóló bizonyosságtételt nem szabad elfelejteni. Erasmus 1522-i újszövetségi kiadásába felvette ezt a verset. E kiadás alapján dolgozott Luther, és így került bele az ő bibliafordításába és onnan a mienkbe.

7. vers. Bizonyosságtételről beszél itt az apostol. Jellegzetesen izraelita gondolkodásra vall. Egyértelműen a zsidó törvénykezési szokásra utal, hogy két vagy három tanú egybehangzó véleményére minden dolog megáll (5Móz 17,5, 19,5). Érdekes módon János itt először a Lelket használja a felsorolásban. A Szentlélek munkája az, hogy mi helyesen értsük a víz és vér tanúságát.

9. vers. Az emberi és isteni bizonyosság közötti különbségről van szó. Sok mindenben hiszünk, amit az emberek mondanak. Magáról Jézusról is az arra rendelt emberek által hallunk. Azonban amikor az élet és a halál kérdéseiről van szó, amely örökkévaló állapot lesz, kevés az emberi tanúskodás. Az Isten bizonyossága nagyobb. „Senki sem ismeri a Fiút, csak az Atya” (Mt 11,27). Csak az Atya tud igazán mellette tanúskodni (Jn 8,18, 5,37).

10. vers. Szoros összefüggésben van a versen belüli két mondat. A hívőnek bizonyosságtétele van önmagában, azonban az Isten bizonyosságtétele az ő Fiáról nem úgy megy végbe, hogy Isten mint egy külső tekintély munkálkodik, hanem belsőleg, saját magunkban ismerjük el Jézus valóságát. Jézus a Péter hitvallására: „Te vagy a Krisztus, az élő Isten Fia”, azt feleli, hogy „nem test és vér jelentette ezt meg néked, hanem az én menynevei Atyám” (Mt 16,16). E hitvallástétel bizonyítja Isten belső tanúságtévő munkáját.

11. vers. Utalás történik még egyszer arra, hogy miben áll Isten bizonyosságtétele, ugyanaz, mint a 9. versben, viszont újabb tartalommal bővül. János visszatér nagy témájához, amellyel a levelét kezdte. Az élet nyilvánvalóvá lett, amely „örök” és „isten” Ez az élet azonban nem csak nyilvánvalóvá lett, hanem nekünk ajándékozta, nem csak magunk előtt látjuk, hanem a mi tulajdonunk lett mint Isten ajándéka, és hogy megma-

gyarazza a gnosztikusok félreértését, azonnal hangsúlyozza, hogy ez az élet, az ő Fiában van.

12. vers. „Akié a Fiú, azé az élet.” Hogyan egyeztethető össze, hogy ez az élet az ő Fiában van és mégis egy időben valóságosan a miénk lesz? Ezt az életet nekünk ajándékozza, annyira valóságosan, hogy mi tudjuk, hogy „általmentünk a halálból az életre” (1Jn 3,11). Erre János a zárómondatával válaszol, hogy ez az élet és ez a szeretet a Fiában van és marad. Ez ellentmond a hit mindenféle intellektuális félreértésének, a hit élő összetartozás személy és személy között, annyira reális, hogy a miénk lehet, amiben hiszünk.

Vázlat

1. Az „élet” az Isten Fiában van!
2. A víz és a vér által, a keresztség és a kereszthalál által Krisztus szolidaritást vállalt velünk, és megváltott minket, bűnös embereket.
Lelke által alkalmassá tesz ennek a titoknak a megértésére, elfogadására és megélésére.
3. Kicsoda az közülünk, aki legyőzi a világot minden kísértésével együtt és elnyeri az „életet”?
4. Csak az, aki hiszi, hogy Jézus az Isten Fia. Ez a hit átformál, megújít, új feladatok vállalására és elvégzésére tesz alkalmassá.

Gyülekezeti énekiskola

Berkesi Sándor

Jer, Krisztus népe, nagy vígan

(429. dicséret)

A reformáció első idejéből sok tanító, igemagyarázó típusú éneket ismertünk. Ezek a hitvalló énekek a mozgalmi időkben a bibliai igazságokhoz való visszatérés tisztázásában, terjesztésében nagy szolgálatokat tettek. E típus egyik legszebb példája ez a Luther-ének, amely az egyházi esztendő bármely időszakában aktuális.

Csomasz Tóth Kálmán *Dicsérvételek az Urat* című énekkommentár-gyűjteményében fontos dologra hívja fel a figyelmet. A tíz versszak gondolatai a *Heidelbergi Káté* felépítését követik: Isten megváltó csodája felett örvendez Krisztus népe; a Sátán munkájának „gyümölcse” a bűn, a reménytelenség, a félelem; az Atyának engedelmes Egyszülött lesz népe üdvössége. Nagyon érdekes az énekszöveg dramaturgiája: az Atya megszólítja Fiát az 5., a Fiú pedig mindannyiunkat a 7–8. versekben: „Mit tettem és hirdettem én, Azt kövesd szóban, tettben.” A költői műfordítás R. Berde Mária munkája.

Az ének könnyen tanítható, tanulható, mivel dallamisága közel áll a német népdalok világához. Versszakain át, mint általában a német korálokban, végig jelen van egy ünnepléses, vonulós karakter. Így a ritmikus megszólaltatás, a mérsékelten szótagoló éneklés (különösen az első és az utolsó versszakokban), az aktív szövegmondás mind elengedhetetlen követelmény. Mivel minden sor felütéssel, rövid szótaggal indul, a kántornak fontos feladata olyan hangszeres előjátékot játszani, amelyből egyértelműen derül ki a pontos tempó és az egyszerre való kezdés pillanata.

Felnőtt gyülekezettel is, de különösen ifjakkal, gyermekekkel zenés áhítaton vagy szeretetvendégségen elképzelhető az ének változatosabb előadása. A szöveg maga adja az ötletet a „szereposztásra” Egy ilyen megoldás lehet pl.:

1. versszak: mindenki hangosan énekel.
- 2–3. versszak: fiúk csukott szájjal, halkán dúdolnak, lányok hangosan mondják a szöveget.
4. versszak: lányok középhangosan énekelnek.
5. versszak: fiúk hangosan mondják a szöveget.
6. versszak: lányok középhangosan énekelnek.
- 7–8. versszak: lányok csukott szájjal középhangosan dúdolnak, fiúk középhangosan mondják a szöveget.
- 9–10. versszak: mindenki hangosan énekel.

298.

Wittenberg, 1523.

Jer Krisztus népe, nagy vígan, Mind.
És egybe-forrva, boldogan Csak
egy örömrö keljünk,
arólról énekeljünk, Hogy
könyörülő Is- te-nünk Mily
áldott cso- dát tett ve- lünk, Mit
drá- gán szer- zett né- künk.

2. A Sátán tett rám rabigát És már halálba veszttem, \therefore : A bűn gyötört éj- s napon át, Mert benne gyökereztem. Mind jobban elsüllyedtem én, Nem volt számomra már remény, Megült a bűnnek átka.

3. Nem használt, sőt káromra lett, ha bármi jót is tettem, \therefore : Mert az égi ítéletet Ön-kényből megvettem. Mégis kíntott a félelem, Hogy csak a halál van velem És a poklokra hullok.

4. Ám az örök szent irgalom Nagy inségem megszánta, \therefore : És könyörülvén ily bajon, Megenyhíteni kívánta. Mint jó Atya, szívébe vett, Nem játék volt, amit megtett Legfőbb kincsével értem.

5. Így szólott Egyszülöttihez: Jött irgalomnak éve, \therefore : Én diadalmam, menj, siess, Légy népem üdvössége. Bűn átkából segítsd ki hát, Fojtsd meg a ráleső halált: Az embert térítsd hozzád.

6. S ím az Atyának engedett A Fiú, hozzám jöve, \therefore : Egy tiszta szüztől született Testvéremül a földre. Járt, mint nagy titkos hatalom, Felölté önnön alakom, Hogy a Sátánt lebírja.

7. Szólt hozzám: tarts ki már velem, Most céloed el kell érned, \therefore : Immár enyém a küzdelem, Kiálllok készen érted. Te az enyém, én a tied, S hol én vagyok, ott lesz helyed: Szét nem választ az ellen.

8. És bár kioltja életem, És bár kiontja vérem: \therefore : Mindezt javadra szenvedem, Hű légy e hitben vélem. A halált éltem megveszi és szentségem jóváteszi A bűnt, hogy üdvözülhess.

9. Én az Atyához felmegyek, Ha végeztem a földön, \therefore : Hogy aztán Mestered legyek, A Lelket rád kitöltöm, Ki félelmedben bátorít, S hogy engem ismerj, megtanít És igazságban járat.

10. Mit tettem és hirdettem én, Azt kövesd szóban, tettben, \therefore : Az Úr országát építvén És dicsőségét egyben. Ne hagyj, hogy hívság s emberek Megrontsák lelki kincsedet: Ez légyen örök részed!

Luther Márton, 1483–1546

Alkalmi prédikációk és vázlatok

Ifjúsági bibliaóra

Dérer Zsolt Attila

Az Úr hadakozik értetek

Alapige: 2Mózes 14,5–14

Izrael népe történelmének egy nagyon fontos pontjához érkezett. Végre kivonulhat Egyiptom földjéről, s elindul a szabadságot ígérő Kánaán felé.

Mennyit kellett szenvedniük, míg elengedte őket a fáraó. Mennyit sanyargatta őket Egyiptom ura, mert félt az országában élő hatalmas idegen néptől, mely Egyiptom legtermékenyebb részén lakott.

Rabszolgasorba nyomta Izraelt, majd a bábákat megbízta: öljék meg a születő fiúgyermeket. Majd amikor látta, hogy azok nem hajtják végre gyilkos parancsát, törvénybe adta, hogy meg kell ölni minden zsidó fiúgyermeket. Mennyit szenvedett ez a nép az alatt a 400 év alatt, amit Egyiptomban töltött. Most azonban elindulhat a hazája felé. Eddig csupán jövevények, rabszolgák voltak, most azonban kitarulóban van előttük a szabadság kapuja.

Ezt a pillanatot már nagyon várták, de mikor elérkezett, mégis félelem töltötte el a lelküket. Előttük ott volt a Nádas-tenger, hátuk mögött az egyiptomi hadsereg. Az a hadsereg, mely egykor a világ legnagyobb hódítója volt, s amely ebben az időben is a leg-erősebb hadseregek közé tartozott. Katonái jól felszereltek, kiképzettek, Izrael fiai pedig még csak nem is konyítottak a hadakozáshoz.

Úgy tűnt, minden elveszett, Isten azonban megszabadította Izrael népét. Megnyitotta előttük a tengert, s amikor átkeltek a túlso partra, a tenger elöntötte az utánuk nyomuló egyiptomiakat.

Az Úr hadakozott Izraelért!

Röviden ennyit ír Mózes a történetéről. Most pedig lássuk, mint mond számunkra a történet.

I.

Először is Izrael népének volt egy nagy álma, mégpedig az, hogy szabad emberként éljen a saját országában. Ezt az álmot Istentől kapta, és mert az Úr adta neki, Isten volt az, aki segítette a népet.

Vajon a mai ifjúságnak vannak-e álmai? Nektek vannak-e, és ha igen, milyenek az álmaitek? Megegyeznek-e Isten akaratával?

Vannak fiatalok, akik szeretnének valamilyen szakmát vagy hivatást kitanulni. Szeretnének tanárok, orvosok, mérnökök, lekipásztorok lenni. Általában a választott pályán szeretnének sikereket elérni.

Mások arra vágnak, hogy megismerkedjenek az „igazival” Azzal a fiúval vagy lánnyal, akivel jól érezhetik magukat, akivel boldogok, s akit boldoggá tudnak tenni. Akadnak, akik már családra vágnak, olyan családra, ahol szeretet, békesség, egyetértés van.

Megint mások lakásról, autóról, utazásról és egyéb dolgokról álmodnak.

Ahány fiatal van, szinte annyi dologról álmodik. A fontos azonban az, hogy legyenek álmaink, mert nélkülük céltalanul bolyongunk. Nektek mai fiataloknak is legyenek cél-

jaitok, elképzeléseitek, s ne csak úgy egyszerűen „ússzatok, ahogy sodor az ár”, hanem próbáljátok megvalósítani céljaitokat.

II.

Ha már vannak elképzeléseitek az életről, kitűztetek magatok elé célokat, álmokat, akkor gondolkozzatok el azon, hogy megegyeznek-e ezek Isten akaratával. Céljaitokat az ő akaratához kell hogy igazítsátok, mert csak akkor van áldás az álmaikon. Hiába kérjük mi Istent, váltsa valóra az elképzeléseinket, ha neki egészen más tervei vannak velünk. Hiába akarsz tanár lenni, ha nem tudsz bánni a gyermekekkel; hiába szeretnél orvos vagy lelkész lenni, ha nem tudsz áldozatot vállalni másokért, ha nem tudod megérteni az embereket, ha Isten nem akarja hogy az légy.

Fontos, hogy imáidban kérdezd meg az Urat: ő mit akar veled? Valószínűleg nem fogsz égi szöveget hallani, de ha figyelsz Istenre, azokra a jelekre, amiket ő ad neked, meg tudod állapítani, mi az Úr célja a te életeddel. Az is lényeges dolog, hogy tisztában légy a képességeiddel, a talentumokkal, amiket tőle kaptál. És lényeges dolog az is, hogy felfedezd, mi az Isten akarata, amiért ezeket a talentumokat neked adta.

III.

Végül ami a legfontosabb tanulsága az Igének: Isten hadakozik az övéért.

Lehet, hogy álmaidért nagyon sokat kell szenvedned, de sohasem feledheted el, hogy az Úr minden háborúságodban veled van.

Ha elképzeléseid megegyeznek Isten akaratával, akkor minden nehézségen, minden küzdelmen át fog vezetni téged. Lehet, hogy míg valóra válnak az álmaid, amíg eléred a céljaid, sokat kell hogy küzdj. Előfordulhat, hogy nem lesz senki melletted, s egymagad leszel. Megtörténhet, hogy ha ott is lesznek veled, nem tudnak segíteni rajtad. Azonban egyvalaki mindig veled marad: Isten, és veled lesz az ő szeretete és ereje. Ő pedig harcolni fog érted, harcolni azért, hogy az ő akarata és a te álmaid valóra váljanak.

Bízd hát bátran rá az álmaidat, és hagyd, hogy ő vezessen céljaid felé. Ámen.

Nőszövegségi bibliaóra

Makkai Sándor

A kánaánita nő

(Hogyan kell Krisztusé lennünk?)

Máté 15,21–28

1. Amíg nem ismerjük őt igazán, nem lehetünk az övé. A kánaánita nő visszautasította, amely páratlan az egész evangéliumban, azért történik, azért lesz egyre keményebb és rettentőbb és egészen addig tart, amíg ő lépcsőről lépésre eljut odáig, hogy Krisztus nem egy csodadoktor, nem ember, nem lehet reá emberi módon hatni, hanem Úr, Isten Fia, aki csak akkor könyörülhet rajtunk, ha egészen lemondunk magunkról és egészen csak reá bizzuk magunkat mint isteni kegyelemre.

2. Amíg magunkat nem ismerjük igazán, nem lehetünk az övé. Krisztus lépcsőről lépésre kényszeríti ezt a nőt, hogy teljesen kiábránduljon magából, míg végre elfogadja a legnagyobb megaláztatást is, hogy ő eb, sőt még maga kisebbíti magát azzá: Úgy van, Uram.

3. Csak teljes kitartás árán lehetünk az övé. Ez az asszony örökre dicsőséges példáját adta annak, hogy miként kell meg nem hátráló kitartással megostromolni a kegyelem kapuját. Közülünk a legtöbb már az első visszaütésre hátat fordítana Krisztusnak. Ő olyan háromszoros visszaütést áll ki és győz le, amilyent nem látunk az evangéliumban. Krisztus őt először semmibe veszi, azután tisztátalannak minősíti, végre egyenesen ebnek bélyegzi. Ennek dacára az asszony mind nagyobb hévvel és mind alázatosabban ostromolja kegyelemért.

4. Csak hitből lehetünk az övé. Az asszony szavai: Úgy van, Uram, eb vagyok, de hiszen az ebek is esznek a morzsalékokból, amik az ő uroknak asztaláról aláhullanak! – a hit diadalmas szózata volt. Maga Krisztus mondja: Ő, asszony, nagy a te hited. E hit lényege az, hogy az asszony felismerte és elismerte Krisztusban a Megváltó Istent, akinek végtelen kegyelméből egy morzsa is maga a kegyelem és elég az örökkévalóságra.

5. Maga Krisztus akarja, hogy az övé legyünk. Azért ment Tíruszba, hogy ez a lélek övé lehessen. Mért engedi tusakodni, mert ő tusakodik ebben érette a Sátánnal, míg a hit kiragyog belőle s boldogan felismeri őt. Megpróbáltatásainkra ez a vigasztalás és életünk súlyos terheinek ez a magyarázata. Minél sötétebb van, annál közelebb a világság!

Temetési beszéd

Balogh Béla

Szent Lélek temploma

Alapige: 1Korinthus 6,19–20

A korinthusiaknak írt levelében Pál apostol a keresztyének ismeretére alapozva kérdezi: „Avagy nem tudjátok-é, hogy a ti testetek a bennetek lakozó Szent Lélek temploma?” A keresztyének, úgy, amint vannak – testi mivoltukban –, Isten Szentlelkének a foglalatjai, templomai. Ilyen élet volt az immár néhaivá vált özv. dr. Geréb Pálné Papp Erzsébet nyugalmazott püspöki titkárnő és tanítónő élete is. Kolozsváron született 1911-ben. Szakmunkás édesapját az I. világháború után az oroszok hadifogságba viszik. Isten szeretete és az édesanyjai gondos törődés átsegíti ezeken a nehéz éveken. Az elemi iskola elvégzése után a Református Leánygimnáziumban érettségizik. Korán bekapcsolódik egyháza ifjúsági munkájába, így válik a Leányszövetség tevékeny tagjává. Pilder Mária hatására a nőszövetségi szolgálatban is részt vállal. Még többre hivatva, nagynevű püspökök munkatársaként tevékenykedik: előbb Makkai Sándor, majd Vásárhelyi János titkárnője. 1937-ben férjhez megy Geréb Pál lelkipásztorhoz, aki mellett tanítói állást tölt be a háromszéki Nagyborosnyó községben. A nagyborosnyói évekre esik három gyermekük, két fiuk és egy leányuk születése. Magyar időben véglegesítő vizsgát tesz a tanítói pályán. E tevékenységét Kolozsváron folytatja, miután férje előadótanárként meghívást nyer a Teológiai Fakultásra. Rövid tíz év után fel kell adnia a tanítónői pályát – 1959-ben nyugdíjazzák: az akkori rendszer ezzel „hálálta meg” az ő, valamint férje munkáját. 1991-ben megözvegyül. Magányosságát gyermekei és unokái igyekeznek feledtetni, de mégis rohamosan gyengül testi ereje. Hat éven át ágyhoz köti a gyengeség. Minél kevesebb az erő, annál több a gondos szeretet és törődés, amivel a közelben élő gyermekei körülveszik élete utolsó napjáig. Három gyermekén kívül hat unokája és négy dédunokája marad közöttünk.

Hallgassuk újra az Igét, mely ennek az emberéletnek földi kihunyása után hangzik: „A ti testetek a bennetek lakozó Szent Lélek temploma.” Amikor a felolvasott igei üze-

netet halljuk a búcsúztatás e szomorú helyén, hitetlenkedve kérdezzük: – Hogyan lehet templom ez a tusakodásoknak, szenvedéseknek, sőt az elmúlásnak alávetett test, az Isten Szentlélekének a temploma? Kétség nélkül nehéz elhinni azt, hogy az évek, a fájdalmak, a kóros elváltozások által meggyötört testünk ilyen templommá válhat. Pedig – bármennyire hihetetlennek tűnjék – Pál apostol éppen erről beszél! Pilder Mária ezt a valóságot egy mindennapi képpel szemlélteti. Mert a természet is erre tanít. Elgondolkodtunk-e már azon, hogy miként jöhet létre az élettelen anyagból szemet gyönyörködtető virág? Oly módon, hogy a növény a mélybe bocsátja gyökérzetét és magába szívja a talaj életadó holt elemeit. A talajból kivirágzó szépség csodájához hasonlít a Szentlélek templomának valósága. Éppilyen a Krisztusban gyökerező élet. Őbenne, a Megváltó Úrban, az ember lényé templommá válik, a Szentlélek templomává.

Elköltözött nőtestvérünk együtt vallotta a Heidelbergi Kátéval a mai bizonyágtételt: „Testestől-lelkestől az én hűséges Uramnak és Megváltómnak, a Jézus Krisztusnak a tulajdona vagyok. Aki az ő drága vérével minden bűnömért tökéletesen eleget tett, engem a Sátán minden hatalmából megszabadított...” Pál apostol tanításából nő ki e bizonyosság. Épp az imént hallhattuk, hogy életünket Krisztus vásárolta meg. Így váltunk övéivé. Abban a korban, amikor adták-vették a rabszolgákat, akár a piaci árut, nagyon könnyen megértette mindenki az apostol szavait. A korinthusi hívek úgy találtak Gazdára, hogy Jézus Krisztus tulajdon vérével fizetett érettük. Ennek az örömezenetnek vált hirdetőjévé a többi apostollal együtt Pál, és ugyanezt az evangéliumot hordozta férje oldalán elköltözött testvérünk is.

Mi marad utána szerettei számára és azok számára, akik őt szerették, tisztelték? Megmarad drága emlékezete, életének jó példája. És megmarad az apostoli buzdítás, amely az ő kihunyt életére is meghatározó volt: „Dicsőítsétek az Istent a ti testetekben és lelketekben, amelyek az Istenéi.” Ámen.

(Elhangzott özv. dr. Geréb Pálné Papp Erzsébet fölött, 1998. júl. 29-én.)

Vallásos versek

„Hogy egyik legyenek!”

János 17,21a

Ma már nem lángolnak a máglyák,
nincsenek nyilvános hitviták,
nem gúnyolják, csempülük, rágják
egymást papok és a léviták.

Már tudunk egymás mellett ülni
Krisztusról beszélni szabadon,
egymás hitét tisztelve, becsülve
nem vitázunk dogmákon, szavakon.

Sök minden elválaszt még minket,
belénk rögződött rítusok,
tanok, tételek ... mint eleinket ...
kemény, vastagnyakú virtusok.
De már gyakrabban keressük azt,
ami bennünket egyesít,
kerüljük, ami elválaszt,
szembeállít és elszakít.

Persze még nincsen meg az az egység,
amiért Krisztus imádkozott,
sok bennünk a merev kegyesség,
de azt már nem mondjuk: „átkozott!”

A teljes egység még messze van,
ahogyan azt Krisztus kérte,
de már nem álom, megvalósulhat,
ha mi is imádkozunk érte.
A magunk hitét megőrizzük,
tiszteljük, becsüljük a másét,
mint szeretetben hívő társét,
tudunk imádkozni egymásért
Így tudunk szólni egymáshoz ... szépen:
„Testvérem vagy az Úr nevében,
őrizzük meg a Lélek egységét
a békességnek kötelékében,
s ha már ma megfottuk egymás kezét,
meg ne szűnjön köztünk a párbeszéd.”

Fejlesztés András

Úgy hinni

Mester, Mesterem, elveszek!
Szívemben örült tengerek
fortyogó habja, szörnyű ár!
Jaj, csendesítsd le, intsd le már!

Kicsiny hitű, én: kishugod,
Feléd-sírásom hallhatod,
Vészek aratnak, zúg az ár,
Jaj, csendesítsd le, intsd le már!

Mester, Mesterünk! Elveszünk!
Nincsen vitorlánk, emberünk,
És habzik, ordít, húz az ár!
Jaj, csendesítsd le, intsd le már!

Mester, Mesterünk! Légy velünk!
Jajunkban mindig elveszünk,
Örvények torka, szörnye vár –
Mikor fogunk ÚGY hinni már?

Dobos Hajnal

A lapot alapította: D. Dr. Csiha Kálmán és Nagy László

Főszerkesztő: Jenei Tamás

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Az Erdélyi Református Egyházkerület Igazgatótanácsa

Kéziratokat nem őrünk meg és nem küldünk vissza

Készült a Református Egyház Misztótfalusi Kis Miklós

Sajtóközpontjának nyomdájában

Felelős vezető: Tonk István

Műszaki szerkesztő: Bálint Lajos

Olvasószerkesztő: Hatházy Ferenc

Számítógépes szedés, tördelés: Czirmay Ágnes